

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Annika Pant

PRONOOMENITE *KEEGI, MISKI, KUMBKI, ÜKSKI*
KÄÄNDEVORMIDE KASUTUS TÄNAPÄEVA EESTI KEELES

Magistritöö

Juhendajad professor Helle Metslang ja dotsent Külli Habicht

Tartu 2020

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. <i>gi-/ki</i> -liitelistest pronoomenitest	7
1.1. Kliitikud ja tuletusliited.....	8
1.2. <i>gi-/ki</i> -liiteliste pronoomenite seniseid käsitusi.....	9
1.3. Leksikaliseerumine <i>gi-/ki</i> -liiteliste pronoomenite näitel.....	13
1.4. Pronoomenite <i>keegi</i> , <i>miski</i> , <i>kumbki</i> , <i>ükski</i> normingud	14
2. Katselised meetodid keeleteaduses	17
2.1. Katse ja korpusuuring	17
2.2. Keeleteaduses kasutatavatest katsetüüpidest.....	18
2.2.1. Vaba moodustuse katse	19
2.2.2. Vastuvõetavuse hindamise katse.....	19
3. Uurimismeetod ja materjal	21
3.1. Pronoomenite <i>keegi</i> , <i>miski</i> , <i>kumbki</i> , <i>ükski</i> käändevormide esinemus korpuses...21	
3.2. Meetod ja materjal.....	24
3.3. Proovikatse.....	27
3.3.1. Proovikatse tulemused	27
3.3.2. Proovikatse parandused.....	31
3.4. Valim.....	32
3.5. Andmeanalüüsi meetodid.....	33
4. Katsetulemuste analüüs.....	35
4.1. Vaba moodustuse katse analüüs.....	35
4.1.1. Pronoomeni <i>keegi</i> vaba moodustuse katse tulemused	37
4.1.2. Pronoomeni <i>miski</i> vaba moodustuse katse tulemused	41

4.1.3. Pronoomeni <i>kumbki</i> vaba moodustuse katse tulemused	45
4.1.4. Pronoomeni <i>ükski</i> vaba moodustuse katse tulemused.....	49
4.1.5. Pronoomenite vaba moodustuse katse koondtulemused	52
4.2. Vastuvõetavuse hindamise katse analüüs.....	56
4.2.1. Pronoomeni <i>keegi</i> vastuvõetavuse hindamise katse tulemused	59
4.2.2. Pronoomeni <i>miski</i> vastuvõetavuse hindamise katse tulemused	64
4.2.3. Pronoomeni <i>kumbki</i> vastuvõetavuse hindamise katse tulemused	68
4.2.4. Pronoomeni <i>ükski</i> vastuvõetavuse hindamise katse tulemused	73
4.2.5. Pronoomenite vastuvõetavuse hindamise katse koondtulemused.....	77
4.3. Vormivalikute põhjendused	82
4.3.1. Põhjendused vaba moodustuse katses	82
4.3.2. Põhjendused vastuvõetavuse hindamise katses.....	84
4.4. Gümnaasiumõpilaste ja üliõpilaste katsetulemuste võrdlus.....	88
4.4.1. Katsetulemuste võrdlus vaba moodustuse katses.....	88
4.4.2. Katsetulemuste võrdlus vastuvõetavuse hindamise katses	92
4.5. Vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse tulemuste kokkuvõte	98
Kokkuvõte	107
Kirjandus	111
Lisa 1. Pronoomenite <i>keegi</i> , <i>miski</i> , <i>kumbki</i> käändevormide esinemas korpuses	115
Lisa 2. Vaba moodustuse katse näidis.....	118
Lisa 3. Vastuvõetavuse hindamise katse näidis	120
The variation of case forms usage of pronouns <i>keegi</i> , <i>miski</i> , <i>kumbki</i> , <i>ükski</i> in modern Estonian. Summary	125

Sissejuhatus

Vaidlus *-gi/-ki* paiknemise üle pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevormides on kestnud üle saja aasta. Peamiste õigekeelsusallikate järgi on *-gi/-ki* koht nende pronoomenite käänamisel alati olnud sõna lõpus. Sellele vaatamata esineb keelekasutuses vorme, kus *-gi/-ki* paikneb käändelõpu ees (näiteks *kellegile*), ees ja järel (näiteks *kellegilegi*) või lisavad keelekasutajad selle järele veel ühe käändelõpu (näiteks *kellelegile*).

Siinne töö on jätk minu 2018. aastal kaitstud bakalaureusetööle, milles uurisin *gi/-ki*-liiteliste pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* seniseid käsitusi, käändevormide kasutust veebilehtede korpuse etTenTen põhjal ning kasutusjuhtude normingupärasust. Bakalaureusetöös analüüsitud 1126 lausest selgus, et ligikaudu 14% juhtudest ehk peaaegu iga kuues käändevorm on moodustatud norminguvastaselt (Pant 2018: 49). Selline norminguvastaste vormide osakaal ning soov uurida, kuidas moodustavad keelekasutajad loomulikus kasutuses pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevorme ning kui vastuvõetavaks nad hindavad liite paiknemist käändelõppude ees ja järel, on siinse magistritöö lähtepunkt.

Magistritöö eesmärk on korpusuuringu tulemuste ja katseliste meetodite ühendamise abil teada saada, missuguseid sõnade *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevormide kujusid peavad eesti emakeelega gümnaasiumiõpilased ja üliõpilased kõige loomulikumaks ja vastuvõetavamaks, kuidas nad nende vormide valikut põhjendavad ja kas nad etteantud normingupäraseid ja -vastaseid vormikujusid ka ise kasutavad.

Lähtudes töö eesmärgist ja bakalaureusetöö tulemustest, otsin vastust järgmistele uurimisküsimustele.

1. Missugused sõnade *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevormide kujud illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis on katseisikute arvates kõige loomulikumad?
2. Kui vastuvõetavaks hindavad katseisikud etteantud normingupäraseid ja -vastaseid käändevorme?

3. Kuidas põhjendavad katseisikud oma vormivaliku eelistust vaba moodustuse katses ja vastuvõetavuse hindamise katses?
4. Missuguseid etteantud käändevorme katseisikud eelistavad?
5. Kas ja mille poolest erinevad gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupäraste ja -vastaste vormide hinnagud illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis kahe katse tulemuste võrdluses?
6. Miks on probleem *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite käänamisel kestnud püsivalt juba üle saja aasta?

Omaenda varasema keele- ja uurimiskogemuse, sh bakalaureusetöö tulemuste põhjal püstitan järgmised hüpoteesid.

1. Katseisikud peavad vaba moodustuse katses pronoomenite *keegi, miski, kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupärasteid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid.
2. Katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses *keegi, miski, kumbki* ja *ükski* illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupärasteid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid.
3. Enim norminguvastaseid vorme esineb kõigi pronoomenite puhul abessiivis.
4. Üliõpilased peavad mõlema katse tulemusel normingupärasteid käändevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

Töö teema on oluline, sest nii bakalaureusetöös kirjeldatud vormieksimustest (Pant 2018: 22–23) kui ka korpusanalüüsiga saadud tulemustest (Pant 2018: 46–49) nähtub, et *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite käänamine valmistab keelekasutajatele raskusi. Seda olenemata peamistes õigekeelsusallikates kehtestatud normingutest (Pant 2018: 23, 29) Sellest lähtudes on keelekasutajate valikute uurimine *-gi/-ki* paiknemise kohta *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite käänamisel igati aktuaalne.

Töö teoreetiline osa põhineb Andrew Spenceri ja Ana R. Luísi kliitikute (2012), Laurel J. Brintoni ja Elizabeth Closs Traugotti leksikaliseerumise ja keelemuutuste (2005) ning Annika Vihti ja Külli Habichti muutemorfoloogia käsitlel (2019). Katselisi meetodeid

kirjeldan Gaëtanelle Guilqini ja Stefan Th. Griesi (2009), Laura A. Carlsoni ja Patrick L. Hilli (2007) ning Jane Klavani, Anni Jürine ja Ann Veismanni (2013) artiklite põhjal. *gi-/ki*-liite paiknemist pronoomenite käändevormides on varem käsitlenud Aado Rull (1917), Andrus Saareste (1923, 1933, 1936), Paul Alvre (1980), Arnold M. Zwicky (1977) ja Joel A. Nevis (1984).

Uuritava materjali kogusin vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katsega. Katselaused lähtuvad bakalaureusetöoks kogutud korpuse andmestikust ja on kohandatud siinsetele katsetele sobivaks. Kokku analüüsisin vaba moodustuse katses 1048 vormi ja vastuvõetavuse hindamise katses 2342 vormi. Katseisikud olid Tallinna, Tartu, Võru ja Toila gümnaasiumide 11. klasside õpilased ning Tartu Ülikooli üliõpilased. Kokku osales katses 125 gümnaasiumiõpilast ja 146 üliõpilast, kellest valimisse kuulus 121 gümnaasiumiõpilast ja 141 üliõpilast. Materjali analüüsin nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt. Statistilise andmeanalüüsi jaoks kasutan vaba moodustuse katses hiirruut-testi ja vastuvõetavuse hindamise katses Mann-Whitney testi.

Töö koosneb neljast põhipeatükist, mis jagunevad alapeatükkideks. Esimeses põhipeatükis annan ülevaate *gi-/ki*-liitelistest pronoomenitest eesti keele süsteemis. Alapeatükkides kirjeldan kliitikute ja tuletusliidete olemust, annan ülevaate *-gi-/ki* senistest käsitlustest, kirjeldan leksikaliseerumise protsessi *gi-/ki*-liitliste pronoomenite näitel ning tutvustan pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* norminguid õigekeelsussõnaraamatutes. Teises põhipeatükis kirjeldan katselisi meetodeid keeleteaduses. Alapeatükkides võrdlen katselisi meetodeid korpusuuringuga ning kirjeldan kaht magistritöös tehtavat katset. Kolmandas põhipeatükis tutvustan uurimismeetodit ja materjali. Alapeatükkides annan ülevaate pronoomeni *ükski* korpusuuringu tulemustest võrrelduna *keegi*, *miski* ja *kumbki* korpusuuringu tulemustega, kirjeldan katsete ülesehitust ja proovikatse tulemusi, tutvustan valimit ja annan ülevaate analüüsimeetoditest. Neljandas põhipeatükis analüüsin katsetulemusi. Alapeatükkides kirjeldan kahe katse tulemusi, vormivalikute põhjendusi ja tulemuste põhjal saadud järeldusi esmalt eraldi ja seejärel koos. Lisaks annan ülevaate gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste katsetulemuste võrdlusest ja selle põhjal tehtud järeldustest.

1. *gi-/ki*-liitelistest pronoomenitest

Siinse töö uurimisprobleem on välja kasvanud bakalaureusetöö tulemustest (vt Pant 2018: 5) ja seisneb selles, kas keelekasutajad tajuvad loomulikus keelekasutuses *gi-/ki*-liidet pigem tüvele järgneva tuletusliite või käändelõpu järele liituva kliitikuna. Seetõttu annan peatüki esimeses alapeatükis peamiselt Annika Vihti ja Külli Habichti raamatu „Eesti keele sõnamuutmine“ (2019) ning Andrew Spenceri ja Ana R. Luísi raamatu „Clitics“ (2012) põhjal ülevaate nende kahe morfeemitüübi olemusest ja järjestusest sõnavormides. Kliitikute ja tuletusliidete erinevuste kirjeldamiseks võrdlesin bakalaureusetöös kliitikuid afiksitega (vt Pant 2018: 5–7). Sarnaselt bakalaureusetööga kasutan magistritöös läbivalt terminit *liide* nii tuletusliite kui ka kliitiku *-gi/-ki* kohta. Tekstikohtades, kus kahe termini eristus on selguse mõttes vajalik, kasutan termineid *tuletusliide* ja *kliitik*.

Bakalaureusetöös andsin ülevaate *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite senistest käsitlustest, tutvustasin terminit *leksikaliseerumine* (Pant 2018: 5–18) ning kirjeldasin pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* norminguid 1918.–2013. aastani ilmunud õigekeelsussõnaraamatutes (Pant 2018: 26–29). Siinses peatükis lähenen kõigile nimetatud teemadele süvitsi. Lisaks kliitikute ja tuletusliidete kirjeldusele tutvustan alapeatükkides põhilisi käsitlusi *gi-/ki*-liitelistest pronoomenitest. Samuti annan nimetatud pronoomenite näitel ülevaate leksikaliseerumisest ning kirjeldan pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käänamise norminguid 1918.–2018. aastani ilmunud õigekeelsussõnaraamatutes. Pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* normingute kirjeldamisel lähtun bakalaureusetöös saadud andmetest. Sõna *ükski* kohta otsisin norminguid siinse töö tarbeks.

Teises peatükis refereeritud autorite morfoloogiatervimite kasutus erineb mõnevõrra tänapäevasest käsitlusest, mistõttu olen lisanud vajalikesse kohtadesse selgitavaid allmärkusi. Kolm teises peatükis refereeritud autorit käsitlevad sõna *kuski* käändsõnana, mistõttu kirjeldan ka refereeringus selles sõna käänamist. Tänapäeva eesti keeles on sõna *kuskil* (ÕS 2018 järgi on *kuski* vanamoeline vorm) määrsõna. See tähendab, et sõna on

muutumatu, olenemata sellest, et mõned määrsõnad võivad esineda kolmes kohakäändes, näiteks *kuski*, *kuskile*, *kuskilt*. (EKG I 1995: 87–90)

1.1. Kliitikud ja tuletusliited

Selles alapeatükis annan ülevaate kliitikute ja tuletusliidete olemusest ning paiknemisest sõnades. Siinse töö seisukohast on nende terminite võrdlemine oluline, sest eesti keele morfoloogia reeglitel põhinev morfeemide asukoht annab aluse *gi/-ki*-liite olemuse defineerimiseks pronoomenites *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski*.

Kliitikuteks nimetatakse grammatilisi morfeeme, mis käituvad lauses nagu sõnad, kuid ei saa esineda ilma peremeesüksuseta (Crystal 2008: 80). Tüüpiliselt on kliitikud rõhutatud ja võivad liituda eri sõnaklasside sõnadele. Peamiselt liituvad kliitikud peremeesüksuse ette (prokliitikud) või järele (enkliitikud). Harvem esinevad kliitikud peremeesüksuse sees (endokliitikud). (Spencer, Luís 2012: 1, 18) Eesti keeles enim levinud kliitik on *-gi/-ki*, millel on mitmeid funktsioone, näiteks kasutatakse seda mingi koguse rõhutamiseks fraasis *mitte raasugi* (Metslang 2002: 57, 70). Eesti keele morfoloogia reeglite järgi paikneb kliitik sõnas kõige viimasel kohal (Viht, Habicht 2019: 47). *-gi/-ki* on rõhutu, liitub peremeesüksuse järele ja võib liituda eri sõnaklasside sõnadele, näiteks *treenergi*, *leidiski*, *rõõmsaliki*, *eeski*, *keegi* – seega on sellel kõik tüüpilise kliitiku omadused (Viht, Habicht 2019: 34, 39).

Tuletusliideteks nimetatakse leksikogrammatilisi morfeeme, mille liitmisel juurtüvele moodustatakse uusi lekseeme. Tuletusliitest oleneb ka tuletise sõnaliik. Sarnaselt kliitikutega ei saa tuletusliited esineda iseseisvalt, vaid vajavad vaba morfeemi, millele liituda. (Viht, Habicht 2019: 31–32, 34) Tuletusliited tähistavad üldiselt abstraktseid kategooriaid, näiteks tegijat, tegevusobjekti, tegevusvahendit ja tegevusviisi (Kasik 2015: 32). Eesti keeles esinevad substantiivi-, adjektiivi-, verbi- ja adverbiliited, mis on tüüpiliselt afiks, näiteks *pikkus*, *mustjas*, *peegeldama*, *kiiresti*. Tuletusliidetega moodustatud tuletisi esineb Kasiku sõnul igas avatud sõnaklassis, mis tähendab, et pronoomenite ja partiklite hulgas tuletisi ei esine. (Kasik 2015: 78–80) Eesti keele morfoloogia reeglite järgi paiknevad tuletusliited sõnas tüve järel ja vormitunnuste ees (Viht, Habicht 2019: 47).

Eelnevast selgub, et eesti keele morfotaktika reeglite järgi paiknevad morfeemid sõnavormis järgmiselt: tüvi-tuletusliited-vormitunnused-kliitik (Viht, Habicht 2019: 47).

1.2. *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite seniseid käsitusi

Vormiõigekeelsuslik probleem *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite käänamisel on eesti kirjakeeles olnud püsivalt olemas juba üle saja aasta. Sellest annab tunnistust Aado Rulli 1917. aastal ilmunud artikkel „Kaaslõpp „-gi“¹ ja ta kidurad kaimud“, kus ta kirjeldab liite paiknemist eri positsioonides pronoomenite *kesgi* (keegi), *misgi* (mingi²), *kumbgi* (kumbki) ja *ükski* (ükski) üksikutes käändevormides. Rulli järgi esineb liide kirjakeeles nende pronoomenite käändevormides nii sõna lõpus, sõnatüve ja käändetunnuse vahel (näited 1–3) kui ka käändetunnuse ees ja järel (näited 4 ja 5). Seejuures peab Rull viimast varianti eriti vääraks ning rõhutab, et ainus õige koht liite paiknemiseks on sõna lõpus. (Rull 1917: 86–87)

- (1) *Kas **kellegil** teist nuga käepärast on?* (J. Aavik „Ants Raudjalg“)
- (2) *Tean, et **millegist** ei hooli ta.* (O. Luts „Kirjutatud on ...“)
- (3) *Kohvi ei maitnud **kummagile**.* (O. Luts „Kirjutatud on ...“)
- (4) *Ta ei hoolinud **millegistgi**.* (J. Lintrop „Igapäevane elu“)
- (5) *Ta ei pannud su sõna **miksgiksgi**.* (E. Peterson „Etteütluste kogu“)

Samades pronoomenites on liite paiknemise kohta teisel arvamusel Andrus Saareste, kes arutleb mitmes oma kirjutises sellel teemal. Tema selge eelistus on liite paiknemine käändelõpu ees. Sellist kasutusviisi nimetab ta sõnade *keegi*, *miski* (*mingi*), *kuski* ja *kumbki* käänamisel nii kõne- kui ka kirjakeeles kõige loomulikumaks ja tavapärasemaks. (Saareste 1923: 116–117) Eelistatud kasutusviisi selgituseks väidab Saareste (1933: 450–451), et *-gi/-ki* on kaotanud oma esialgse kinnitava tähenduse ja muutunud seetõttu neis

¹ Kirjaviisi lihtsuse ja ühtluse huvides pooldas Aado Rull *-gi/-ki* asemel igal pool ainult *-gi* kasutamist (Rull 1917: 84–86).

² Võttes arvesse pronoomeni *misgi* käändevorme, võib arvata, et Rulli tõlgendatud *mingi* tähendab tänapäevases mõistes pigem pronoomenit *miski* ja selle käändevorme.

sõnades tüve lahutamatuks osaks. Seega ei tähenda näiteks *keegi* sama, mis 'kes ka', 'isegi kes', *mingi* ~ *miski* sama, mis 'isegi mis', 'mis ka' ja *kellegile* sama, mis 'ka kellele', 'isegi kellele'. Samuti liituvad käändelõpud sõnavormidele nii nagu tuletistele üldiselt, *-gi/-ki* järele. Esitatud väidet tõestab Saareste sõnul seegi, et kui sõnale soovitakse anda kinnitavat tähendust, lisatakse sõnavormi lõppu teinegi *-gi*. (näited 6 ja 7). (Saareste 1936: 553–554)

(6) *Kui midagigi saaks!*

(7) *Mitte kellegilgi!*

Normingupärast liite paiknemist käändelõpu järel (*kellessegi, milletagi*) peab Saareste kõnekeeles haruldaseks ja stiililiselt sobivaks ainult ametlikus keeles. Tema sõnul valmistaks normingupäraste kujude õppimine keelekasutajaile raskusi (Saareste 1923: 116–117), sest sellised vormikujud on levinud ainult Võru murretes ning osalt ka Viru randadel ja Tartu murretes (Saareste 1936: 553). Seetõttu tõstatab ta küsimuse, kas lubatud ei võiks olla liite paiknemine nii käändelõpu ees kui ka järel. (Saareste 1923: 116–117) Küsimuse tõstatamisele annab Saareste silmis veelgi enam alust vormide *kuskil, kuskile* ja *kuskilt* norminguna esinemine õigekeelsussõnaraamatus EÕS I 1925 (Saareste 1933: 450–451). Põhjus, miks normingupärased on keelekujud, kus liide asetseb käändelõpu järel, on Saareste arvates selles, et normingupärasuse ja -vastasuse määrab õigekeelsussõnaraamatu toimetaja kodumurre³ (Saareste 1936: 554).

Keeleajaloolise selgituse *gi/-ki*-liite paiknemise kohta on andnud Paul Alvre oma 1980. aastal ilmunud artiklis „*gi*-liitelisist pronoomenist“. Tema sõnul on nii murdeis, ühiskeeles kui ka kirjakeeles indefiniitpronoomenites *keegi, miski, mingi, kumbki* ja *ükski* norminguvastasel liite esinemisel käändelõpu ees keeleajalooline põhjendus, mis seisneb pronoomenitüvede muutumises. Näiteks sõna *mingi* käändevormide moodustamisel jääb liide alati käändelõpu ette, sest sõna esialgne tüvi on olnud *mi-*, millele on liitunud

³ EÕS I 1925 toimetaja Johannes Voldemar Veski kodumurret räägiti Põhja-Tartumaal, Maarja-Magdaleena ja Palamuse kihelkonnas (Saareste 1936: 554).

genitiivilõpp *-n* ja seejärel *-gi*. Alles hiljem on *mingi* üldistunud nominatiivivormiks. (Alvre 1980: 539–541)

Ka pronoomenite *keegi* ja *miski* käändevormide *kellegile* ja *millegile* esinemust on Alvre põhjendanud sarnaselt *mingi* norminguvastaste vormide esinemusega. Tema sõnul on pronoomenite *kes* ja *mis* allatiivivormid olnud algselt *ke-lle* ja *mi-lle*, mis muutusid hiljem kahe lõpuga allatiivideks *ke-lle-le* ja *mi-lle-le*. Pärast kahe lõpuga allatiivide tekkimist hakati tajuma tüveosana ka liidet *-lle*, mistõttu said tüvedeks *kelle-* ja *mille-*. Alvre sõnul on kujud *kellegi* ja *millegi* tekkinud keeles vahetult enne teise allatiivilõpu lisamist, mistõttu pole keeleajalooliselt käändelõpp ja liide kohti vahetanud. Olenemata eelnevast arvab Alvre, et ebareeglipäraste käändevormide *miski* : *miski* : *miskit* levimust on mõjutanud sõna *mis* genitiivifunktsioon adverbides *mispärast*, *mistõttu*, *misläbi*. (Alvre 1980: 541–543)

Kuigi indefiniitpronoomenid on soome-ugri keeltesse tekkinud tunduvalt hiljem kui personaal-, interrogatiiv- ja demonstratiivpronoomenid, on Alvre sõnul sellised pronoomenite käändevormid, kus *-gi/-ki* asetseb käändelõpu ees, omased ainult eesti keelele. (Alvre 1980: 539, 541) Näiteks soome keele vastavates indefiniitpronoomenites *joku* 'keegi', (*ei*) *kukaan* 'ei keegi', *jokin* 'miski', (*ei*) *mikään* 'ei miski', *kumpikin* 'kumbki', *kumpikaan* 'ei kumbki' ja *kukin* 'igaüks' esinev *-kin* (jaatavas vormis), *kaan/kään* (eitavas vormis) jääb enklitikule kohaselt alati sõna lõppu (Karlsson 1999: 142–147). Seejuures on sõnavormi *joku* osad *jo-* ja *-ku* nii iseseisvad, et pronoomenit käänatakse topelttunnuste ja käändelõppudega (Alvre 1980: 539): *joku* 'keegi', *jo/n/ku/n* 'kellegi', *jo/ta/ku/ta* 'kedagi', *jo/ssa/ku/ssa* 'kelleski', *jo/sta/kus/sta* 'kellestki', *jo/hon/ku/hun* 'kellessegi', *jo/lla/ku/lla* 'kellelgi', *jo/lta/ku/lta* 'kelleltki', *jo/lle/ku/lle* 'kellelegi', *jo/na/ku/na* 'kellena', *jo/ksi/ku/kski* 'kellekski', *jo/i/ssa/ku/i/ssa* (mitmuse inessiiv) (Karlsson 1999: 142).

Välismaa uurijatest on eesti *gi/-ki*-liitelistele pronoomenitele tähelepanu pööranud Arnold M. Zwicky ja Joel A. Nevis. Esimene neist nimetab oma 1977. aastal ilmunud teoses „On clitics“ interrogatiivsetele sõnadele liituvat liidet endokliitikuks. Zwicky sõnul esineb *-gi/-ki* tavaliselt enklitikuna, kuid kui see lisatakse interrogatiivsetele sõnadele, võib see esineda nii käändelõpu ees kui ka järel, näiteks sõna *miski* võimalikud

allatiivivormid on *millelegi* ja *millegile*. Seevastu sõna *kuski* vormides *kuskile* ja *kusagile* saab liide esineda ainult sõna sees. Zwicky arvates viitab selline liite esinemus parasjagu toimuvale morfoloogilisele protsessile, milles *-gi/-ki* muutub järjest enam tüve järele liidetavaks sufiksiks. (Zwicky 1977: 8)

Nimetatud keeleuurijatest kõige kokkuvõtlikuma käsitluse indefiniitpronoomenites ja adverbides esinevast liitest on esitanud Joel A. Nevis, kes 1984. aastal ilmunud kirjutises „A Non-endoclititic in Estonian“ lükkab ümber Zwicky väite liitest kui endokliitikust. Selle asemel kirjeldab Nevis rõhutavat liidet ning indefiniitpronoomenites⁴ ja adverbides esinevat liidet kahe eri morfeemitüübina, millel on sõnas erinev positsioon. (Nevis 1984: 139) Pronoomenites *keegi*, *miski*, *kumbki*, *ükski* ja *mingi* ning adverbides *millalgi*, *kuski* ja *kuidagi* esinev *-gi/-ki* väljendab Nevise sõnul indefiniitsust, mitte rõhulisust, nagu eri sõnaklasside sõnadele liituv enkliitik (vt ptk 1.2) Samuti liitub indefiniitsust väljendav *-gi/-ki* ainult sellistele tüvedele, mis tähistavad inimest, kohta, aega või tüüpi, mistõttu peab Nevis seda pigem tuletusliiteks kui kliitikuks. (Nevis 1984: 141, 145) Järgnevalt keskendun Nevise refereerimisel töö teemast lähtudes ainult indefiniitpronoomenitele.

Sellest, et indefiniitsust väljendav *-gi/-ki* on pigem tuletusliide kui kliitik, annab Nevise sõnul tunnistust sõnade *keegi* ja *miski* võrdlemine sõnadega *kes+ki* ja *mis+ki*. Nii sõnadel *keegi* ja *kes+ki* kui ka *miski* ja *mis+ki* on esimeses kolmes käändes vormiliselt identsed vasted: *keegi*, *kellegi*, *kedagi* ja *miski*, *millegi*, *midagi*. Olenemata sellest ei tähenda indefiniitse liitega *keegi* sama, mis rõhuliitega *kes+ki*, ja indefiniitse liitega *miski* sama, mis rõhuliitega *mis+ki*. Nevise sõnul tähendavad rõhuliitega *kes+ki* ja *mis+ki* vastavalt ‘kes ka’ ja ‘mis ka’. Indefiniitse liitega sõnades *keegi* ja *miski* on *-gi/-ki* leksikaliseerunud (vt ptk 1.3) tüve osaks ning nimetatud pronoomenid on omandanud umbmäärase tähenduse. (Nevis 1984: 142)

⁴ Artiklis „A Non-endoclititic in Estonian“ nimetab Nevis (1984: 139–147) indefiniitpronoomeneid ja adverbe läbivalt indefiniitseteks adverbiaalideks. Kaks aastat hiljem ilmunud artiklis „Prosodic Leaners in Estonian“ nimetab ta sõnu *keegi*, *miski*, *mingi*, *kumbki* ja *ükski* indefiniitpronoomeniteks ning sõnu *kuski* ja *millalgi* adverbideks. (Nevis 1986: 37–38) Seetõttu olen ka siin, 1984. aasta artiklit refereerides kasutanud termineid *indefiniitpronoomen* ja *adverb*.

Erinevalt eespool esitatud Alvre (1980: 540–541) käsitlest, kus ta väitis, et *gi-/ki*-liide esineb käändelõpu ees indefiniitpronoomenide toimunud keeleajaloolise tüvede muutuse tõttu, varieerub Nevis (1984: 143) sõnul liite asukoht indefiniitpronoomenite *keegi* ja *miski* käändevormides analoogia mõjul, mille on osalt tekitanud adverb *kuski* vormid. Sõna *kuski* sisekohakäänetes esineb indefiniitne liide käändelõppude järel: *kuhugi*, *kuski*, *kustki*. Väliskohakäänetes esineb liide käändelõppude ees: *kuskile*, *kuski*, *kuskilt*. (Nevis 1984: 140) See on Nevis (1984: 143) sõnul tinginud ka vormide *kellesegi*, *kellelegi*, *milletagi*, *millegagi* levimuse loomulike vormide *kellegisse*, *kellegile*, *millegita* ja *millegigi* kõrval. Ühtlasi arvab ta, et indefiniitpronoomenite ja adverbide vormid on keelekasutajate leksikonis jäetud meelde tervikuna, sest samamoodi umbmäärasust väljendavate pronoomenite *ükski* ja *kumbki* vormides alternatiive ei esine (Nevis 1984: 144–145)

1.3. Leksikaliseerumine *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite näitel

Eelmises peatükis nimetatud keeleuurijatest viitasid nii Andrus Saareste kui ka Joel A. Nevis sellele, et *gi-/ki*-liitelistes pronoomenites on liide kaotanud oma esialgse kinnitava tähenduse ja muutunud tüve lahutamatuks osaks (vt ptk 1.2). Nende sõnul liitub *-gi/-ki* neis sõnades tüvele nagu tüüpiline tuletusliide, mistõttu on loomulik liite asukoht käändelõpu ees, mitte järel, nagu tüüpilisel enkliitikul (vt ptk 1.1). Nagu Nevis oma kirjutises mainib, on toimuv protsess käsitatav leksikaliseerumisena. Leksikaliseerumine on Lauren J. Brintoni ja Elizabeth Closs Traugotti (2005: 96) järgi keelemuutus, mille käigus kasutavad kõnelejad süntaktilist konstruktsiooni või sõna teatud kontekstis uue leksikaalse üksusena. Seejuures ei ole uue üksuse morfoloogilised ja semantilised omadused täielikult tuletatavad ega ennustatavad selle komponentidest või sõnamoodustusmallist. (Brinton, Traugott 2005: 96)

Lisaks eelmises peatükis kirjeldatud leksikaliseerumise näitele sõnapaarides *keegi* ja *kes+ki* 'kes ka' ning *miski* ja *mis+ki* 'mis ka', tõestab Nevis oma artiklis veelgi indefiniitpronoomenite leksikaliseerumist. Tema sõnul liitus enkliitik *-gi/-ki* esmalt interrogatiivsetele sõnadele, mistõttu omandasid sõnad spetsiifilise tähenduse, näiteks *mis+ki* 'mis ka'. Aja jooksul hakkas neis sõnades *-gi/-ki* väljendama indefiniitsust,

mistõttu sõnavormid leksikaliseerusid. See tähendab, et need sõnad hakkasid tervikuna väljendama indefiniitsust ja ilma tähendust muutmata ei olnud neid võimalik enam morfeemideks jagada. *-gi/-ki*-liite esinemine tüve osana laienes ka ülejäänud käänetele, mistõttu hakkasid käändelõpud indefiniitpronoomenis liituma liite järele. Leksikaliseerumisest annab Nevis sõnul tunnistust näiteks pronoomeni *miski* kivilinenud vormi esinemine sõnas *miskipärast*. (Nevis 1984: 142–143)

Seega on Nevis nõus Zwicky väitega, et *-gi/-ki* muutub üha enam tüve järele liidetavaks sufiksiks (vt ptk 1.2). Tema arvates on see morfoloogiline protsess ka peaaegu lõpule jõudnud, sest indefiniitne *-gi/-ki* on sufiks ja liitub enamjaolt sõnatüvele. Selle väite kinnituseks toob ta näite indefiniitpronoomenist *mingi*, mida ei ole võimalik enam eraldi morfeemideks analüüsida ja mille puhul käändelõpud liituvad alati *-gi/-ki* järele. (Nevis 1984: 144)

1.4. Pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki*, *ükski* normingud

Selles alapeatükis annan ülevaate sõna *ükski* normingutest õigekeelsussõnaraamatus, mis on loetletud järgmises lõigus. Samuti kirjeldan bakalaureusetöö põhjal kokkuvõtvalt sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* norminguid samades sõnaraamatutes.

Norminguid otsisin 11 õigekeelsussõnaraamatust, mis on ilmunud aastatel 1918–2018: „Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat“ (EKÕS) (1918), „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat“ (EÕS I) (1925), „Väike õigekeelsus-sõnaraamat“ (VÕS 1933), „Suur õigekeelsus-sõnaraamat“ (SÕS) (1951), „Väike õigekeelsuse sõnaraamat“ (VÕS 1953), „Õigekeelsuse sõnaraamat“ (ÕS 1960), „Õigekeelsussõnaraamat“ (ÕS 1976), „Õigekeelsussõnaraamat“ (ÕS 1984), „Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999“ (ÕS 1999), „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006“ (ÕS 2006), „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013“ (ÕS 2013) ja „Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018“ (ÕS 2018).

Tabel 1. Pronoomeni *ükski* normingud õigekeelsussõnaraamatutes

Kääne	1925–1932; 1933	1953; 1960; 1976; 1984	1999; 2006; 2013; 2018
Illatiiv	ühtegi e ühessegi / MITMUS ühtedessegi e üksissegi	ühessegi e ühtegi	ühtegi ja ühessegi

Tabelis 1 olen esitanud sõna *ükski* normingud siiani ilmunud õigekeelsussõnaraamatutes. Esindatud on ainult illatiivivormid, sest muid vorme õigekeelsussõnaraamatutes esitatud ei ole. Lisaks on tabelist puudu 1918. aastal ilmunud EKÕS-i normingud ja 1948.–1957. aastal ilmunud SÕS-i normingud (vt tabel 1). EKÕS-is on esitatud ainult nominatiivi, genitiivi ja partitiivi vormid, mistõttu ei ole ma kajastanud neid norminguid ühegi uuritava pronoomeni kohta. Nimetatud kolm esimest käänet ei ole *gi-/ki-*liiteliste pronoomenite kasutuse varieerumise uurimisel tähtsad, sest neil puudub käändetunnus (tunnuseta vormide kõrval võivad partitiivis tunnustena esineda *-t*, *-d* ja *-da*) (EKK 2007). See tähendab, et liite asukoht ei saa neis vormides varieeruda. SÕS-is on esitatud normingud ainult sõna *keegi* kohta. (Pant 2018: 26–28)

Normingute esitamisel jagasin õigekeelsussõnaraamatud kolme rühma. Rühmad moodustasin normingukirjete alusel. Esimesse rühma koondasin normingud sõnaraamatutest EÕS I 1925 ja VÕS 1933, sest neis on esitatud nii ainsuse kui ka mitmuse vormid (vt tabel 1). Teise rühma paigutasin normingud sõnaraamatutest VÕS 1953, ÕS 1960, ÕS 1976 ja ÕS 1984, sest neis on esikohal esitatud pikk illatiiv. Kolmandasse rühma koondasin normingud sõnaraamatutest ÕS 1999, ÕS 2006, ÕS 2013 ja ÕS 2018, sest neis on esikohal esitatud lühike illatiiv. Samal viisil jaotasin õigekeelsusallikad ka bakalaureusetöös. Erinevus kahe töö jaotussüsteemide vahel on see, et sõnade *keegi* ja *miski* puhul olid EÕS I-s ja VÕS 1933-s erinevad normingud, mistõttu jagasin sõnaraamatud seal nelja eri rühma. (Pant 2018: 26–27)

Bakalaureusetöö valmis 2018. aasta kevadel ja ÕS 2018 ilmus samal sügisel, mistõttu ei ole selles kajastatud sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* 2018. aasta norminguid. 2018. aasta ÕS-ist selgub, et nii nagu sõna *ükski* puhul (vt tabel 1), on ka sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki*

normingud jäänud samaks mis kolmes viimases ÕS-is. See tähendab, et kõigi uuritavate sõnade puhul paikneb kõigis normingutes aastatest 1918 kuni 2018 *gi-/ki*-liide alati käändevormi lõpus.

2. Katselised meetodid keeleteaduses

Selles peatükis annan põgusa ülevaate katselistest meetoditest keeleteaduses. Esmalt kõrvutan peamiselt Gaëtanelle Guilqini ja Stefan Th. Griesi 2009. aastal ilmunud artikli „Corpora and experimental methods: a state-of-the-art review“ põhjal meetoditena katset ja korpusuuringut. Seejärel annan Jane Klavani, Ann Veismanni ja Anni Jürine 2013. aastal ilmunud artikli „Katselised meetodid tähenduse uurimisel“ põhjal ülevaate katsetüüpidest üldiselt ning kirjeldan lähemalt peamiselt Laura A. Carlsoni ja Patrick I. Hilli 2007. aastal ilmunud artikli „Methods in cognitive linguistics“ ning Carson T. Schütze ja Jon Sprouse'i 2013. aastal ilmunud artikli „Judgment data“ põhjal kaht siinses magistritöös kasutatavat katset.

2.1. Katse ja korpusuuring

Guilquin ja Gries (2009: 8) on jaganud uurimused andmete kogumise viisi alusel katselisteks ja vaatluslikeks. Katseliste uurimuste puhul manipuleeritakse süstemaatiliselt sõltumatuid muutujaid, et määrata kindlaks, missugust mõju avaldavad need sõltuvatele muutujatele (Gilquin, Gries 2009: 8). Sõltumatuteks muutujateks nimetatakse uurija valitud muutujaid, mille väärtusi on võimalik määrata. Sõltuvateks muutujateks peetakse neid, mille väärtusi uurija mõõdab. (Jürine jt 2013: 89) Korpusuuringud on oma olemuselt vaatluslikud, sest muutujate väärtused ei ole määratud enne uurimust, vaid kirja pandud hiljem. Lisaks ei muutu korpusest saadud andmed päringu kordamisel. Seevastu sama isikuga teist korda katset tehes võib tulemus tõenäoliselt mõnevõrra erineda. (Gilquin, Gries 2009: 8)

Korpusuuringu eelisteks peavad Gilquin ja Gries (2009: 8) näiteks andmete loomulikkust ja võimalust uurida palju suuremat hulka andmeid kui enamiku katsetüüpidega. Katseliste meetodite eelisteks seevastu peetakse võimalust uurida keelenähtusi, mida korpuses ei ole või mida esineb harva, ning võimalust kontrollida erinevate faktorite mõju uuritavale keelenähtusele. Nimetatud kahe meetodi ühendamine annab võimaluse lahendada probleeme, mis võivad tekkida ainult üht tüüpi materjali kasutamisel, ning läheneda keelenähtuse uurimisele eri vaatepunktidest. (Gilquin, Gries 2009: 8–9)

Ka Jane Klavani jt (2013: 18) sõnul on korpusuuring vaid esimene samm andmete kogumiseks, teine samm on kogutud andmete põhjal tehtud järelduste kehtivuse kontrollimine katse abil. Lähtudes refereeritud autorite seisukohtadest ja korpusuuringu olemasolust, annan järgnevalt üldise ülevaate katsetüüpidest ning kirjeldan lähemalt kaht, mida siinse magistritöö tarbeks rakendasin.

2.2. Keeleteaduses kasutatavatest katsetüüpidest

Üldjoontes saab katseid jagada kaheks: moodustuskatsed ja arusaamiskatsed. Esimesel juhul on katseisiku ülesanne ise keeleandmeid luua. Teisel juhul peab katseisik toetuma sellele, kuidas ta keelt mõistab. Moodustuskatsete alla kuuluvad vaba moodustuse katse, sunnitud valiku katse ja väljamõeldud stiimuliga katse. Arusaamiskatsete alla kuuluvad klassifitseerimiskatse, sarnasuse hindamise katse, sobituskatse, vastuvõetavuse hindamise katse ja ajaliselt mõõdetud verifitseerimise katse. (Klavan jt 2013: 21–29)

Nimetatud katsetüüpidest valisin siinse töö tarbeks välja kaks: vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse. Sunnitud valiku katse ei sobinud siinse tööga, sest soovin uurida võimalikult loomulikku keeleainest. Nimetatud katses on katseisiku valik keeleandmete loomisel osaliselt piiratud, sest tuleb valida uurija etteantud variantide vahel (Klavan jt 2013: 23). Seetõttu ei saa olla kindel, kas katseisik kasutaks vaba valiku korral samu keelendeid, mis sunnitud valiku katses (Carlson, Hill 2007: 271). Ka väljamõeldud stiimuliga katse ei sobi, sest selles annab uurija katseisikule ette väljamõeldud sõnad või katseisikule tundmatud sõnad (Klavan jt 2013: 24).

Klassifitseerimiskatses on katseisiku ülesanne liigitada rühmadesse uurija väljavalitud üksused, sobivuskatses hinnata etteantud sõnade sarnasust või erinevust ning sobituskatses omavahel sobitada lause ja pilt või lause ja lause (Klavan jt 2013: 25–26). Ajaliselt mõõdetud verifitseerimise katse on sarnane vastuvõetavuse hindamise katsega (vt ptk 2.2.2). Selles on katseisiku ülesanne hinnata etteantud piltide või lausete vastuvõetavust. Erinevalt vastuvõetavuse hindamise katsest on ajaliselt mõõdetud verifitseerimise katse uuritavad tunnused aeg ja vastuse täpsus. (Klavan jt 2013: 28)

Järgmises kahes peatükis annan ülevaate vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse olemusest ning nende eelistest ja puudustest.

2.2.1. Vaba moodustuse katse

Vaba moodustuse katses peab katseisik etteantud küsimuste põhjal looma kindlat tüüpi keeleandmeid vabalt ja meenumise järjekorras (Klavan jt 2013: 22). Peamine küsimus on, kuidas koostada katse nii, et saadud keeleandmed sisaldaksid uuritava nähtuse kohta piisavalt informatsiooni (Carlson, Hill 2007: 271).

Vaba moodustuse katses produtseeritav materjal on peaaegu täielikult katseisiku kontrolli all, tänu millele on keeleandmed loomulikud. Kuigi vaba moodustuse katsega saab teada, missuguseid keelevorme katseisikud enim kasutavad, on raske kindlaks teha, miks nad neid kasutavad. Samuti puudub kogutud keeleandmetel selge struktuur, mistõttu võivad need sisaldada ka ebavajalikku informatsiooni, mis omakorda raskendab andmete analüüsimist. (Carlson, Hill 2007: 271) Võttes arvesse eespool nimetatud puudusi, on Klavan jt (2013: 22) soovitanud võimaluse korral kontrollida saadud järeldusi ka mõne teise katsega.

2.2.2. Vastuvõetavuse hindamise katse

Vastuvõetavuse hindamise katses tuleb katseisikul hinnata etteantud lausete vastuvõetavust Likert-tüüpi skaalal (Carlson, Hill 2007: 253). Likert-tüüpi skaala on numbriline skaala, mille üks ots tähistab minimaalset võimalikku hinnangut ja teine ots maksimaalselt võimalikku hinnangut. Enim kasutatakse skaalasid, mille algust ja lõppu tähistavad paaritud arvud, sest neil on olemas selge keskpunkt, näiteks skaalad 1–5 ja 1–7. Kui uurimiseesmärk seda nõuab, võib kasutada ka skaalat, mille algust ja lõppu tähistavad paarisarvud. (Schütze, Sprouse 2013: 33)

Likert-tüüpi skaala kasutamine vastuvõetavuse hindamisel on ka üks meetodi kitsaskohti. Kui katseisik hindab mingi keelenähtuse vastuvõetavaks, ei tähenda see siiski, et ta seda ka loomulikus kõnes kasutaks. (Carlson, Hill 2007: 257) Samuti ei saa piiratud skaala tõttu kindel olla, et katseisiku jaoks on viiepalliskaalal pallide 1 ja 2 vahelised väärtused samad, mis need on pallide 4 ja 5 vahel (Schütze, Sprouse 2013: 33) Meetodi peamine tugevus on see, et kogutud andmed on reaalsed mõõtmistulemused, mis annavad rohkem informatsiooni kui jah/ei vastust nõudvad katsed. (Carlson, Hill 2007: 257)

Kõigist nimetatud katsetüüpidest valisin siinse magistritöö tarbeks vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse, sest esimene neist võimaldab uurida, kuhu paigutavad katseisikud loomuliku tunnetuse alusel käändevormide moodustamisel *gi-/ki*-liite ja teine võrrelda, kui vastuvõetavaks hindavad katseisikud normingupäraseid ja -vastaseid pronoomenite käändevorme.

3. Uurimismeetod ja materjal

Minu bakalaureusetööst selgus, et sõnade *keegi*, *miski* ja *kumbki* käänamisel moodustatakse peaaegu iga kuues vorm norminguvastaselt (Pant 2018: 49). See tähendab, et ei ole selge, kas keelekasutajad tajuvad *gi-/ki*-liidet pigem tüvesse kuuluvana või tüvele liituvana. Siinse töö eesmärk on korpusuuringu tulemuste ja katseliste meetodite ühendamise abil teada saada, missuguseid *gi-/ki*-liiteliste pronoomenite vormikujusid peavad eesti emakeelega üliõpilased ja gümnaasiumiõpilased kõige loomulikumaks, kuidas nad nende vormide valikut põhjendavad ja kas nad loomulikuks peetud vormikujusid ka ise kasutavad.

Bakalaureusetöös uurisin pronoomeneid *keegi*, *miski* ja *kumbki*, mistõttu annan esimeses alapeatükis ülevaate sõna *ükski* korpusanalüüsi tulemustest võrdlevalt kolme varem uuritud pronoomeni korpusanalüüsi tulemustega. Pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* tulemusi kirjeldan bakalaureusetöö põhjal, sõna *ükski* korpusuuringu tegin siinse töö tarbeks. Teises alapeatükis annan täpsema ülevaate magistrیتöös kasutatavast meetodist ja materjalist. Jürine jt (2013: 93) sõnul tuleb olenemata kasutatavast katsetüübist teha alati kõigepealt proovikatse, et näha, kas koostatud katses esineb probleeme. Lähtudes sellest kirjeldangi kolmandas alapeatükis proovikatset, selle tulemusi ja sellel põhinevaid järeldusi. Neljandas alapeatükis annan ülevaate töö valimist ja viiendas alapeatükis andmeanalüüsi meetoditest.

3.1. Pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki*, *ükski* käändevormide esinemus korpuses

Siinses alapeatükis tutvustan sõna *ükski* korpusanalüüsi tulemusi ning annan bakalaureusetöö põhjal võrdlevalt ülevaate pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* analüüsi tulemustest.

Korpusest käändevormide otsimisel ja analüüsimisel lähtusin bakalaureusetöös määratud neljast struktuurimallist: **TLgi** (tüvi, käändelõpp, *gi-/ki*-liide), **TgiL** (tüvi, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), **TLgiL** (tüvi, käändelõpp, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), **TgiLgi** (tüvi, *gi-/ki*-liide, käändelõpp, *gi-/ki*-liide) (Pant 2018: 24–25). Käändevorme otsisin alates

illatiivist kuni komitatiivini. Näitelauseid analüüsisin nii nagu bakalaureusetöös (vt Pant 2018: 25): analüüsimiseks võtsin 20 esimesest eri allikast ühe lause. Käänevormides, mille kohta oli kokku vähem kui 20 lauset, võtsin nii palju eri allikate lauseid kui võimalik. Näitelausete põhjal analüüsisin mallide kaupa, kui palju esineb igas käändes normingupäraseid ja -vastaseid vorme. Sel viisil analüüsisin kokku 242 lauset. Näitlikustamaks, kui palju igas käänevormis igat malli esineb, koostasın ülevaatliku tabeli (vt tabel 2).

Sõna *ükski* korpusanalüüsi tulemusi kirjeldan sarnasel viisil nagu pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* puhul (Pant 2018: 30). Esmalt annan peatüki alguses nimetatud struktuurimallide abil ülevaate liite paiknemisest pronoomeni *ükski* käänevormides ning illustreerin saadud tulemusi näitelausetega. Seejärel võrdlen tulemusi pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* korpusanalüüsi tulemustega.

Tabel 2. Pronoomeni *ükski* käänevormide esinemos kokku

	TLgi	TgiL	TLgiL	TgiLgi	KOKKU:
Illatiiv	168 (97,1%)	5 (2,9%)	0	0	173 (1,6%)
Inessiiv	3115 (99,5%)	7 (0,2%)	9 (0,3%)	0	3131 (28,9%)
Elatiiv	1252 (99,6%)	4 (0,3%)	1 (0,1%)	0	1257 (11,6%)
Allatiiv	2121 (99,1%)	13 (0,6%)	6 (0,3%)	0	2140 (19,8%)
Adessiiv	3656 (99%)	8 (0,2%)	28 (0,8%)	0	3692 (34,1%)
Ablatiiv	255 (98,8%)	3 (1,2%)	0	0	258 (2,4%)
Translatiiv	40 (100%)	0	0	0	40 (0,4%)
Terminatiiv	4 (100%)	0	0	0	4 (0%)
Essiiv	1 (100%)	0	0	0	1 (0%)
Abessiiv	0	0	0	0	0 (0%)
Komitatiiv	118 (88,7%)	15 (11,3%)	0	0	133 (1,2%)
KOKKU:	10 730 (99,1%)	55 (0,5%)	44 (0,4%)	0 (0%)	
KÕIK KOKKU				10 829	

Tabelis 2 olen esitanud sõna *ükski* normingupäraste ja -vastaste vormide esinemuse kõigi otsingutulemuste põhjal. Kokku esines pronoomeni *ükski* vorme 11 355, neist 99,1% olid normingupärased. Norminguvastaste vormide osakaal oli seega 0,9%. Sarnaselt pronoomenitega *keegi*, *miski* ja *kumbki* oli norminguvastastest mallidest enim esindatud mall **TLgi** (näited 1–3) (Pant 2018: 46). Erinevalt bakalaureusetöös uuritud pronoomenitest ei esinenud korpuses kordagi struktuurimalli **TgiLgi**. Neljas käändes olid esindatud malli **TLgiL** vormid (näited 4–7).

- (1) *Ma jään avatuks kõigile seisukohtadele ega ole neist **ühegisse** kiindunud.* (pesa.ingliabi.ee)
- (2) *Ei taha küll seda süsteemi **ühegile** mesinikule soovitada, kuid on võimalik tekitada ise kärgi ja need siis paku sisse tõsta.* (mesindus.ee)
- (3) *Praegu ei ole mul **ühegiga** neist probleeme.* (www.nupsu.ee)
- (4) *Mõistagi ei saa ka **üheskis** riigis riigiametisse kui ei oska riigikeelt.* (maaleht.ee)
- (5) *Ta ei oleks mitte **ühestkist** asjast huvitatud ja ta ei taha minuga nkn koos olla* (www.lapsemure.ee)
- (6) *Talumehed võiksid teha protesti aktsiooni ja terve kuu mitte **ühelegile** kokkuostjale kaupa mitte anda.* (vikerraadio.err.ee)
- (7) *Paljud ei käi **ühelgil** kontserdil, kuigi on kõik päevad kohal.* (www.delfi.ee)

Kui sõnade *keegi* ja *miski* analüüsist selgus, et mida väiksem on vormide esinemissagedus korpuses, seda suurem on nende norminguvastane kasutus (Pant 2018: 48), siis *ükski* puhul seda väita ei saa. Translatiivis, terminatiivis ja essiivis ei esinenud ühtki norminguvastast kasutusjuhtu. Seega on sõna *ükski* käänamine sarnane sõna *kumbki* käänamisega, kus ei leidunud väikese esinemissagedusega essiivis (0%, arvuliselt üks vorm), abessiivis (0,1%, arvuliselt kolm vormi) ja translatiivis (0,2%, arvuliselt 10 vormi) ühtki norminguvastast vormi (Pant 2018: 46).

Kõigis neljas sõnas esines sisekohakäänete sarjas enim norminguvastaseid vorme illatiivis, neist sõnades *keegi*, *miski* ja *kumbki* (vt lisa 1) üle 10% (Pant 2018: 35, 40, 45).

Väliskohakäänete sarjas oli enim norminguvastaseid vorme sõnade *keegi* (22,7%) ja *kumbki* (6,1%) puhul adessiivis ning sõnade *miski* (11,9%) (Pant 2018: 35, 40, 45) ja *ükski* (1,2%) puhul ablatiivis. Lisaks saab esile tuua, et nii sõnas *ükski* kui ka *kumbki* esinesid topeldatud käändelõpuga norminguvastased vormid ainult kohakäänetes (Pant 2018: 45).

3.2. Meetod ja materjal

Töö eesmärgi saavutamiseks kasutan meetodina vaba moodustuse katset ja vastuvõetavuse hindamise katset. Katsetes uurin illatiivi, allatiivi, abessiivi ja komitatiivi käändevorme. Uuritavate käänete valikul lähtusin sellest, et esindatud oleks üks sisekohakääne, üks väliskohakääne ning kaks korpusuuringu põhjal probleeme valmistanud kääned. Katsematerjal põhineb bakalaureusetöö jaoks kogutud korpuse materjalil. Valitud materjali puhul pidasin silmas, et kõik laused oleksid väitlauseid, ligikaudu sama pikkusega ning üheselt mõistetavad, mistõttu pidin valitud lauseid mõnevõrra kohandama. Katse eesmärki varjavad täitlauseid moodustasin ise (vt lisaks Jürine jt 2013: 95). Täitelausesse valitud täitesõnad võtsin Tiiu Ereli 2000. aastal ilmunud artiklist „Mis on eestlastele eesti morfoloogias raske?“. Artiklist valisin välja keerulisema vormimoodustusega sõnad, mis ei olnud *gi-/ki*-liitelised. Taustaandmetest kogusin teavet katseisikute soo, vanuse ja elukoha kohta.

Katsetulemuste mõjutamist nimetatakse praimimiseks (Jürine jt 2013: 94) ehk eelmõjutamiseks. Selle vältimiseks koostasini mõlemast katsest neli varianti, millest igäühel on omakorda kasutusel neli eri järjestusega allvarianti. Eri variandid tähendavad seda, et kui vaba moodustuse katse esimeses variandis tuleb moodustada näiteks sõna *keegi* illatiivivorm, siis teises variandis tuleb moodustada allatiivivorm, kolmandas komitatiivivorm ja neljandas abessiivivorm. Samamoodi on jaotatud uuritavad käänded nelja katse vahel sõnade *miski*, *kumbki* ja *ükski* puhul. Samuti paigutasin eelmõjutamise vältimiseks vormid nii, et kui vaba moodustuse katses tuleb moodustada illatiivi käändevorm, siis vastuvõetavuse hindamise katses tuleb hinnata abessiivi ja komitatiivi vorme. Sealjuures esitasin vastuvõetavuse hindamiseks ühe käände normingupärase ja teise käände norminguvastase vormi. Lisaks jälgisin katsevariantide koostamisel, et ühes

katses ei esineks sõnade *keegi* ja *miski* ning *kumbki* ja *ükski* samu käändevorme, sest oletuslikult on nende sõnade käänamine kasutuses sarnane (vt ptk 3.1, Pant 2018: 48).

Seega on esimese variandi saanud katseisiku ülesanne vaba moodustuse katses moodustada pronoomeni *keegi* illatiivi, *miski* abessiivi, *kumbki* allatiivi ja *ükski* komitatiivi vorm. Vastuvõetavuse hindamise katses on ülesanne hinnata pronoomeni *keegi* normingupärast abessiivivormi ja norminguvastast allatiivivormi, pronoomeni *miski* normingupärast illatiivivormi ja norminguvastast komitatiivivormi, pronoomeni *kumbki* normingupärast komitatiivivormi ja norminguvastast illatiivivormi ning pronoomeni *ükski* normingupärast allatiivivormi ja norminguvastast abessiivivormi (vt lisa 2 ja lisa 3).

Norminguvastaste vormide moodustamiseks vastuvõetavuse hindamise katses kasutasin bakalaureusetöös määratletud malli **TgiL** (tüvi, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), sest seda esines norminguvastastest vormidest enim (Pant 2018: 24, 49). Samuti lisasin katsesse käändelõppu topeldava norminguvastase vormi *kellelegile*, mis kuulub bakalaureusetöö malli **TLgiL** (tüvi, käändelõpp, *gi-/ki*-liide, käändelõpp) alla (Pant 2018: 24–25). Nimetatud vorm osutus valituks, sest sõna *keegi* allatiivi vorme esines korpuses kõige enam. (Pant 2018: 35). Vormi *kellelegile* vastuvõetavust pidid hindama kõik katseisikud.

Vaba moodustuse katses (vt lisa 2) oli kokku neli katselauset ja kuus täitelauset ning vastuvõetavuse hindamise katses (vt lisa 3) üheksa katselauset ja 12 täitelauset. Kõigis katsevariantides olid samad täitelaused. Vaba moodustuse katse materjali paigutasin katsesse pooljuhuslikus järjekorras. See tähendab, et jälgisin materjali paigutamisel, et katsed algaksid ja lõppeksid täitelausega ning kõigi katselausete vahel oleksid täitelaused. Vastuvõetavuse hindamise katse materjali paigutasin katsesse täiesti juhuslikus järjekorras, sest katses vaheldusid normingupärased ja -vastased vormid. Kui oleksin katsematerjali paigutanud nii, et iga uuritava lause järel oleks olnud täitelause, oleks see võinud näidata katse tegelikku eesmärki. Katsematerjalid jagasin kätte ühekaupa, sest vastuvõetavuse hindamise katse oleks võinud vaba moodustuse katse vastuseid liigselt mõjutada. Kõrvuti istuvatele katseisikutele andsin erinevad katsevariandid. Katsed märgistasin enne jagamist trükitähtedega, et sama isiku mõlema katse tulemused oleksid hiljem analüüsis kokkuviidavad. See tähendab, et ühele isikule jagatud vaba moodustuse

katse ja vastuvõetavuse hindamise katse olid märgistatud sama tähega. Igas koolis ja üliõpilaste rühmas tehtud katsetes kordusid samad tähed. Selleks et vältida katsematerjali segamini minekut, hoidsin iga kooli ja üliõpilasrühma katseid eraldi kaustas.

Vaba moodustuse katse tööülesanne oli lisada lausesse etteantud sõna sobiv käändevorm. Iga sõna järel oli kirjas, missuguses käändes pronoomenivorm moodustada tuleb. Katseisikutel palusin kasutada vormi, mis on nende hinnangul kõige loomulikum. Iga katselause all oli võimalik soovi korral vormivalikut ka põhjendada või kommenteerida. Selle katse eesmärk oli uurida, kuhu paigutavad gümnaasiumiõpilased ja üliõpilased oma loomuliku tajuga sõnade *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi-, allatiivi-, komitatiivi- ja abessiivivormide moodustamisel *gi-/ki*-liite. Nimetatud katse on mõeldud kontrollima sissejuhatuses püstitatud kaht hüpoteesi: 1) katseisikud peavad pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid; 2) enim norminguvastaseid vorme esineb kõigi pronoomenite puhul abessiivis.

Vastuvõetavuse hindamise katse tööülesanne oli hinnata poolpaksus kirjas sõnade vastuvõetavust Likert-tüüpi viiepalliskaalal, kus 1 tähendas „ei ole üldse vastuvõetav“, 2 „pigem ei ole vastuvõetav“, 3 „ei tea“, 4 „pigem on vastuvõetav“ ja 5 „on täiesti vastuvõetav“. Hindamisel palusin sarnaselt esimese katsega lähtuda kõige loomulikumast vormist. Iga lause hindamise järel palusin katseisikutel vastata kahele valikvastusega küsimusele vormi kasutamise kohta. Selle katse eesmärk oli uurida, kui vastuvõetavaks hindavad katseisikud sõnade *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* normingupäraseid ja -vastaseid illatiivi, allatiivi, komitatiivi ja abessiivi vorme ning kas nad neid vorme ise kasutavad. Nimetatud katse on mõeldud kontrollima järgnevat sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi: 1) katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid.

Mõlemad töös kasutatud katsed on mõeldud kontrollima hüpoteesi, et üliõpilased peavad mõlema katse tulemusel normingupäraseid käändevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased. Nimetatud hüpoteesi olen püstitanud lähtudes kahe rühma haridustaseme erinevusest.

3.3. Proovikatsed

Proovikatsed tegin Antsla Gümnaasiumi 10. ja 11. klassis, kus kokku osales 16 katseisikut. Katseisikud olid 16–18-aastased, üheksa neist naissoost ja seitse meessoost. Iga katseisik tegi esmalt vaba moodustuse katse ja seejärel vastuvõetavuse hindamise katse, mille jagasin kätte eraldi.

3.3.1. Proovikatsed tulemused

Vaba moodustuse katses esines 64 katselausest 19 normingupärast (näide 1), 17 norminguvastast (näide 2) ja 28 muud varianti. „Muu“ variandi alla liigitasin vormid, mis ei lähtunud etteantud sõnast (näide 3), olid moodustatud muus käändes, kui eeldatud oli (näide 4) või kasutati ootuspärase pika illatiivivormi asemel lühikest (näide 5). Lühikese illatiivi vormid liigitasin siinses materjalis „muu“ alla, sest selle vormi põhjal ei saa teha järeldusi liite paiknemise kohta.

(1) **Ükski**

*Arvan, et **ühelegi** inimesele ei meeldi, kui talle liiga tehakse.*

(2) **Keegi**

*Üksi, ilma **kellegita** elamine muudab kõik halliks ja igavaks*

(3) **Miski**

*Selline käitumine ei ole mitte **mingitmoodi** õigustatav.*

(4) **Keegi**

*Inimeste seltskonda hindavad tuhkrud kõrgelt, end ei kiindu väga tugevasti **kellegiga**.*

(5) **Kumbki**

*Jätke paberi **kumbagi** serva auk, et saaks paela vabalt läbi panna.*

Tähtis on mainida, et proovikatses ei olnud katseisikutele ette antud kääned, milles pronoomenivormi moodustada tuleb, sest eeldasin, et lause kontekstist on võimalik oodatavat vormi järeldada. Enim kasutati muud varianti pronoomenitest *miski*

käändevormide moodustamisel ja käänetest illatiivis. Muude variantide suurt esinemust sõna *miski* vormide moodustamisel võib põhjendada ÕS 2018-s esitatud argise paradigma laia levimusega. ÕS-is esitatud osa argisest paradigmast on näiteks *miski*, *miskit*, *miskisse*, *miskis* (ÕS 2018). Ka proovikatses vastustes olid esindatud nii *miskisse* (näide 6) kui ka *miskile* (näide 7) ja *miskita* (näide 8). Muude variantide suur esinemus illatiivis tuleneb tõenäoliselt lühikese illatiivi loomulikkusest ja suupärasusest. Sõna *kumbki* illatiivivormis oli neljast korrast kolmel kasutatud varianti *kumbagi* (näide 5).

(6) **Miski**

*Tervisesse ei tohiks kindlasti suhtuda nagu **miskisse** iseenesestmõistetavasse.*

(7) **Miski**

*Eelprojekt, nagu nimetus ütleb, on **miskile** eelnev.*

(8) **Miski**

*Alustasin oma elu uuesti, praktiliselt ilma **miskita**.*

Esimeses katses oli bakalaureusetöös määratletud norminguvastastest mallidest esindatud ainult **TgiL** (näide 9) (vt Pant 2018: 24–25). Võimalust oma vormivalikut põhjendada kasutasid esimeses katses kaks inimest, kelle põhjendused vormivalikule olid näiteks: *kõlab loomulikult, kõlab õigelt, valisin vormi tunde järgi, loogiline variant.*

(9) **Ükski**

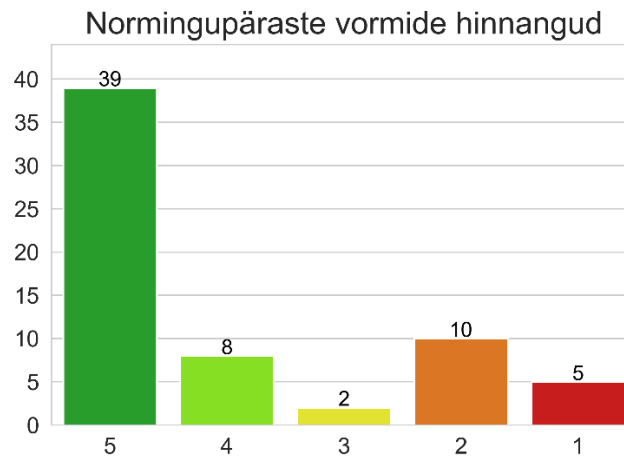
*Arvan, et **ühegile** inimesele ei meeldi, kui talle liiga tehakse.*

Vaba moodustuse katses tuli nii pronoomeni *keegi* kui ka *ükski* illatiivivormi puhul toetuda teadmisele tegusõna *kiinduma* rektsoonilise laiendi vormist. Tähelepanu väärib see, et mitte kummagi sõna puhul ei moodustanud katseisikuid ootuspäraseid käändevorme *kellesegi* ja *ühesegi*. Selle asemel pakuti sobivateks variantideks näiteks *kellegiga* (vt näide 4) ja *ühestki* (näide 10).

(10) **Ükski**

*Jään avatuks kõigile seisukohtadele ega ole neist **ühestki** kiindunud.*

Vastuvõetavuse hindamise katse tulemused esitan selgema ülevaate saamiseks joonistena ning kommenteerin saadud tulemusi jooniste all.

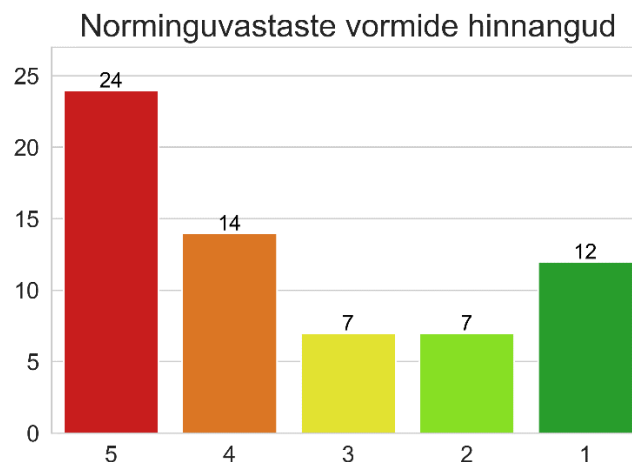

Joonis 1. Normingupäraste vormide hinnangud vastuvõetavuse hindamise proovikatses⁵

Joonisel 1 olen esitanud normingupäraste vormide hinnangud vastuvõetavuse hindamise proovikatses, kus oli kasutusel kokku 64 katselauset. Nagu nähtub jooniselt, esines normingupäraste vormide puhul kõige enam hinnangut 5. Pronoomenite vormid, mille puhul ainus hinnang oligi 5, olid *millelegi*, *kummalegi*, *ühelegi*, *kellegagi*. Sageduselt järgmine hinnang oli 2. Normingupärased sõnakujud, mida hinnati kahel korral palliga 2, olid *millessegi* ja *ühetagi*. Ka hinnangut 1 anti ühel korral näiteks vormidele *kellessegi*, *kummassegi* ja *kummatagi*. Põhjendused hinnangute 1 ja 2 andmise kohta olid subjektiivselt hinnangulised: *tundub vale*, *ei tundu õige*, *ei ole sellest vormist kuulnud*. Huvitav on täheldada, et vormide *kellessegi*, *kummassegi* ja *ühetagi* puhul esinesid kõik hinnangud peale 3. Hinnangupalli 3 kasutati ainult kahel korral käändevormide *kellelegi* ja *kummatagi* hindamisel. Sellest võib järeldada, et katseisikud ei ole vormikujude hindamisel erapooletud, vaid kalduvad pigem normingupärase või -vastase vormimalli poole.

⁵ Nii joonisel 1 kui ka kõigil järgnevatel joonistel asuvad x-teljel Likert-skaala hinnangud ja y-teljel hinnangute koguesinemus.

Lisaks hinnangu küsimisele sõnavormide kohta küsisin katseisikutelt, kas nad ise kasutavad neid vorme. Tulemustest selgus, et 64 vormivariandist kasutavad katseisikud enda väitel 38 vormivarianti. Mittekasutatavate vormivariantide alla kuulusid kolmel korral normingupärased *kellesegi*, *kummassegi*, *kummatagi* ja *ühessegi*.

Joonis 2. Norminguvastaste vormide hinnangud vastuvõetavuse hindamise proovikatses

Jooniselt 2 selgub, et ka norminguvastaseid vorme hinnati enim palliga 5. Selliseks hinnati kahel korral näiteks *kellegisse*, *millegita*, *kummagiga* ja *kummagile*. Norminguvastastest vormidest sai *kellegile* ainsaks hinnanguks 5. Hinnangule 5 järgnes hinnang 4, mida kasutati 64 vormivariandi hindamisel 14 korral. Hinnangupalliga 4 hinnati kolmel korral vormi *ühegiga* ja kahel korral vorme *kellegisse* ja *millegisse*. Hinnangute 4 ja 5 andmise põhjendused olid näiteks *tundub õige*, *tundub normaalne nii öelda*. Siiski hinnati norminguvastaseid vorme 12 korral ka palliga 1. Hinnangupall 1 anti kahel korral näiteks vormidele *ühegisse* ja *kummagiga*.

Ka norminguvastaste variantide puhul küsisin katseisikutelt, kas nad ise neid vorme kasutavad. Tulemustest selgus, et 64 vormivariandist kasutavad katseisikud 34 vormi. Kasutatavate norminguvastaste vormivariantide seas olid neljal korral *kellesegi*, *millegita* ja *kummalegi*.

Käändelõppu topeldava vormiga lause hindasid „on täiesti vastuvõetav“ (5 palli) seitse, „pigem on vastuvõetav“ (4 palli) kaks, „ei tea“ (3 palli) mitte keegi, „pigem ei ole vastuvõetav“ (2 palli) üks ja „ei ole üldse vastuvõetav“ (1 pall) kuus katseisikut. Täiesti vastuvõetavaks hindamist põhjendasid katseisikud näiteks järgnevalt: *tundub õige, tavaliselt ütlen kellegile*. Viimase põhjenduse vastuolulisuse põhjuseks võib olla hinnatava vormi valesti lugemine. Vormi *kellelegile* kasutasid enda sõnul ise kuus katseisikut ja ei kasutanud 10.

3.3.2. Proovikatse parandused

Selles alapeatükis kirjeldan proovikatse tulemustest lähtudes katse jaoks tehtud parandusi. Proovikatse tulemustest selgus, et õpilastele valmistas raskusi arusaamine, missuguses käändes pronoomenivorme moodustada. Selle lahendamiseks lisasin katsesse iga katselause juurde oodatava käände. Samuti esines juhtumeid, kus lüngas kasutati etteantud pronoomenist erinevat sõna. Etteantud sõna kasutamise rõhutamiseks tõmbasin tööjuhendis joone alla kohale, kus oli seda öeldud.

Võimalust vormivalikut põhjendada kasutati mõlemas katses vähe. Vaba moodustuse katse puhul otsustasin põhjendamise jätta vabatahtlikuks, nagu see oli ka proovikatses. Vastuvõetavuse hindamise katses lisasin küsimusele *miks?* proovikatse tulemuste põhjal kaks valikuvarianti: *on loomulik / ei ole loomulik*. Kui kumbki neist põhjendustest katseisikule ei sobinud, jätsin võimaluse põhjendada vormivalikut ka oma sõnadega.

Proovikatsesest selgus, et täitelausetes kasutatud sõnad *hammas, imelik, kannel, tütar, taevas* ja *korter* ei ole vormimoodustuslikult piisavalt keerulised, et varjata katse tegelikku eesmärki. Uute täitesõnade valimiseks kasutasin Tiiu Erealti artiklit „Mis on eestlastele eesti morfoloogias raske?“. Sealt valisin sõnad *vistrik, õlu, kontsert, video, mõni* ja *mõru*, millest palusin katseisikutel esimeses katses moodustada vorme partitiivis, inessiivis, adessiivis, translatiivis, terminatiivis ja essiivis ning teises katses hinnata nende sõnade normingupäraseid ja -vastaseid vorme samades käänetes.

3.4. Valim

Katseid tegi kokku 271 gümnaasiumiõpilast ja üliõpilast. Valimisse kuulub neist 262, kellest 141 on gümnaasiumiõpilased ja 121 üliõpilased. Töös uurin eesti keelt emakeelena kõnelejaid, mistõttu pidin valimist eemaldama viis vene emakeelega gümnaasiumiõpilast ja neli vene emakeelega üliõpilast. Katseisikute hulka otsustasin jätta alles kakskeelsed katseisikud, keda on valimis kokku kolm: kaks eesti-vene kakskeelset gümnaasiumiõpilast ja üks eesti-soome kakskeelne üliõpilane. Valim on koostatud isikute koostöövalmiduse ja kättesaadavuse alusel, seega on tegu mugavusvalimiga (Jürine jt 2013: 90).

Kuigi Jürine jt (2013: 90) järgi ei ole võimalik mittejuhuslike valimite puhul teha statistiliselt korrektseid järeldusi populatsiooni kohta, käisin valimi võimaliku esinduslikkuse tagamiseks gümnaasiumiõpilastega katseid tegemas Tallinnas, Tartus, Võrus ja Toilas. Algselt kuulusid plaanitud valimisse ka Pärnu ja Paide, kuid eriolukorra tõttu sealsete õpilastega katseid teha ei õnnestunud. Katseid ei olnud võimalik teha ka veebi teel, sest soovin uurida võimalikult loomulikku keelekasutust. Veebikatse puhul ei ole võimalik kontrollida, kas katseisikud kasutavad õigekeelsusallikate abi või mitte. Valimisse kuuluvad üliõpilased õpivad Tartu Ülikoolis järgmistel erialadel: humanitaar- ja sotsiaalinete õpetamine põhikoolis, eripedagoogika, loodus- ja reaalainete õpetamine põhikoolis, ajalugu, inglise keel ja kirjandus, religiooniuuritud ja teoloogia, romanistika, antiikkeeled ja kultuurid ning kirjandus ja kultuuriteadused. Üliõpilastest katseisikute otsimise puhul pidasin silmas, et ükski neist ei õpiks eesti keele erialal. Seda põhjusel, et omandatud erialateadmised mõjutaksid nimetatud katseisikute puhul nende loomulikku keeletaju.

Katseisikuteks valisin gümnaasiumiõpilased ja üliõpilased, sest nooremad inimesed peegeldavad keeles toimuvaid muutusi kõige paremini (The Handbook ... 2004: 27–28). Gümnaasiumiõpilastest 59 olid meessoost ja 82 naissoost ning nende vanus varieerus 17. ja 19. eluaasta vahel. Üliõpilastest 24 olid meessoost ja 97 naissoost ning nende vanus varieerus 19. ja 52. eluaasta vahel. Siinkohal on oluline märkida, et 121 üliõpilasest 115 olid 19–25-aastased ja 99 neist 19–21-aastased. Lisaks neile osales katses üks 29-aastane,

üks 35-aastane, üks 39-aastane, üks 41-aastane, üks 44-aastane ja üks 52-aastane üliõpilane. Kokku osales katsetes 83 meessoost ja 179 naissoost katseisikut, kelle vanus varieerus 17. ja 52. eluaasta vahel.

Gümnaasiumiõpilased olid pärit Tartumaalt, Võrumaalt, Harjumaalt, Ida-Virumaalt ja Põlvamaalt. Enim neist oli pärit Tartumaalt (57 katseisikut). Sellele järgnesid Võrumaa ja Harjumaa. Kaks õpilast olid märkinud enda elukohaks nii Tartumaa kui ka Ida-Virumaa ning üks õpilane oli jätnud oma elukoha märkimata. Üliõpilased olid pärit kõigist Eesti maakondadest, välja arvatud Hiiumaalt. Enim üliõpilasi oli pärit Tartumaalt (56 katseisikut). Sellele järgnesid Harjumaa, Viljandimaa, Lääne-Virumaa, Võrumaa, Pärnumaa, Valgamaa, Järvamaa, Jõgevamaa, Põlvamaa, Raplamaa, Ida-Virumaa, Läänemaa ja Saaremaa. Kokku oli enim katseisikuid pärit Tartumaalt (113 katseisikut), Harjumaalt (47 katseisikut) ja Võrumaalt (43 katseisikut).

3.5. Andmeanalüüsi meetodid

Katsetulemusi analüüsin nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt. Statistilise andmeanalüüsi jaoks kasutan vaba moodustuse katses hii-ruut-testi ja vastuvõetavuse hindamise katses Mann-Whitney testi. Hii-ruut-test on mitteparameetriline test, millega saab võrrelda kaht empiirilist jaotust või empiirilist ja teoreetilist jaotust. Samuti saab hii-ruut-testiga võrrelda empiirilist jaotust teoreetilise jaotusega kategooriliste andmete puhul (Tooding 2015: 176), mida siinses töös kasutan. Mann-Whitney test on mitteparameetriline test, mis on mõeldud kahe teineteisest sõltumatu kogumi võrdlemiseks (Tooding 2015: 181). Mann-Whitney testi tegemiseks on vaja järjestatavaid andmeid (Levshina 2015: 109). Mõlemad testid tegin statistikaprogrammiga R⁶.

⁶ <https://www.r-project.org/>. Vaadatud 28.05.2020.

Hüpoteeside kontrollimiseks olen määranud olulisuse nivoo 0,05 ($\alpha = 0,05$). Olulisuse tõenäosus näitab andmete saamise tõenäosust juhul, kui nullhüpotees kehtib. (Tooding 2015: 144, 151) Kui olulisuse tõenäosus (p) on võrdne või väiksem kui olulisuse nivoo, tuleb vastu võtta alternatiivne hüpotees (H_1), kui olulisuse tõenäosus on suurem kui olulisuse nivoo, tuleb jääda nullhüpoteesi juurde (H_0) (Parring jt 1997: 106). Hüpoteesiga väidetu on statistiliselt oluline, kui saab võtta vastu alternatiivhüpoteesi (Tooding 2015: 154).

4. Katsetulemuste analüüs

Selles peatükis annan ülevaate gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste katsetulemustest. Andmete analüüsimisel liigun suunaga üldiselt üksikule. See tähendab, et esmalt analüüsin kogu valimi tulemusi ning seejärel võrdlen gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste katsetulemusi. Lõpuks annan ülevaate katsetulemustest üldiselt ja esitan järeldused.

Esimeses alapeatükis annan ülevaate vaba moodustuse katse tulemustest ja teises alapeatükis vastuvõetavuse hindamise katse tulemustest. Mõlema katse puhul lähtun analüüsimisel uuritavatest sõnadest, mitte käändevormidest. See tähendab, et korraga analüüsin üht uuritavat sõna ja selle kõiki moodustatud käändevorme. Kolmandas alapeatükis analüüsin mõlemas katses küsitud põhjendusi valitud vormikujude kohta. Katsetes sisaldunud põhjendusi analüüsin eraldi. Esmalt annan ülevaate vaba moodustuse katses esitatud põhjendustest ja seejärel vastuvõetavuse hindamise katses esitatud põhjendustest. Neljandas alapeatükis võrdlen gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse tulemusi esmalt eraldi ja seejärel kahe katse tulemusi kokku võttes. Viiendas alapeatükis annan kokkuvõtliku ülevaate vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse tulemustest.

4.1. Vaba moodustuse katse analüüs

Vaba moodustuse katse tulemuste analüüsimisel pöoran eelkõige tähelepanu sellele, missuguses positsioonis asetseb *gi-/ki*-liide katseisikute jaoks kõige loomulikumaks peetud käändevormides. Tulemuste analüüsimiseks olen bakalaureusetöö eeskujul moodustanud kuus vormimalli: **TLgi** (tüvi, käändelõpp, *gi-/ki*-liide), näiteks *kummassegi*; **TgiL** (tüvi, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), näiteks *kummagisse*; **TLgiL** (tüvi, käändelõpp, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), näiteks *kummassegis*; **TadgiL** (aditiiv⁷, *gi-/ki*-liide, käändelõpp), näiteks *kumbagisse*; **(Tgi)⁸nomL** (nominatiivtüvi, käändelõpp), näiteks

⁷ Aditiiviks nimetatakse sisseütleva käände lühikest vormi (Viitso 1976: 152). Terminit *aditiiv* kasutan töös läbivalt ainult vaba moodustuse katses pika ja lühikese sisseütleva eristamiseks.

⁸ Tüvi ja *-gi/-ki* on sulgudesse kokku võetud, sest selliste vormide puhul moodustavad nominatiivtüvi ning *gi-/ki*-liide kivilinenud tüve, millele on hakatud lisama käändelõppe.

kumbkisse ja **T_{adgi}** (lühike sisseütlev), näiteks *kumbagi*. Sellise käändevormide jaoks, mis ühegi nimetatud kategooria alla ei sobitunud, tegin lisakategooria **muu**. Kuigi eespool nimetatud vormimallidest normingupärased on nii **TLgi** kui ka **T_{adgi}**, arvestan normingupäraste ja -vastaste vormide võrdlemisel normingupärasena ainult malli **TLgi**, sest aditiivivormis ei saa *gi-/ki-*liite asukoht varieeruda. Sellest olenemata annan kõigi sõnade vormide esinemuse koondtabelis ülevaate ka aditiivivormide osakaalust. Normingupäraste ja norminguvastaste vormide osakaalu erinevuse statistilise olulisuse analüüsimiseks teen iga pronoomeni iga käände puhul hii-ruut-testi. Hii-ruut-test näitab ainult seda, kas jaotused on omavahel sarnased või erinevad. Selleks et otsustada, kas rohkem esineb normingupäraseid või -vastaseid vorme, toetun tabelites esitatud andmestikule.

Vaba moodustuse katses on statistiliselt testitav hüpoteesipaar sõnastatav kõigi uuritavate pronoomenite kõigi nelja uuritava käände puhul kujul:

H_0 : katseisikud peavad pronoomeni X y -vormi moodustamisel normingupärast vormi niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme.

H_1 : katseisikud ei pea pronoomeni X y -vormi moodustamisel normingupärast vormi niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme.

X tähendab sõnastatud hüpoteesipaaris vastavalt pronoomenit *keegi*, *miski*, *kumbki* või *ükski* ning y -vorm illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- või komitatiivivormi.

Vältimaks hüpoteesipaari kordamist iga pronoomeni iga käändevormi juures, olen esitanud tabelis 3 kokkuvõtliku ülevaate pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide olulisuse tõenäosuse väärtustest hii-ruut-testi tulemusel ja näidanud, kas nende väärtuste põhjal saab vastu võtta alternatiivhüpoteesi (H_1) või tuleb jääda nullhüpoteesi (H_0) juurde. Analüüsis esitan iga pronoomeni iga käändevormi all vastuvõetud hüpoteesi tõlgenduse.

Tabel 3. Hii-ruut-testi tulemused vaba moodustuse katses

		Olulisuse tõenäosus	Vastuvõetud hüpotees
KEEGI	Illatiiv	$p = 0,0092$	H_1
	Allatiiv	$p = 5,15 \cdot 10^{-9}$	H_1
	Abessiiv	$p = 0,6171$	H_0
	Komitatiiv	$p = 6,04 \cdot 10^{-8}$	H_1
MISKI	Illatiiv	$p = 0,8055$	H_0
	Allatiiv	$p = 0,0422$	H_1
	Abessiiv	$p = 0,0012$	H_1
	Komitatiiv	$p = 0,0469$	H_1
KUMBKI	Illatiiv	$p = 0,0433$	H_1
	Allatiiv	$p = 6,80 \cdot 10^{-6}$	H_1
	Abessiiv	$p = 0,0295$	H_1
	Komitatiiv	$p = 0,0014$	H_1
ÜKSKI	Illatiiv	$p = 0,0935$	H_0
	Allatiiv	$p = 3,85 \cdot 10^{-14}$	H_1
	Abessiiv	$p = 0,1213$	H_0
	Komitatiiv	$p = 1,43 \cdot 10^{-8}$	H_1

Järgnevas neljas alapeatükis kirjeldan esmalt kõigi sõnade vormimallide osakaalu sõnade ja käänete kaupa ning esitan näiteid. Iga sõna iga käändevormi järel tõlgendan vastuvõetud hüpoteesi. Viiendas alapeatükis esitan vormide esinemuse koondtabeli, kirjeldan saadud tulemusi kõigi sõnade ja käänete põhjal ning esitan vormide esinemuse kohta järeldused.

4.1.1. Pronoomeni *keegi* vaba moodustuse katse tulemused

Selles alapeatükis esitan sõna *keegi* kõigi nelja uuritava käände vormimallide esinemuse. Osakaalude paremaks eristamiseks käänetes olen nii tabelis 3 kui ka tabelites 4, 5 ja 6 märkinud protsentuaalses ülekaalus olevad vormimallid poolpaksu kirjaga. Kõigis nimetatud tabelites olen eelviimasel real esitanud normingupäraste (**NP**), norminguvastaste (**NV**), aditiivi (**T_{adgi}**) ja muude (**muu**) vormide arvulise ja protsendilise osakaalu kõigis käänetes kokku.

Tabel 4. Pronoomeni *keegi* vormimallide esinemus kokku

	TLgi	TgiL	TLgiL	TadgiL	(Tgi) _{nom} L	Tadgi	Muu	KOKKU
Illatiiv	43 (66,2%)	22 (33,8%)	0	0	0	0	0	65
Allatiiv	54 (84,4%)	8 (12,5%)	0	0	0	0	2 (3,1%)	64
Abessiiv	30 (44,8%)	34 (50,7%)	0	0	0	0	3 (4,5%)	67
Komitatiiv	53 (80,3%)	10 (15,2%)	0	0	0	0	3 (4,5%)	66
KOKKU	180 (68,7%)	74 (28,2%)	0	0	0	0	8 (3,1%)	
MALLIDE OSAKAAL	180 (68,7%) NP	74 (28,2%) NV				0 Ad	8 (3,1%) Muu	
					KÕIK KOKKU		262	

Tabelist 4 nähtub, et pronoomeni *keegi* **illatiivis** moodustasid katseisikud enim normingupärase malli **TLgi** (näide 1) vorme, kokku 66,2%-l juhtudest. Sellele järgnesid norminguvastase malli **TgiL** (näide 2) vormid, mida moodustati kokku 33,8%-l juhtudest. Muid vormimalle katseisikud pronoomeni *keegi* illatiivis ei moodustanud.

(1) *Kõik me oleme kunagi **kellesegi** armunud olnud.*

(2) *Kõik me oleme kunagi **kellegisse** armunud olnud.*

Pronoomeni *keegi* **illatiivis** saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Sellest järeldub, et testi tulemuse ja tabelis 4 esitatud andmestiku põhjal on normingupärase vormide ülekaal pronoomeni *keegi* illatiivis statistiliselt oluline. Ühtlasi tähendab see, et katseisikud peavad pronoomeni *keegi* illatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Allatiivis moodustasid katseisikud samuti enim malli **TLgi** (näide 3) vorme, kokku 84,4%-l juhtudest. Sellele järgnesid malli **TgiL** (näide 4) vormid, mida esines kokku 12,5%. Kahel korral (3,1%-l juhtudest) kirjutasid katseisikud lünka muu käändevormi kui illatiivi. Ühel korral oli selleks *keegi* abessiivivorm ja teisel korral sõna *kes* genitiivivorm (näited 5, 6).

(3) *Ilmselt ei ole sa **kellelegi** veel oma muret rääkinud.*

(4) Ilmselt ei ole sa **kellegile** veel oma muret rääkinud.

(5) Ilmselt ei ole sa **kelletagi** veel oma muret rääkinud.

(6) Ilmselt ei ole sa **kellele** veel oma muret rääkinud.

Allatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Seega on testi tulemuse ja tabelis 4 esitatud andmestiku põhjal normingupäraste vormide ülekaal pronoomeni *keegi* allatiivis statistiliselt oluline. Samuti tähendab see, et katseisikud peavad allatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Abessiivis moodustasid katseisikud enim norminguvastase malli **TgiL** (näide 7) vorme, kokku 50,7%-l juhtudest. Normingupärase malli **TLgi** (näide 8) vorme moodustati 44,8%-l juhtudest. Muid käändevorme moodustasid katseisikud kokku kolmel korral (4,5%-l juhtudest). Kolmest muust moodustatud käändevormist kaks olid sõna *kes* abessiivivormid (näide 8). Ühel korral moodustati nii sõna *kes* abessiivivorm kui ka sõna *keegi* norminguvastane abessiivivorm (näide 9).

(7) Üksi, ilma **kellegita** elamine muudab kõik halliks ja igavaks.

(8) Üksi, ilma **kelleta** elamine muudab kõik halliks ja igavaks.

(9) Üksi, ilma **kelleta/kellegita** elamine muudab kõik halliks ja igavaks.

Abessiivi puhul tuleb hii-ruut-testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 3). Seega ei esine normingupärast vormi *kelletagi* testi tulemusel statistiliselt oluliselt rohkem ega vähem kui norminguvastaseid vorme. Ühtlasi tähendab see, et katseisikud peavad pronoomeni *keegi* abessiivis normingupärast vormi niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme.

Komitatiivis moodustati taas enim normingupärase malli **TLgi** (näide 10) vorme, kokku 80,3%-l juhtudest. Norminguvastaseid malli **TgiL** (näide 11) vorme moodustati 15,2%-l juhtudest. Sarnaselt abessiiviga moodustati kokku kolmel korral (4,5%-l juhtudest) muid käändevorme. Kõik kolm muud käändevormi olid sõna *kes* komitatiivivormid (näide 12).

(10) Mulle meeldib oma mõtteid arutada **kellegagi**, keda ma usaldan.

(11) *Mulle meeldib oma mõtteid arutada **kellegiga**, keda ma usaldan.*

(12) *Mulle meeldib oma mõtteid arutada **kellega**, keda ma usaldan.*

Komitatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). See näitab, et testi tulemuse ja tabeli 4 andmestiku põhjal on normingupäraste vormide ülekaal pronoomeni *keegi* komitatiivis statistiliselt oluline. Ühtlasi tähendab see, et katseisikud peavad pronoomeni *keegi* komitatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Kõigi nelja käände kokkuvõttes domineerisid tabeli andmestiku põhjal katseisikute arvates kõige loomulikumate vormidena normingupärase malli **TLgi** vormid, mida moodustati kokku 68,7%-l juhtudest (180 korral). 28,2%-l juhtudest (74 korral) peeti kõige loomulikumaks norminguvastase vormimalli **TgiL** vorme. Kaheksal korral (3,1%-l juhtudest) moodustati oodatud käändevormi asemel mõni muu käändevorm. Neist enim moodustati sõna *kes* käändevorme. Vormimallide **TLgiL**, **TadgiL**, **(Tgi)_{nom}L** ja **Tadgi** käändevorme ei moodustatud pronoomeni *keegi* puhul kordagi.

Sissejuhatuses püstitatud hüpotees, et katseisikud peavad vaba moodustuse katses pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid, sai hii-ruut-testi tulemuste (vt tabel 3) ja tabeli 4 andmestiku põhjal kinnitust illatiivis, allatiivis ja komitatiivis. Abessiivis hii-ruut-testi tulemus hüpoteesi statistiliselt ei kinnitanud. Seega on sõna *keegi* käändevormide puhul hüpotees statistiliselt tõestatud ainult osaliselt.

4.1.2. Pronoomeni *miski* vaba moodustuse katse tulemused

Siinses alapeatükis kirjeldan sõna *miski* vormimallide esinemust uuritava nelja käände vormides.

Tabel 5. Pronoomeni *miski* vormimallide esinemus kokku

	TLgi	TgiL	TLgiL	TadgiL	(Tgi) _{nomL}	Tadgi	Muu	KOKKU
Illatiiv	32 (47,8%)	14 (20,9%)	0	0	20 (29,8%)	0	1 (1,5%)	67
Allatiiv	39 (59,1%)	6 (9,1%)	0	0	17 (25,8%)	0	4 (6%)	66
Abessiiv	19 (29,3%)	40 (61,5%)	0	0	5 (7,7%)	0	1 (1,5%)	65
Komitatiiv	36 (56,3%)	4 (6,2%)	0	0	17 (26,6%)	0	7 (10,9%)	64
KOKKU	126 (48,1%)	64 (24,4%)	0	0	59 (22,5%)	0	13 (5%)	
MALLIDE OSAKAAL	126 (48,1%) NP	123 (46,9%) NV				0 Ad	13 (5%) Muu	
					KÕIK KOKKU		262	

Tabelist 5 selgub, et pronoomeni *miski* **illatiivis** esines enim normingupärase malli **TLgi** (näide 13) vorme, kokku 47,8%. Sellele järgnesid norminguvastase malli **(Tgi)_{nomL}** (näide 14) vormid, mida esines kokku 29,8%. Malli **TgiL** (näide 15) vorme esines 20,9% ja muid vorme (näide 16) 1,5%. Olenemata mallis **TLgi** esinenud vormide osakaalust, on tabelist 5 näha, et illatiivis domineerivad üldiselt siiski norminguvastased vormid (mallides **TgiL** ja **(Tgi)_{nomL}** kokku 50,7% juhtudest).

(13) Tervisesse ei tohiks kindlasti suhtuda nagu *millessegi* iseenesestmõistetavasse.

(14) Tervisesse ei tohiks kindlasti suhtuda nagu *miskisse* iseenesestmõistetavasse.

(15) Tervisesse ei tohiks kindlasti suhtuda nagu *millegisse* iseenesestmõistetavasse.

(16) Tervisesse ei tohiks kindlasti suhtuda nagu *mingisse* iseenesestmõistetavasse.

Pronoomeni *miski* **illatiivis** tuleb jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 3). Seega ei esine testi tulemusel normingupärast vormi *millessegi* statistiliselt oluliselt norminguvastastest

vormidest rohkem ega vähem. Ühtlasi tähendab see, et katseisikud peavad pronoomeni *miski* illatiivis normingupärast vormi niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme.

Allatiivis moodustasid katseisikud enim normingupärase malli **TLgi** (näide 17) vorme, kokku 59,1%-l juhtudest. Norminguvastastest mallidest moodustati **(Tgi)_{nom}L** (näide 18) vorme 25,8%-l ja **TgiL** (näide 19) vorme 9,1%-l juhtudest. Neljal korral (6%-l juhtudest) moodustati ka muid käändevorme kui allatiiv. Kahel korral neist jäeti sõna algvormi, ühel korral moodustati sõna *miski* genitiivivorm ja ühel korral selle elatiivivorm (näited 20–22). Näites 22 esitatud käändevormi vale kasutus tuleneb ilmselt samalaadsest probleemist, nagu esines proovikatses, kus katseisikutel oli raskusi sõna *kiinduma* reksioonilise laiendi vormi valimisega (vt ptk 3.3.1). Siin tekitab katseisikutele raskusi sõna *eelnema* reksioonilise laiendi vormi valimine.

(17) *Eelprojekt, nagu nimetus ütleb, on millelegi eelnev.*

(18) *Eelprojekt, nagu nimetus ütleb, on miskile eelnev.*

(19) *Eelprojekt, nagu nimetus ütleb, on millegile eelnev.*

(20) *Eelprojekt, nagu nimetus ütleb, on miski eelnev.*

(21) *Eelprojekt, nagu nimetus ütleb, on millegi eelnev.*

(22) *Eelprojekt, nagu nimetus ütleb, on millestki eelnev.*

Allatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Seega on testi tulemuse ja tabeli 5 andmestiku põhjal normingupäraste vormide ülekaal pronoomeni *miski* allatiivis statistiliselt oluline. Samuti tähendab see, et katseisikud peavad allatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Sarnaselt sõnaga *keegi* moodustati ka sõna *miski* **abessiivis** enim norminguvastase malli **TgiL** (näide 23) vorme. Seda kokku 61,5%-l juhtudest. Normingupärase malli **TLgi** (näide 24) vorme moodustati kokku 29,3% ja norminguvastase malli **(Tgi)_{nom}L** (näide 25) vorme 7,7%-l juhtudest. Muid vorme (näide 26) moodustati kokku ühel korral (1,5% kordadest).

(23) *Alustasin oma elu uuesti, praktiliselt ilma **millegita**.*

(24) *Alustasin oma elu uuesti, praktiliselt ilma **milletagi**.*

(25) *Alustasin oma elu uuesti, praktiliselt ilma **miskita**.*

(26) *Alustasin oma elu uuesti, praktiliselt ilma **millegist**.*

Abessiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Erinevalt eelnenud käänetest on testi tulemuse ja tabeli 5 andmestiku põhjal *miski* abessiivi puhul norminguvastaste vormide ülekaal statistiliselt oluline. Ühtlasi tähendab see, et katseisikud peavad *miski* abessiivis norminguvastaseid vorme loomulikumaks kui normingupärast vormi.

Komitatiivis domineerisid malli **TLgi** (näide 27) vormid, mida moodustati kokku 56,3%-l juhtudest. Sellele järgnesid sarnaselt illatiivi ja allatiiviga norminguvastase malli **(Tgi)_{nom}L** (näide 28) vormid, mida esines 26,6%. Muid vorme (näited 29 ja 30) moodustati 10,9%-l juhtudest ehk kokku seitsmel korral. Lisaks allpool esitatud näidetele paigutasin muude vormide alla näiteks ka sõna *mis* komitatiivivormi *millega* ja pronoomeni *miski* partitiivivormi *midagi*. Norminguvastase malli **TgiL** (näide 31) järgi moodustati vorme neljal korral.

(27) *Selline käitumine ei ole mitte **millegagi** õigustatav.*

(28) *Selline käitumine ei ole mitte **miskiga** õigustatav.*

(29) *Selline käitumine ei ole mitte **kuidagi** õigustatav.*

(30) *Selline käitumine ei ole mitte **mingit moodi** õigustatav.*

(31) *Selline käitumine ei ole mitte **millegiga** õigustatav.*

Komitatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Seega on testi tulemuse ja tabeli 5 andmestiku põhjal normingupäraste vormide ülekaal pronoomeni *miski* komitatiivis statistiliselt oluline. Samuti tähendab see, et katseisikud peavad komitatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid.

Kõigis neljas uuritavas käändes kokku pidasid katseisikuid normingupäraseid vorme loomulikumaks 48,1%-l juhtudest (126 korral). Norminguvastaseid vorme peeti loomulikuks 46,9%-l juhtudest (123 korral). Neist vormidest 24,4% (64 vormi) moodustasid malli **TgiL** ja 22,5% (59 vormi) malli **(Tgi)_{nom}L** vormid. Muid vorme esines kõigist moodustatud vormidest 5% (13 korral). Kordagi ei moodustanud katseisikud norminguvastaste mallide **TLgiL** ja **T_{ad}giL** vorme ning normingupärase malli **T_{ad}gi** vorme.

Sissejuhatuses püstitatud hüpotees, et katseisikud peavad vaba moodustuse katses pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid, sai hii-ruut-testi tulemusel (vt tabel 3) ja tabeli 5 andmestiku põhjal kinnitust ainult pronoomeni *miski* allatiivis ja komitatiivis. Illatiivis ja abessiivis hii-ruut-testi tulemus hüpoteesi statistiliselt ei kinnitanud. Vastupidiselt esines sõna *miski* abessiivi puhul statistiliselt oluliselt rohkem norminguvastaseid käändevorme. Seega on sõna *miski* käändevormide puhul sarnaselt sõnaga *keegi* hüpotees statistiliselt tõestatud ainult osaliselt.

4.1.3. Pronoomeni *kumbki* vaba moodustuse katse tulemused

Selles alapeatükis annan ülevaate illatiivi, allatiivi, abessiivi ja komitatiivi vormimallide esinemusest sõnas *kumbki*.

Tabel 6. Sõna *kumbki* vormimallide esinemus kokku

	TLgi	TgiL	TLgiL	TadgiL	(Tgi) _{nom} L	Tadgi	Muu	KOKKU
Illatiiv	17 (26,6%)	25 (39%)	0	6 (9,4%)	0	8 (12,5%)	8 (12,5%)	64
Allatiiv	50 (76,9%)	13 (20%)	0	1 (1,5%)	0	0	1 (1,5%)	65
Abessiiv	19 (28,8%)	30 (45,5%)	0	5 (7,6%)	0	0	12 (18,2%)	66
Komitatiiv	43 (64,2%)	16 (23,9%)	0	1 (1,5%)	1 (1,5%)	0	6 (8,9%)	67
KOKKU	129 (49,2%)	87 (33,2%)	0	10 (3,8%)	1 (0,4%)	8 (3,1%)	27 (10,3%)	
MALLIDE OSAKAAL	129 (49,2%) NP	98 (37,4%) NV				8 (3,1%) Ad	27 (10,3%) Muu	
					KÕIK KOKKU		262	

Tabelist 6 on näha, et erinevalt pronoomenitest *keegi* ja *miski* esines pronoomeni *kumbki* **illatiivis** kõige rohkem norminguvastase malli **TgiL** (näide 32) käändevorme, mida moodustati kokku 39%-l juhtudest. Sellele järgnesid normingupärase malli **TLgi** (näide 33) vormid, mida moodustati kokku 26,6%-l juhtudest. Huvitav on tulemus, et kuigi aditiivivormid on lühemad kui illatiivivormid, moodustasid katseisikud malli **Tadgi** (näide 34) vorme vaid 8 korral (12,5%-l juhtudest). Samuti moodustati sama palju muid (näited 35 ja 36) käändevorme. Neist seitse olid pronoomeni *kumbki* genitiivivormid ja üks *kumbki* inessiivivorm. Lisaks moodustati kuus (9,4% kordadest) malli **TadgiL** vormi (näide 37).

(32) Jätke paberi *kummagisse* serva auk, et saaks paela vabalt läbi panna.

(33) Jätke paberi *kummassegi* serva auk, et saaks paela vabalt läbi panna.

(34) Jätke paberi *kumbagi* serva auk, et saaks paela vabalt läbi panna.

(35) Jätke paberi *kummagi* serva auk, et saaks paela vabalt läbi panna.

(36) *Jätke paberi **kummaski** serva auk, et saaks paela vabalt läbi panna.*

(37) *Jätke paberi **kumbagisse** serva auk, et saaks paela vabalt läbi panna.*

Pronoomeni *kumbki illatiivis* saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). See tähendab, et testi tulemuse ja tabeli 6 andmestiku põhjal on norminguvastaste vormide ülekaal pronoomeni *kumbki illatiivis* statistiliselt oluline. Ühtlasi tähendab see, et katseisikud peavad pronoomeni *kumbki illatiivis* norminguvastaseid vorme loomulikumaks kui normingupärast.

Allatiivis esines enim normingupärase malli **TLgi** (näide 38) vorme, mida esines kokku 76,9%. Sellele järgnesid norminguvastase malli **TgiL** (näide 39) vormid, mida moodustati kokku 20%-l juhtudest. Lisaks neile moodustati ühel korral (1,5%-l juhtudest) malli **TaagiL** (näide 40) ja ühel korral (1,5%-l juhtudest) muu (näide 41) käändevorm.

(38) *Mõni annab **kummalegi** põsele kaks musi, mõni ainult ühe.*

(39) *Mõni annab **kummagile** põsele kaks musi, mõni ainult ühe.*

(40) *Mõni annab **kumbagile** põsele kaks musi, mõni ainult ühe.*

(41) *Mõni annab **kummalegi/mõlemale** põsele kaks musi, mõni ainult ühe.*

Allatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Seega on testi tulemuse ja tabeli 6 andmestiku põhjal normingupäraste vormide ülekaal pronoomeni *kumbki allatiivis* statistiliselt oluline ning katseisikud peavad allatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Sarnaselt pronoomenitega *keegi* ja *miski* esines ka *kumbki abessiivis* enim norminguvastase malli **TgiL** (näide 42) käändevorme, kokku 45,5%. Normingupärase malli **TLgi** (näide 43) vorme esines kokku 28,8%. Muid (näited 44–46) käändevorme moodustati 18,2%-l juhtudest (12 korral). Lisaks näidetes esitatud käändevormidele moodustati kolm korda vormi *kummaski*, kaks korda *kummalegi*, kaks korda *kumbagi* ning üks kord *kummagati* ja *kumbati*. Norminguvastase malli **TaagiL** (näide 47) vorme esines kokku 7,6%.

- (42) *Vanemad on väga olulised, laps ei peaks neist **kummagita** elama.*
- (43) *Vanemad on väga olulised, laps ei peaks neist **kummatagi** elama.*
- (44) *Vanemad on väga olulised, laps ei peaks neist **kummagagi** elama.*
- (45) *Vanemad on väga olulised, laps ei peaks neist **kummaski** elama.*
- (46) *Vanemad on väga olulised, laps ei peaks neist **kummagist** elama.*
- (47) *Vanemad on väga olulised, laps ei peaks neist **kumbagita** elama.*

Abessiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Sarnaselt *kumbki* illatiiviga esineb testi tulemuse ja tabeli 6 andmestiku põhjal abessiivis statistiliselt oluliselt rohkem norminguvastaseid vorme. See tähendab, et katseisikud peavad pronoomeni *kumbki* abessiivis norminguvastaseid vorme loomulikumaks kui normingupärast vormi.

Komitatiivis esines enim normingupärase malli **TLgi** (näide 48) vorme, mida moodustati kokku 64,2%-l juhtudest. Norminguvastaseid vorme moodustati mallis **TgiL** (näide 49) 23,9%-l juhtudest ning mallides **TadgiL** (näide 50) (**Tgi**)_{nom}**L** (näide 51) 1,5%-l juhtudest (1 korral). Muid (näide 52) käändevorme moodustati komitatiivis kokku 10,3%-l juhtudest ehk kuuel korral. Muudest vormidest neli olid sõna *kumbki* genitiivivormid ning teised kaks vormi *kumbagi* ja *kummaga*.

- (48) *Olen jälginud, et lapsed ei liialdaks **kummagagi** – ei soola ega suhkruga.*
- (49) *Olen jälginud, et lapsed ei liialdaks **kummagiga** – ei soola ega suhkruga.*
- (50) *Olen jälginud, et lapsed ei liialdaks **kumbagiga** – ei soola ega suhkruga.*
- (51) *Olen jälginud, et lapsed ei liialdaks **kumbkiga** – ei soola ega suhkruga.*
- (52) *Olen jälginud, et lapsed ei liialdaks **kummagi** – ei soola ega suhkruga.*

Komitatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Seega on testi tulemuse ja tabeli 6 andmestiku põhjal normingupäraste vormide ülekaal

pronoomeni *kumbki* komitatiivis statistiliselt oluline. Ühtlasi tähendab see, et katseisikud peavad komitatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Kõigis neljas käändevormis kokku pidasid katseisikud kõige loomulikumaks normingupärase malli **TLgi** vorme. Selliseid vorme moodustati sõna *kumbki* puhul 49,2%-l juhtudest (129 korral). Norminguvastaseid käändevorme moodustati kokku 37,4%-l juhtudest (98 korral). Neist enim esines malli **TgiL**. Kümme norminguvastastest vormidest olid malli **T_agiL** vormid ja üks malli **(Tgi)_{nom}L** vorm. Muid käändevorme esines kokku 10,3% (27 korral). Aditiivivorme esines kokku kaheksal korral (12,5%). Kordagi ei esinenud vaid malli **TLgiL** vorme.

Sissejuhatuses püstitatud hüpotees, et katseisikud peavad vaba moodustuse kates pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid, sai hii-ruut-testi tulemuste (vt tabel 3) ja tabeli 6 andmestiku põhjal kinnitust pronoomeni *kumbki* allatiivis ja komitatiivis. Illatiivis ja abessiivis hii-ruut-testi tulemused hüpoteesi statistiliselt ei kinnitanud. Vastupidiselt allatiivi ja komitatiiviga esines pronoomeni *kumbki* illatiivi ja abessiivi puhul statistiliselt oluliselt rohkem norminguvastaseid käändevorme. Seega on sõna *kumbki* käändevormide puhul hüpotees statistiliselt tõestatud ainult osaliselt.

4.1.4. Pronoomeni *ükski* vaba moodustuse katse tulemused

Selles alapeatükis kirjeldan sõna *ükski* nelja uuritava käände vormimallide esinemust.

Tabel 7. Sõna *ükski* vormimallide esinemus kokku

	TLgi	TgiL	TLgiL	TadgiL	(Tgi) _{nomL}	Tadgi	Muu	KOKKU
Illatiiv	27 (49,9%)	8 (12,1%)	3 (4,5%)	5 (7,6%)	0	20 (30,3%)	3 (4,5%)	66
Allatiiv	63 (94%)	0	1 (1,5%)	0	1 (1,5%)	0	2 (3%)	67
Abessiiv	24 (37,5%)	35 (54,7%)	0	0	1 (1,6%)	0	4 (6,2%)	64
Komitatiiv	54 (83,1%)	9 (13,8%)	0	0	0	0	2 (3,1%)	65
KOKKU	168 (64,1%)	52 (19,8%)	4 (1,5%)	5 (1,9%)	2 (0,8%)	20 (7,6%)	11 (4,2%)	
MALLIDE OSAKAAL	168 (64,1%) NP	63 (24,1%) NV				20 (7,6%) Ad	11 (4,2%) Muu	
					KÕIK KOKKU		262	

Tabelist 7 selgub, et pronoomeni *ükski* **illatiivis** moodustati enim normingupärase malli **TLgi** (näide 53) vorme, kokku 49,9%-l kordadest. Sellele järgnesid normingupärased **Ad** (näide 54) vormid, mida moodustati kokku 30,3%-l juhtudest. Sarnaselt sõnaga *kumbki* moodustati ka sõna *ükski* illatiivis rohkem pikki illatiivivorme kui aditiivivorme. Malli **TgiL** (näide 55) vorme moodustati kokku 12,1%-l juhtudest. Teiste norminguvastaste mallide **TLgiL** (näide 56) ja **TadgiL** (näide 57) vorme moodustati vastvalt 4,5%-l ja 7,6%-l kordadest. Vormi *üheskisse* liigitasin malli **TLgiL** alla, sest lugesin selle vormi *ühessegisse* variandiks. Muid käändevorme moodustasid katseisikud kokku kolmel korral (4,5%-l juhtudest). Kahel korral neist moodustati *ükski* partitiivivorm (näide 58) ja ühel korral vorm *kellegisse* (näide 59).

(53) Olen kuulnud jutte erinevatest jumalustest, kuid pole neist **ühesegi** uskunud.

(54) Olen kuulnud jutte erinevatest jumalustest, kuid pole neist **ühtegi** uskunud.

(55) Olen kuulnud jutte erinevatest jumalustest, kuid pole neist **ühesgisse** uskunud.

(56) Olen kuulnud jutte erinevatest jumalustest, kuid pole neist **üheskisse** uskunud.

(57) *Olen kuulnud jutte erinevatest jumalustest, kuid pole neist **ühtegisse** uskunud.*

(58) *Olen kuulnud jutte erinevatest jumalustest, kuid pole neist **ühtki** uskunud.*

(59) *Olen kuulnud jutte erinevatest jumalustest, kuid pole neist **kellegisse** uskunud.*

Pronoomeni *ükski* **illatiivis** tuleb hii-ruut-testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 3). Seega ei esine testi tulemusel normingupärast vormi *ühesegi* statistiliselt oluliselt rohkem ega vähem kui norminguvastaseid vorme. Ühtlasi tähendab see, katseisikud peavad illatiivis normingupärast vormi niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme.

Allatiivis moodustati normingupärast malli **TLgi** (näide 60) kokku 94%-l juhtudest. Norminguvastastest vormidest ühel korral (1,5% kordadest) moodustati malli **TLgiL** (näide 61) ja ühel korral (1,5% kordadest) malli **(Tgi)_{nom}L** (näide 62) vorm. Lisaks neile moodustati kahel korral muid käändevorme (näited 63 ja 64).

(60) *Arvan, et **ühelegi** inimesele ei meeldi, kui talle liiga tehakse.*

(61) *Arvan, et **ühelegile** inimesele ei meeldi, kui talle liiga tehakse.*

(62) *Arvan, et **ükskile** inimesele ei meeldi, kui talle liiga tehakse.*

(63) *Arvan, et **ühelelegi** inimesele ei meeldi, kui talle liiga tehakse.*

(64) *Arvan, et **ühele** inimesele ei meeldi, kui talle liiga tehakse.*

Allatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 3). Ühtlasi näitab see, et testi tulemuse ja tabeli 7 andmestiku põhjal on normingupäraste vormide ülekaal pronoomeni *ükski* allatiivis statistiliselt oluline. Seega peavad katseisikud pronoomeni *ükski* allatiivis normingupärast vormi loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Sarnaselt kõigi kolme eelnenud pronoomeni abessiivivormidega moodustati ka sõna *ükski* **abessiivivormis** enim norminguvastase malli **TgiL** vorme (näide 65). Selliseid vorme moodustati kokku 54,7%-l juhtudest. Norminguvastastele vormidele järgnesid osakaalult normingupärase malli **TLgi** (näide 66) vormid, mida moodustati kokku 37,5%-l

kordadest. Norminguvastastest vormidest esines lisaks eespool mainitule ühel korral (1,6%) ka malli (**Tgi**)_{nom}**L** vorm (näide 67). Muid käändevorme (näide 68) esines abessiivis kokku neljal korral (6,2% kordadest). Kaks neist olid *ükski* genitiivivormid, üks partitiivivorm ja üks komitatiivivorm.

(65) *Nägin palju soodsaid firmariideid, kuid suutsin ilma **ühegita** koju tagasi tulla.*

(66) *Nägin palju soodsaid firmariideid, kuid suutsin ilma **ühetagi** koju tagasi tulla.*

(67) *Nägin palju soodsaid firmariideid, kuid suutsin ilma **ükskita** koju tagasi tulla.*

(68) *Nägin palju soodsaid firmariideid, kuid suutsin ilma **ühegi** koju tagasi tulla.*

Abessiivis tuleb hii-ruut-testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 3). See näitab, et testi tulemusel ei esine normingupärast vormi *ühetagi* statistiliselt oluliselt rohkem ega vähem kui norminguvastaseid vorme. Samuti näitab see, et katseisikud peavad abessiivis normingupärast vormi niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme.

Komitatiivis esines enim malli **TLgi** (näide 69) vorme, mida moodustati kokku 83,1%-l juhtudest. Norminguvastastest mallidest oli esindatud ainult **TgiL** (näide 70), mille vorme moodustati 13,8%-l juhtudest. Lisaks moodustati kaks korda (3,1%-l juhtudest) muid käändevorme (näited 71 ja 72).

(69) *Olen elu jooksul mitmeid linnumaju teinud, aga pole **ühegagi** neist rahule jäänud.*

(70) *Olen elu jooksul mitmeid linnumaju teinud, aga pole **ühegiga** neist rahule jäänud.*

(71) *Olen elu jooksul mitmeid linnumaju teinud, aga pole **ühega** neist rahule jäänud.*

(72) *Olen elu jooksul mitmeid linnumaju teinud, aga pole **üheskis** neist rahule jäänud.*

Komitatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpotees H_1 (vt tabel 3). Seega on testi tulemuse ja tabeli 7 andmestiku põhjal normingupäraste vormide ülekaal pronoomeni *ükski* komitatiivis statistiliselt oluline. Ühtlasi näitab see, et katseisikud peavad normingupärast vormi komitatiivis loomulikumaks kui norminguvastaseid vorme.

Nelja käändevormi kokkuvõttes pidasid katseisikud andmestiku põhjal kõige loomulikumaks normingupärase malli **TLgi** vorme, mida esines kokku 64,1% (168 korral). Sellele järgnesid norminguvastased käändevormid, mida moodustati kokku 24,1%- juhtudest (63 korral). Sõna *ükski* vormide moodustamisel olid esindatud kõik neli norminguvastast malli **TgiL**, **TLgiL**, **T_{ad}giL** ja **(Tgi)_{nom}L**. Normingupärast adessiivivormi esines kokku 7,6%-l (20 korral) ja muid vorme 4,2%-l juhtudest (11 korral).

Sissejuhatuses püstitatud hüpotees, et katseisikud peavad vaba moodustuse katses pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid, sai hii-ruut-testi tulemuste ja tabeli 7 andmestiku põhjal kinnitust ainult allatiivis ja komitatiivis. Sama ilmnes pronoomenite *miski* ja *kumbki* puhul. Abessiivis ja illatiivis hii-ruut-testi tulemus hüpoteesi statistiliselt ei kinnitanud. Seega on sõna *ükski* käändevormide puhul hüpotees statistiliselt tõestatud ainult osaliselt.

4.1.5. Pronoomenite vaba moodustuse katse koondtulemused

Selles peatükis annan ülevaate nelja uuritava sõna neljas analüüsitud käändes esinenud vormimallidest. Tabelis 8 olen esitanud neljas esimeses sinise taustaga reas uuritavate sõnade vormimallide arvulised ja protsendilised osakaalud illatiivi-, allatiivi-, abessiivi ja komitatiivivormides ilma sõnu eraldi välja toomata. Iga käände vormimallide esinemuse koondrea all olen esitanud ka pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormimallide arvulised ja protsendilised osakaalud eraldi. Tabelis kajastuvaid tulemusi kirjeldan võrdlevalt ja ilma näitelauseteta. Näited vormimallide esinemusest uuritavates pronoomenites on esitatud kolmes eelmises alapeatükis (vt ptk 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4).

Tabel 8. Pronoomenite *keegi, miski, kumbki, ükski* vormimallide esinemus kokku

	TLgi	TgiL	TLgiL	TadgiL	(Tgi) _{nomL}	Tadgi	Muu	KOKKU
	119 (45,4%)	69 (26,4%)	3 (1,1%)	11 (4,2%)	20 (7,6%)	28 (10,7%)	12 (4,6%)	262
Keegi	43 (66,2%)	22 (33,8%)	0	0	0	0	0	65
Miski	32 (47,8%)	14 (20,9%)	0	0	20 (29,8%)	0	1 (1,5%)	67
Kumbki	17 (26,6%)	25 (39%)	0	6 (9,4%)	0	8 (12,5%)	8 (12,5%)	64
Ükski	27 (49,9%)	8 (12,1%)	3 (4,5%)	5 (7,6%)	0	20 (30,3%)	3 (4,5%)	66
Allatiiv	206 (78,6%)	27 (10,3%)	1 (0,4%)	1 (0,4%)	18 (6,9%)	0	9 (3,4%)	262
Keegi	54 (84,4%)	8 (12,5%)	0	0	0	0	2 (3,1%)	64
Miski	39 (59,1%)	6 (9,1%)	0	0	17 (25,8%)	0	4 (6%)	66
Kumbki	50 (76,9%)	13 (20%)	0	1 (1,5%)	0	0	1 (1,5%)	65
Ükski	63 (94%)	0	1 (1,5%)	0	1 (1,5%)	0	2 (3%)	67
Abessiiv	92 (35,1%)	139 (53,1%)	0	5 (1,9%)	6 (2,3%)	0	20 (7,6%)	262
Keegi	30 (44,8%)	34 (50,7%)	0	0	0	0	3 (4,5%)	67
Miski	19 (29,3%)	40 (61,5%)	0	0	5 (7,7%)	0	1 (1,5%)	65
Kumbki	19 (28,8%)	30 (45,5%)	0	5 (7,6%)	0	0	12 (18,2%)	66
Ükski	24 (37,5%)	35 (54,7%)	0	0	1 (1,6%)	0	4 (6,2%)	64
Komitatiiv	186 (71%)	39 (14,8%)	0	1 (0,4%)	18 (6,9%)	0	18 (6,9%)	262
Keegi	53 (80,3%)	10 (15,2%)	0	0	0	0	3 (4,5%)	66
Miski	36 (56,3%)	4 (6,2%)	0	0	17 (26,6%)	0	7 (10,9%)	64
Kumbki	43 (64,2%)	16 (23,9%)	0	1 (1,5%)	1 (1,5%)	0	6 (8,9%)	67
Ükski	54 (83,1%)	9 (13,8%)	0	0	0	0	2 (3,1%)	65
KOKKU	603 (57,5%)	274 (26,2%)	4 (0,4%)	18 (1,7%)	62 (5,9%)	28 (2,7%)	59 (5,6%)	
MALLIDE OSAKAAL	603 (57,5%) NP	358 (34,2%) NV				28 (2,7%) Ad	59 (5,6%) Muu	
					KÕIK KOKKU		1048	

Tabelist 8 on näha, et **illatiivis** moodustasid katseisikud kõigis neljas sõnas kokku enim normingupärase malli **TLgi** käändevorme. Selliseid vorme moodustati 45,4%-l juhtudest

(119 korral). Kõige rohkem normingupäraseid vorme esines pronoomeni *keegi* illatiivis (66,2%) ja kõige vähem pronoomeni *kumbki* illatiivis (26,6%). Norminguvastaseid vorme moodustati mallides **TgiL**, **TLgiL**, **TadgiL** ja **(Tgi)_{nom}L** kokku ainult 6,1% võrra (16 korral) vähem kui normingupäraseid vorme. Kokku esines neid illatiivis 39,3%. Norminguvastastest vormidest domineeris mall **TgiL**. Ainult sõna *miski* illatiivis olid ülekaalus norminguvastase malli **(Tgi)_{nom}L** vormid, mida moodustati kokku 29,8%-l kordadest. Sama sõna illatiivis esines ka kõigist sõnadest kõige rohkem norminguvastaseid vorme. Lisaks domineerisid norminguvastased vormid ka pronoomeni *kumbki* illatiivis. Kuigi aditiivivormid on lühemad kui illatiivi lõpuga vormid, moodustati neid kokku 10,7%-l juhtudest (28 korral). Seejuures moodustasid aditiivivormid sõnas *kumbki* 12,5% ja sõnas *ükski* 30,3% kõigi vormide esinemusest. Muid vorme moodustasid katseisikud kokku 4,6%-l juhtudest (12 korral).

Sarnaselt illatiiviga moodustasid katseisikud ka **allatiivis** enim vorme normingupäraseis mallis **TLgi**. Normingupäraseid vorme moodustati kokku 78,6%-l juhtudest (206 korral), kõige rohkem neist sõna *ükski* allatiivis (63 vormi) ja kõige vähem sõna *miski* allatiivis (39 vormi). Erinevalt illatiivist domineerisid allatiivis ka iga sõna puhul eraldi normingupärase **TLgi** vormid. Norminguvastaseid vorme moodustati enim mallis **TgiL**, kokku 10,3%-l juhtudest. Muid vorme esines kokku 3,4% (9 korral). Sarnaselt illatiivivormiga esines sõna *miski* puhul ka allatiivis kõige rohkem norminguvastaseid vorme mallis **(Tgi)_{nom}L**. Kokku moodustasid katseisikud selliseid vorme 6,9%-l juhtudest (18 korral).

Abessiivis moodustati kõigis neljas sõnas kõige rohkem norminguvastaseid vorme, mallides **TgiL**, **TLgiL**, **TadgiL** ja **(Tgi)_{nom}L** kokku 57,3%-l juhtudest (150 korral). Kõige rohkem selliseid vorme esines sõna *miski* abessiivis (45 vormi). Norminguvastastest vormimallidest domineeris kõigis sõnades **TgiL**. Sõnades *miski*, *kumbki* ja *ükski* olid esindatud ka mallid **TadgiL** ja **(Tgi)_{nom}L**. Normingupärase malli **TLgi** vorme moodustasid katseisikud kokku 35,1%-l juhtudest, neist enim sõna *keegi* abessiivis (30 vormi). Muid vorme moodustati kokku 7,6%-l juhtudest (20 korral), neist enim *kumbki* abessiivis. Abessiivis esines teiste analüüsitud käänetega võrreldes ka kõige rohkem muid vorme. Sellest võib järeldada, et katseisikute jaoks valmistab enim raskusi

normingupäraste abessiivivormide moodustamine. Arvestades seda, et abessiivis domineerisid norminguvastase malli **TgiL** vormid, võib väita, et katseisikud peavad selles käändes liidet pigem tüvesse kuuluvaks tuletusliiteks kui käändelõpu järele liituvaks kliitikuks.

Sarnaselt illatiivi ja allatiiviga moodustasid katseisikud enim normingupäraseid käändevorme **komitatiivis**, kokku 71%-l juhtudest (186 korral). Kõige rohkem normingupäraseid vorme esines sõnas *ükski* (54 vormi) ja kõige vähem sõnas *miski* (36 vormi). Norminguvastaseid vorme moodustati 22,1%-l juhtudest, neist enim malli **TgiL** vorme. Sarnaselt kõigi eelnenud käändevormidega esines ka komitatiivis enim norminguvastaseid vorme sõnas *miski* ja mallis **(Tgi)_{nom}L**. Muid vorme esines kokku 6,9% (18 korral).

Uuritava nelja sõna kõigis käändevormides kokku moodustasid katseisikud tabeli andmestiku põhjal enim normingupärase malli **TLgi** vorme, kokku 57,5% (603 korral) kordadest. Norminguvastaste mallide **TgiL**, **TLgiL**, **TadgiL** ja **(Tgi)_{nom}L** vorme moodustati 34,2%-l juhtudest (358 korral). Normingupärase malli **Tadgi** vorme moodustasid katseisikud 2,7%-l juhtudest (28 korral) ja muid vorme 5,6%-l juhtudest (59 korral). Nendest osakaaludest saab järeldada, et katseisikud moodustavad peaaegu iga kolmanda vormi pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi-, allatiivi, abessiivi- ja komitatiivivormidest norminguvastaselt. Enim neist vormidest moodustatakse norminguvastase malli **TgiL** järgi.

Sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, mille kohaselt peavad katseisikud vaba moodustuse katses pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid, saab statistilise andmeanalüüsi tulemuste ja tabelite andmestiku põhjal (vt ptk-d 4.1.1–4.1.4) vastu võtta ainult osaliselt. Kuigi allatiivis ja komitatiivis sai hüpotees statistiliselt tõestatud kõigi nelja pronoomeni puhul, sai illatiivis hüpotees statistiliselt tõestatud ainult pronoomenis *keegi*. Pronoomeni *kumbki* illatiivis esines norminguvastaseid vorme statistiliselt oluliselt rohkem kui normingupärast vormi. Abessiivis ei saanud hüpotees tõestatud mitte üheski pronoomenis. Vastupidiselt esines

sõnade *miski* ja *kumbki* abessiivis norminguvastaseid vorme statistiliselt rohkem kui normingupäraseid.

Sissejuhatuses püstitatud hüpotees, et enim norminguvastaseid vorme esineb kõigi pronoomenite puhul abessiivi vormide moodustamisel, sai vaba moodustuse katse statistiliste tulemuste ja tabelite andmestiku põhjal kinnitust. Hüpoteesi kinnitab see, et sõnade *miski* ja *kumbki* abessiivis esines norminguvastaseid vorme statistiliselt rohkem kui normingupäraseid ning sõnade *keegi* ja *ükski* puhul ei olnud abessiivis normingupärase ja -vastaste vormide osakaalude vahel statistiliselt olulist vahet. Lisaks moodustasid abessiivivormid kõigi sõnade kõigis uuritud käänetes kokku 358 norminguvastasest vormist 41,9% (150 vormi).

4.2. Vastuvõetavuse hindamise katse analüüs

Vastuvõetavuse hindamise katse tulemuste analüüsimisel pööran tähelepanu eelkõige sellele, missuguseid hinnanguid annavad katseisikud normingupärasele ja -vastastele käändevormidele. Pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* puhul hindasid katseisikud illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis mallide **TLgi** ja **TgiL** vorme. Pronoomeni *keegi* puhul palusin allatiivis hinnata ka norminguvastase malli **TLgiL** vormi *kellelegile*. Käändevormide vastuvõetavuse hinnangute analüüsimisele lähenen võrdlevalt. See tähendab, et korraga analüüsin näiteks nii pronoomeni *keegi* illatiivivormi *kellesegi* kui ka vormi *kellegisse* vastuvõetavuse hinnanguid. Samuti annan ülevaate sellest, kui paljud katseisikud üht või teist vormivarianti kasutavad. Hinnangute esinemust ja vormide kasutust võrdlen protsentides, sest igat katsevarianti tegi eri arv katseisikuid. Lisaks ei hinnanud mõne vormivariandi puhul osa katseisikutest mõnd vormi üldse.

Normingupärase ja -vastaste vormide hinnangute vastuvõetavuse statistilise olulisuse analüüsimiseks teen iga pronoomeni iga analüüsitud käände puhul Mann-Whitney testi. Test näitab, kas katseisikud hindavad normingupäraseid vorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vorme. Selleks et mõõta, kui vastuvõetavaks hindavad katseisikud etteantud normingupäraseid ja -vastaseid käändevorme, võtan iga sõna iga käändevormi normingupärase ja -vastaste vormide hinnangust mediaani (\tilde{x}). Mediaaniks nimetatakse järjestatud väärtusterea keskmise liikme väärtust (Levshina 2015: 44).

Vastuvõetavuse hindamise katses on statistiliselt testitav hüpoteesipaar sõnastatav kõigi uuritavate pronoomenite kõigi nelja käände puhul kujul:

H_0 : katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses pronoomeni X y -vormi normingupäraseid vormikujusid niisama vastuvõetavaks või vähem vastuvõetavaks kui norminguvastaseid vormikujusid.

H_1 : katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses pronoomeni X y -vormi normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid.

X tähendab sõnastatud hüpoteesipaaris vastavalt pronoomenit *keegi*, *miski*, *kumbki* või *ükski* ning y -vorm illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- või komitatiivivormi.

Vältimaks hüpoteesipaari kordamist iga pronoomeni iga käändevormi juures, olen esitanud tabelis 9 kokkuvõtliku ülevaate pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide olulisuse tõenäosuse väärtustest Mann-Whitney testi tulemusel ja näidanud, kas nende väärtuste põhjal saab vastu võtta alternatiivhüpoteesi (H_1) või tuleb jääda nullhüpoteesi (H_0) juurde. Analüüsis esitan iga pronoomeni iga käändevormi all vastuvõetud hüpoteesi tõlgenduse.

Tabel 9. Mann-Whitney testi tulemused vastuvõetavuse hindamise katses

		Olulisuse tõenäosus	Hüpotees
KEEGI	Illatiiv	$p = 4,76 \cdot 10^{-5}$	H_1
	Allatiiv	$p = 6,97 \cdot 10^{-16}$	H_1
	Abessiiv	$p = 0,5719$	H_0
	Komitatiiv	$p < 2,2 \cdot 10^{-16}$	H_1
MISKI	Illatiiv	$p = 2,74 \cdot 10^{-9}$	H_1
	Allatiiv	$p < 2,2 \cdot 10^{-16}$	H_1
	Abessiiv	$p = 0,0004$	H_1
	Komitatiiv	$p = 8,36 \cdot 10^{-13}$	H_1
KUMBKI	Illatiiv	$p = 0,0658$	H_0
	Allatiiv	$p = 7,74 \cdot 10^{-13}$	H_1
	Abessiiv	$p = 0,3635$	H_0
	Komitatiiv	$p = 3,45 \cdot 10^{-7}$	H_1
ÜKSKI	Illatiiv	$p = 0,0554$	H_0
	Allatiiv	$p < 2,2 \cdot 10^{-16}$	H_1
	Abessiiv	$p = 1,81 \cdot 10^{-5}$	H_1
	Komitatiiv	$p = 1,17 \cdot 10^{-13}$	H_1

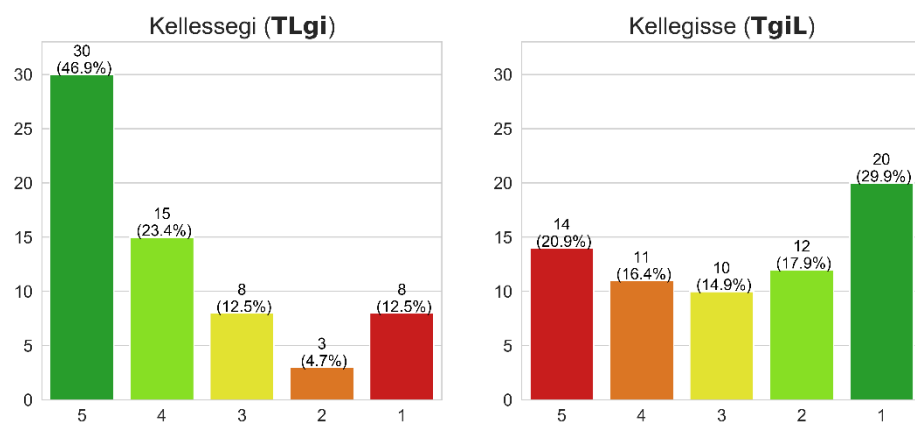
Sarnaselt proovikatsega (vt ptk 3.3.1) esitan vastuvõetavuse hindamise katse tulemused joonistena. Laused, milles vorme hinnati, esitan näitelausetena. Nii selles peatükis kui ka edaspidi olen joonistel vastuvõetavuse hinnangute värvid märkinud vastavalt õigekeelsusnormingutele. See tähendab, et normingupäraste vormide hinnangut 5 „on täiesti vastuvõetav“ märkiv tulp on tumeroheline, hinnangut 4 „pigem on vastuvõetav“ märkiv tulp on heleroheline, hinnangut 3 „ei tea“ märkiv tulp on kollane, hinnangut 2 „pigem ei ole vastuvõetav“ märkiv tulp on oranž ja hinnangut 1 „ei ole üldse vastuvõetav“ märkiv tulp on punane. Norminguvastaste vormide puhul olen tulpade värvid märkinud vastupidiselt. See tähendab, et hinnangut 5 „on täiesti vastuvõetav“ märkiv tulp on punane, hinnangut 4 „pigem on vastuvõetav“ märkiv tulp on oranž, hinnangut 3 „ei tea“ märkiv tulp on kollane, hinnangut 2 „pigem ei ole vastuvõetav“ on heleroheline ja hinnangut 1 „ei ole üldse vastuvõetav“ märkiv tulp on tumeroheline.

Järgnevas neljas alapeatükis kirjeldan vastuvõetavuse hinnanguid, vormide kasutust ning selgitan normingupäraste ja -vastaste vormide vastuvõetavuse hinnangute kohta tehtud statistilise testi tulemusi pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi-, allatiivi-,

abessiivi- ja komitatiivivormides. Viiendas alapeatükis esitan vastuvõetavuse kokkuvõtlikud hinnangud käänetest lähtudes.

4.2.1. Pronoomeni *keegi* vastuvõetavuse hindamise katse tulemused

Selles alapeatükis analüüsin pronoomeni *keegi* vormivariantide vastuvõetavuse hinnanguid. Kõigi nelja pronoomeni puhul alustan vastuvõetavuse hinnangute analüüsimist illatiivist. Seejärel analüüsin allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivorme.

Joonis 3. Pronoomeni *keegi* illatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 3 selgub, et katseisikud hindasid normingupärast vormi *kellessegi* kõige rohkem palliga 5, kokku 46,9%-l juhtudest (näide 1). Sellele järgnes hinnang 4 (23,4%). Hinnangute osakaaludest lähtudes on ka vormi *kellessegi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan on 4. 12,5% kordadest anti vormile *kellessegi* nii hinnang 3 kui ka hinnang 1. Kõige vähem esines hinnangut 2 (4,7%). Kokku 70,3% katseisikutest väitis, et nad kasutavad seda vormi.

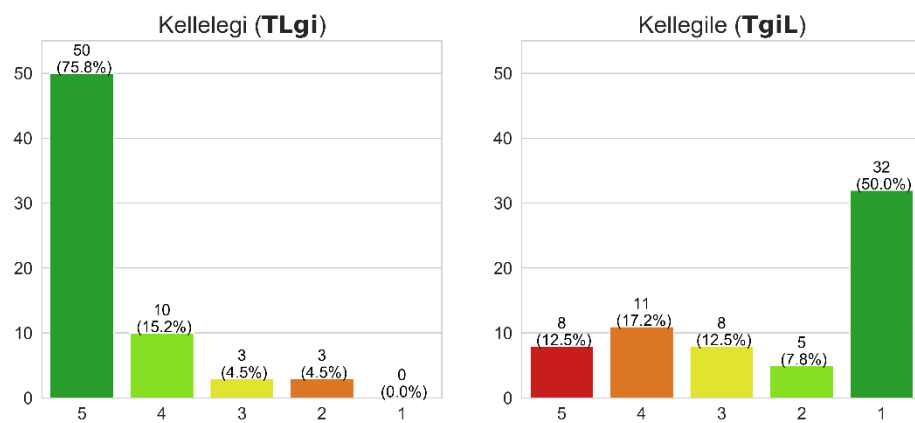
(1) Ühiskond peab aru saama, et kehakaal ei anna õigust *kellessegi* halvustavalt suhtuda.

Vormi *kellegisse* hinnati enim palliga 1, kokku 29,9% kordadest. Sellele järgnes hinnang 5, mida anti vormile 20,9%-l kordadest. Ülejäänud kolmest hinnangust kõige suurema osakaalu sai hinnang 2 (17,9%), seejärel hinnang 4 (16,4%) ja viimaks hinnang 3 (14,9%).

Sellistele hinnangutele vastavalt on ka vormi *kellegisse* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3. Olenemata erinevatest hinnangutest väitis 43,9% katseisikutest, et nad kasutavad, ja 56,1%, et nad ei kasuta seda käändevormi.

(2) *Kõik me usume kellegisse, ükskõik, kuidas me seda ka ei nimeta.*

Pronoomeni *keegi illatiivis* saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *keegi illatiivis* statistiliselt olulisuselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 4. Pronoomeni *keegi allatiivivormide* vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 4 nähtub, et enim hinnati vormi *kellelegi* (näide 3) palliga 5, kokku 75,8% kordadest. Palliga 4 hinnati vormi 15,2%-l kordadest ning palliga 3 ja 2 mõlemal juhul 4,5%-l kordadest. Hinnangut 1 ei antud vormile *kellelegi* kordagi. Sellest lähtudes on ka vormi *kellelegi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 5. Ühtlasi väitis 90,9% katseisikutest, et nad kasutavad seda vormi.

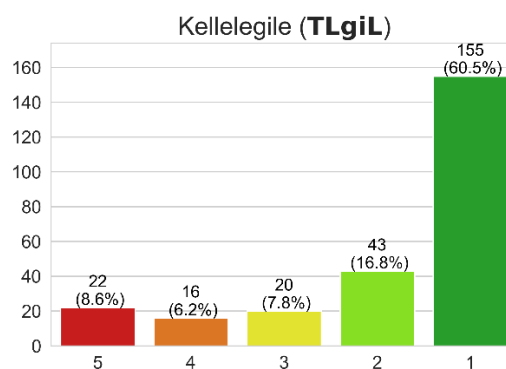
(3) *Inimesed ei mõtle tihti, kuidas nad saaksid kellelegi midagi head teha.*

Vastukaaluks normingupärasele vormile hinnati norminguvastast *kellegile* (näide 4) enim ehk 50%-l kordadest palliga 1. Sellest osakaalust lähtudes on ka vormi *kellegile* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 1. Hinnangut 4 anti vormile 17,2%-l kordadest. Nii hinnangut 5 kui ka hinnangut 3 anti vormile 12,5%-l kordadest. Kõige vähem hinnati

nimetatud vormi palliga 2 (7,8%). Kuigi hinnangutes domineeris hinnangupall 1, väitis 67,7% katseisikutest, et nad kasutavad ka ise seda vormi.

(4) *Puhkus pole **kellegile** kunagi halvasti mõjunud.*

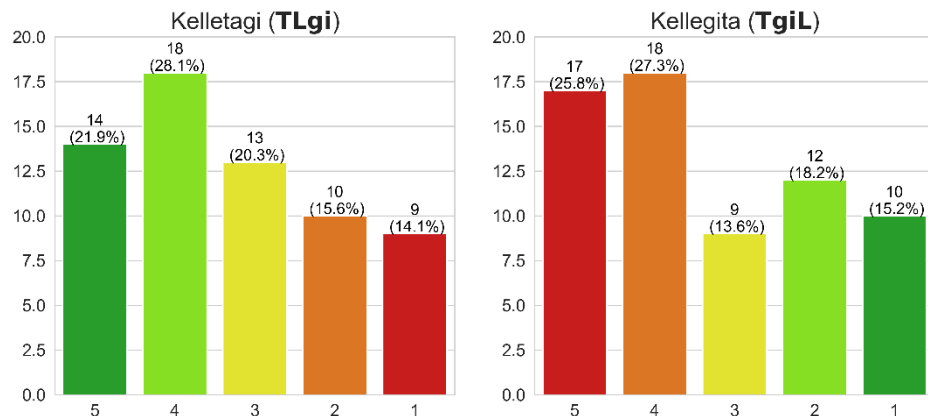
Alatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *keegi* allatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 5. Allatiivivormi *kellelegile* vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 5 on näha, et käändelõppu topeldavat vormi *kellelegile* (näide 5) hinnati enim palliga 1, seda kokku 60,5%-l kordadest. Hinnangupalli 1 osakaalust lähtuvalt on ka vormi *kellelegile* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 1. Hinnangupalli 2 anti vormile 16,8%-l kordadest. Palliga 5 hinnati vormi 8,6%-l kordadest. Sellele hinnangule järgnes pall 3 (7,8%). Kõige vähem hinnati vormi *kellelegile* palliga 4, kokku 6,2%-l kordadest. Olenemata hinnangutest väitis 50,8% katseisikutest, et nad kasutavad seda vormi.

(5) *Otsustasin, et rohkem ma **kellelegile** teeneid ei tee.*

Joonis 6. Pronoomeni *keegi* abessiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 6 selgub, et nii normingupärasele vormile *kelletagi* (näide 6) kui ka norminguvastasele *kellegita* (näide 7) anti enim hinnangut 4. *Kelletagi* puhul oli selle hinnangu osakaal 28,1% ja *kellegita* puhul 27,3%. Mõlemas vormis oli teisel kohal hinnang 5, vormi *kelletagi* hinnati nii 21,9%-l ja vormi *kellegita* 25,8%-l juhtudest.

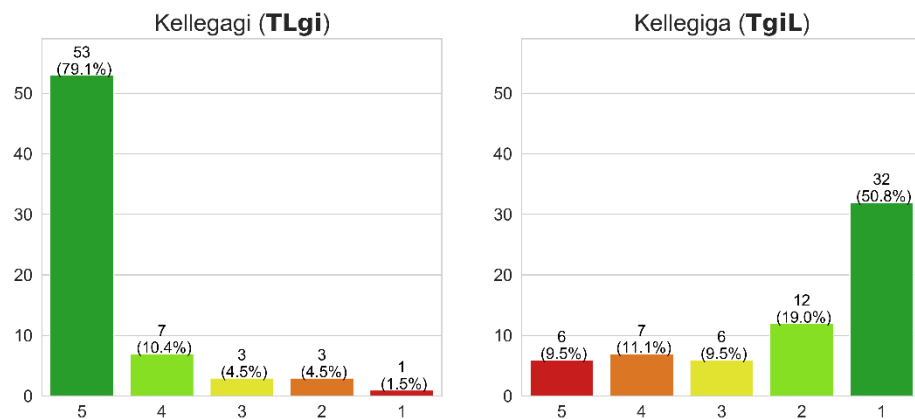
(6) *Nädalast nädalasse ilma **kelletagi** olemine võib küll hinge jälje jätta.*

(7) *Tahaks mõnikord lihtsalt üksi, ilma **kellegita** olla ja omi mõtteid mõelda.*

Normingupärase vormi puhul järgnes pallidele 4 ja 5 hinnangupall 3, millega hinnati vormi 20,3%-l juhtudest. 15,6%-l juhtudest hinnati vorm *kelletagi* palliga 2 ja 14,1%-l kordadest palliga 1. Tuginedes eri hinnangute suurtele osakaaludele on ka normingupärase vormi mediaan 3,5. Seejuures väitis 40,6% katseisikutest, et nad kasutavad ja 59,4%, et nad ei kasuta seda käändevormi.

Erinevalt vormist *kelletagi* hinnati norminguvastast vormi järgmisena palliga 2, kokku 18,2%-l juhtudest. Hinnangut 1 anti vormile *kellegita* 15,2%-l ja hinnangut 3 kokku 13,6%-l juhtudest. Vormi *kellegita* vastuvõetavuse hinnangute mediaan on 4. Ka 53,1% katseisikutest väitis, et nad kasutavad seda käändevormi.

Abessiivis tuleb jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 9). Seega ei ole normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *keegi* abessiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 7. Pronoomeni *keegi* komitatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 7 selgub, et normingupärast vormi *kellegagi* (näide 8) hinnati kõige rohkem palliga 5, kokku 79,1%-l kordadest. Sellele järgnes hinnang 4, mida anti vormile 10,4%-l kordadest. Hinnanguid 3 ja 2 anti mõlemat 4,5%-l kordadest. Palliga 1 hinnati normingupärast vormi *kellegagi* kõige vähem, kokku 1,5%-l kordadest. Neist hinnangupallide osakaaludest lähtudes on ka vormi *kellegagi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 5 ning 90,9% katseisikutest väitis, et nad kasutavad seda vormi.

(8) *Palju parem on alustada suhet **kellegagi**, kelle suhtes kõhutunne on meeldiv.*

Vastupidiselt vormile *kellegagi* hinnati vormi *kellegiga* (näide 9) enim palliga 1, kokku 50,8%-l kordadest. Sellest lähtudes on ka *kellegiga* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 1. Palliga 2 hinnati vormi 19%-l kordadest. Osakaalult kolmandal kohal oli hinnang 4, mida anti vormile 11,1%-l kordadest. Nii hinnangut 5 kui ka 3 anti vormile *kellegiga* sama palju, kokku 9,5%-l kordadest. Vastavalt hinnangupallidele väitis 79,4% katseisikutest, et nad ei kasuta seda vormi.

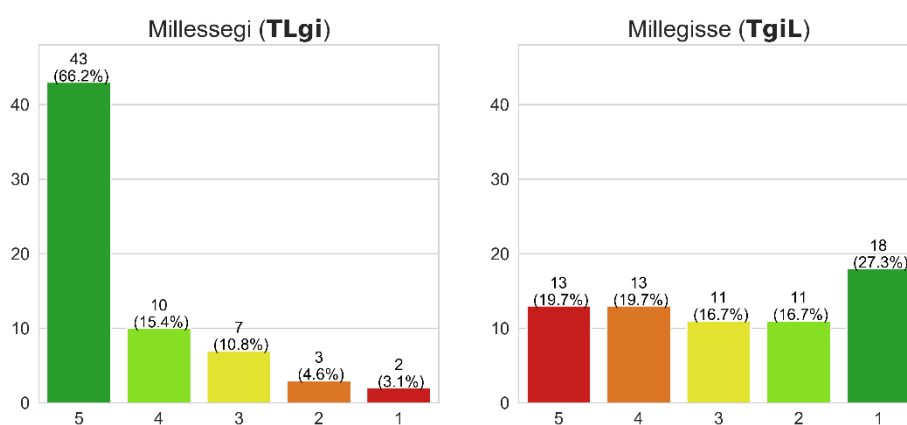
(9) *Suitsetamist ma ei varja, aga **kellegiga** koos ka ei tee.*

Komitatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *keegi* komitatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Mann-Whitney testi tulemused kinnitavad illatiivis, allatiivis ja komitatiivis varasemat hüpoteesi: katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi, allatiivi, abessiivi ja komitatiivi normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid. Abessiivis testi tulemused nimetatud hüpoteesi statistiliselt ei kinnita. Seega on hüpotees pronoomeni *keegi* käändevormide põhjal vastu võetud ainult osaliselt.

4.2.2. Pronoomeni *miski* vastuvõetavuse hindamise katse tulemused

Siinses alapeatükis annan ülevaate pronoomeni *miski* käändevormide vastuvõetavuse hinnangutest ja kasutusest.

Joonis 8. Pronoomeni *miski* illatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Nagu selgub jooniselt 8, hinnati normingupärast vormi *millessegi* (näide 10) enim palliga 5, seda kokku 66,2%-l kordadest. Ülejäänud mallide osakaalud järgisid suunda suuremast väiksemaks. Palliga 4 hindasid katseisikud vormi 15,4%-l kordadest, palliga 3 kokku 10,8%-l kordadest, palliga 2 ja palliga 1 vähem kui 5%-l, vastavalt 4,6%-l ja 3,1%-l juhtudest. Vastavalt hinnangutele väitis 86,2% katseisikutest end ka ise seda vormi

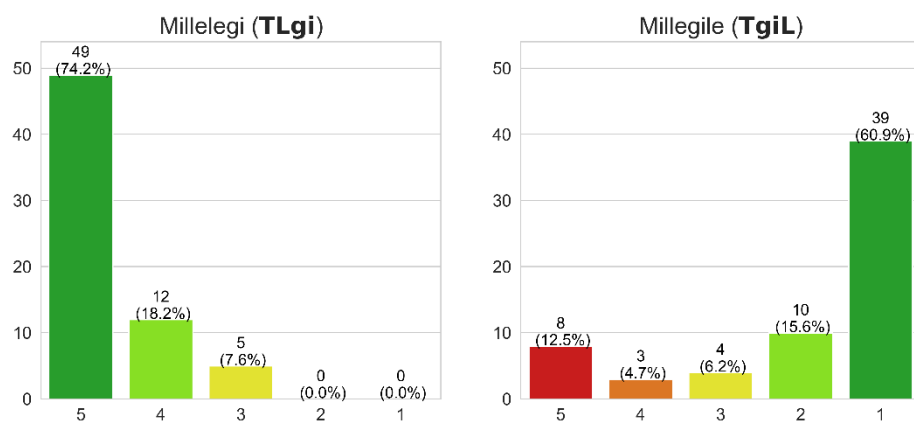
kasutavad. Lähtudes hinnangu 5 suurest osakaalust on ka vormi *millesegi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 5.

(10) *Poiss näis millesegi väga süvenenud olevat.*

Erinevalt normingupärasest vormist hinnati norminguvastast vormi *millegisse* enim palliga 1, kokku 27,3%-l kordadest. Sellele järgnesid hinnangud 5 ja 4. Mõlemat hinnangut anti vormile 19,7%-l kordadest. Ka hinnanguid 3 ja 2 andsid katseisikud vormile *millegisse* võrdselt, mõlemat 16,7%-l kordadest. Kokku 34,8% katseisikutest väitis, et nad kasutavad, ja 65,2% katseisikutest, et nad ei kasuta ise seda käändevormi. Ühtlasi on vormi *millegisse* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3.

(11) *Asja mõte on selles, et tänapäeval pole enam millegisse uskuda.*

Pronoomeni *miski illatiivis* saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *miski illatiivis* statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 9. Pronoomeni *miski allatiivivormide* vastuvõetavuse hinnangud

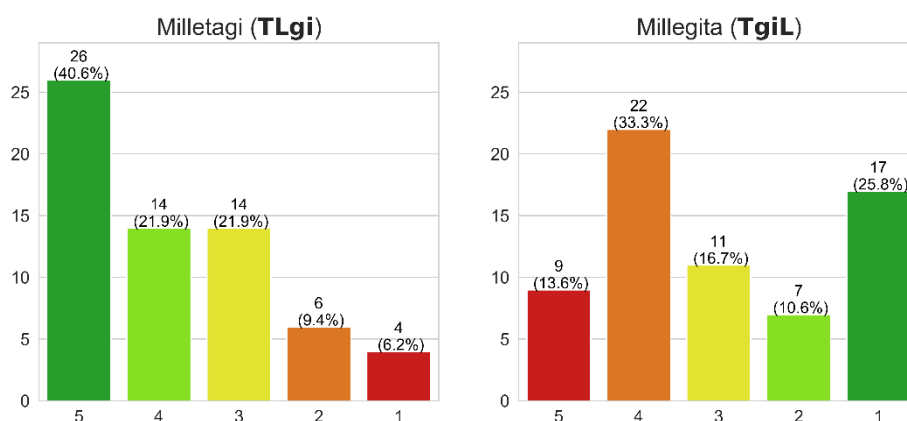
Jooniselt 9 selgub, et normingupärane ja -vastane vorm on hinnangupallide poolest tasakaalus. See tähendab, et normingupärasest vormi *millelegi* (näide 12) hinnati enim palliga 5 (74,2%) ja norminguvastast vormi *millegile* (näide 13) enim palliga 1 (60,9%).

(12) *Idee on tugev ja elujõuline nii kaua, kui see millelegi vastandub.*

(13) Riigi poliitika peab rajanema **millegile** muule, kui ametniku kõhutundele või eelistustele.

Normingupärase vormi puhul järgnesid hinnangud 4 (18,2%) ja 3 (7,6%). Hinnanguid 2 ja 1 ei antud vormile *millelegi* kordagi. Vormi *millegile* puhul oli järgmine hinnang 2, mida anti kokku 15,6%-l kordadest. Sellele järgnesid hinnang 5 (12,5%), hinnang 3 (6,2%) ja viimaks hinnang 4 (4,7%). Katseisikutest 92,5% väitis, et nad kasutavad vormi *millelegi*, ja 21,9%, et nad kasutavad vormi *millegile*. Lähtudes vormide hinnangupallide osakaaludest on ka nende vastuvõetavuse hinnagute mediaanid vastavalt 5 ja 1.

Allatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel võtta vastu hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *miski* allatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 10. Pronoomeni *miski* abessiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

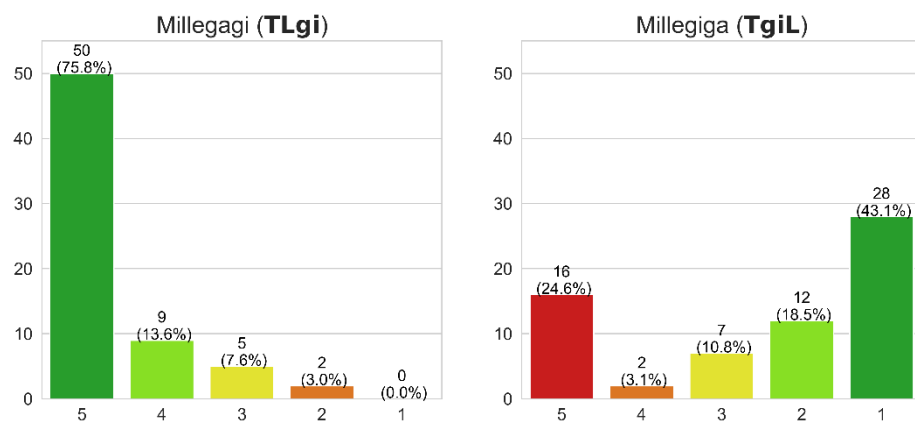
Jooniselt 10 selgub, et nii vormi *milletagi* (näide 14) kui ka *millegita* (näide 15) peeti pigem vastuvõetavaks. Neist normingupärast vormi *milletagi* peeti 40,6%-l juhtudest täiesti vastuvõetavaks ehk hinnati palliga 5. Norminguvastast *millegita* hinnati enim palliga 4, kokku 33,3%-l kordadest.

(14) Pole võimalik, et mutike jäeti õue kergetes riietes, võibolla toatuhvlites ja ilma *milletagi*.

(15) *Rahalise külje pealt peab elama kusagil maal koopas, ilma laenude ja millegita, siis elab ära.*

Järgmisena hinnati normingupärast vormi hinnetega 4 ja 3, mida mõlemat anti vormile 21,9%-l kordadest. Neile järgnesid hinnangud 2 (9,4%) ja 1 (6,2%). Vormi *millegita* vastuvõetavuse hinnangute mediaan on 4. Norminguvastase *millegita* järgmine hinnang oli 1, mida anti vormile kokku 25,8%-l kordadest. Sellele järgnesid hinnangud 3 (16,7%) ja 5 (13,6%) ning 2 (10,6%). Vormi *millegita* vastuvõetavuse hinnangute mediaan on 3. Mõlema vormi kasutus oli katseisikute väitel sarnane. Normingupärast vormi väidab end kasutavat 54,7% ja norminguvastast vormi 53,7% katseisikutest. See tulemus, et katseisikud kasutavad normingupärase malli **TLgi** ja norminguvastase malli **TgiL** vorme võrdselt, on sarnane vaba moodustuse katse tulemusega. Erinevalt siinsetest suhteliselt võrdsetest hinnangutest ja võrdsest kasutusest selgus vaba moodustuse katses, et katseisikud peavad abessiivis norminguvastase malli **TgiL** vorme loomulikumaks kui normingupärase **TLgi** omi.

Abessiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *miski* abessiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 11. Pronoomeni *miski* komitatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Joonise 11 järgi anti vormile *millegagi* (näide 11) enim hinnangut 5, kokku 75,8%-l kordadest. Hinnangu 5 osakaal peegeldub ka vormi *millegita* vastuvõetavuse hinnangute

mediaanis, mis on 5. Kõrgeimale hinnangule 5 järgnesid langevas joones hinnangud 4 (13,6%) ja 3 (7,6%) ning viimaks hinnang 2 (3%). Hinnangut 1 ei antud normingupärasele vormile kordagi. Ka 89,4% katseisikutest väitis end kasutavat seda vormi.

(11) *Mustkunstnikud tahavad pidevalt inimesi **millegagi** üllatada.*

Vastupidiselt vormi *millegagi* hinnangutele hinnati vormi *millegiga* (näide 12) kõige rohkem palliga 1, kokku 43,1%-l kordadest. Selline hinnangute osakaal peegeldub ka *millegiga* vastuvõetavuse hinnangute mediaanis, mis on 2. Hinnangule 1 järgnes hinnang 5, mida anti 24,6%-l kordadest. Ülejäänud kolmest hinnangust anti vormile enim hinnangut 2 (18,5%), seejärel hinnangut 3 (10,8%) ja kõige vähem hinnangut 1 (3,1%). Kokku 30,2% katseisikutest väitis end kasutavat ja 69,8% mitte kasutavat seda vormi.

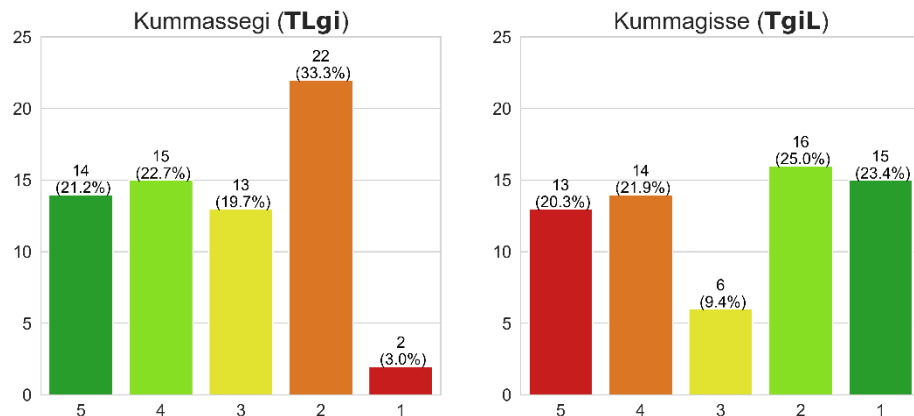
(12) *Lootkem, et me **millegiga** vahele ei jää ja asi suurema kella külge ei lähe.*

Komitatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9), mis tähendab, et normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *miski* komitatiivis on statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Mann-Whitney testi tulemused kinnitavad kõigis neljas käändes sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi: katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi, allatiivi, abessiivi ja komitatiivi normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid. Seega on hüpotees pronoomeni *miski* käändevormide põhjal täielikult vastu võetud.

4.2.3. Pronoomeni *kumbki* vastuvõetavuse hindamise katse tulemused

Selles alapeatükis annan ülevaate pronoomeni *kumbki* illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide vastuvõetavuse hinnangutest ja kasutusest.

Joonis 12. Pronoomeni *kumbki* illatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

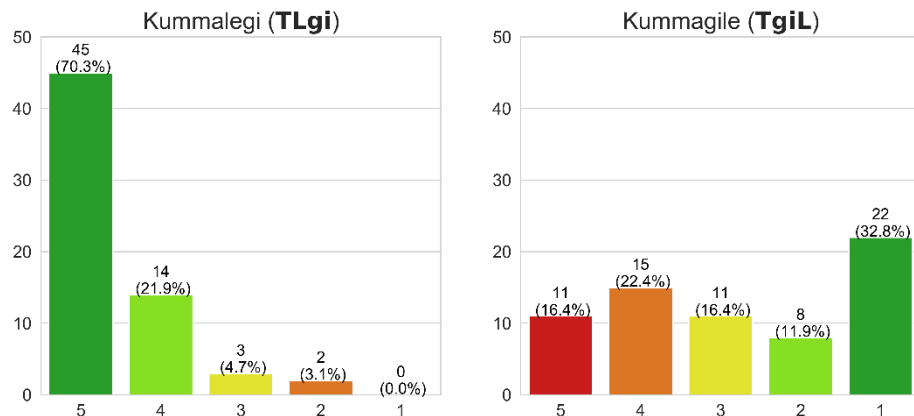
Jooniselt 12 nähtub, et nii normingupärase kui ka -vastase illatiivivormi hinnangud varieeruvad suurel määral. Vormile *kummassegi* (näide 13) anti enim hinnangut 2 (33,3%) ja kõige vähem hinnangut 1 (3%). Hinnangule 2 järgnesid hinnangud 4 (22,7%) ja 5 (21,2%), mida mõlemat anti üle 20% kordadest. Hinnangut 3 anti vormile *kummassegi* 19,7%-l kordadest. Kokku 34,8% katseisikutest väitis end kasutavat, ja 65,2% mitte kasutavat seda vormi. Varieeruvatest hinnangutest tulenevalt on ka vormi *kummassegi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3.

(13) *Lahusta veerand teelusikat soola klaasis vees ning tilguta puhta pipetiga paar tilka **kummassegi** ninasõõrmesse.*

Norminguvastast vormi *kummagisse* (näide 14) hinnati enim palliga 2, kokku 25%-l kordadest. Nii pallidega 1 (23,4%) kui ka 4 (21,9%) ja 5 (20,3%) hinnati vormi üle 20% kordadest. Ainult palliga 3 hinnati vormi 9,4%-l kordadest. Katseisikutest 45,3% väitis, et nad kasutavad, ja 54,7%, et nad ei kasuta seda käändevormi. Sarnaselt normingupärase vormiga on *kummagisse* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3.

(14) *Panin **kummagisse** tassi kaks teelusika täit kohvipuru ja kallasin vee peale.*

Pronoomeni *kumbki* illatiivis tuleb Mann-Whitney testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 9). Seega ei ole normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *kumbki* illatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 13. **Pronoomeni *kumbki* allatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud**

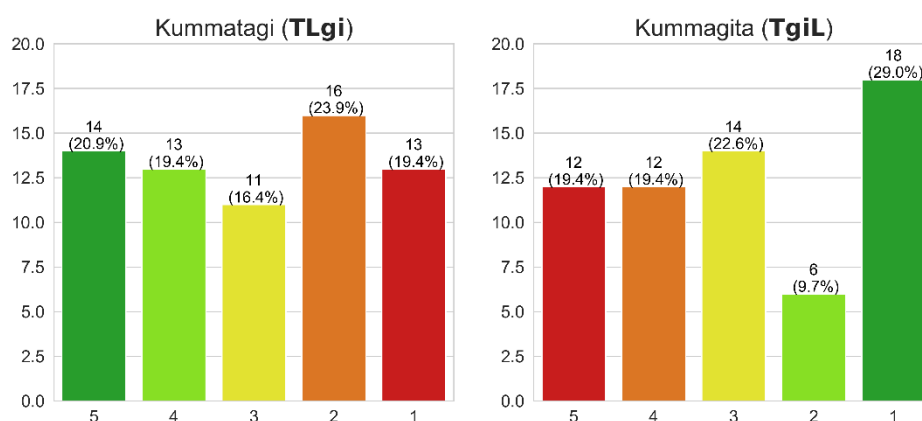
Jooniselt 13 on näha, et vormi *kummalegi* (näide 15) hinnati enim täiesti vastuvõetavaks ehk palliga 5 (70,3%). Hinnangu 5 suurest osakaalust lähtudes on ka vormi *kummalegi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 5. Hinnangule 5 järgnes hinnang 4, mida anti kokku 21,9%-l kordadest. Hinnanguid 3 ja 2 anti vormile vastavalt 4,7%-l ja 3,1%-l kordadest. Palliga 1 ei hinnanud normingupärast vormi mitte keegi. Vastavalt hinnangutele väitis ka 93,7% katseisikutest end kasutavat seda käändevormi.

(15) *Mõlemad meeskonnad on teinud hea kodutöö, kiireid ja kergeid korve ei lastud visata **kummalegi** poole.*

Vormi *kummagile* (näide 16) puhul olid esindatud kõik viis hinnangut. Enim hinnati vormi palliga 1 (32,8%). Sellele järgnes hinnang 4, mida anti kokku 22,4%-l juhtudest. Hinnanguid 5 ja 3 andsid katseisikud vormile sama palju, mõlemat 16,4%. Kõige vähem hinnati vormi *kummagile* palliga 2, kokku 11,9%. Hinnangute paljususele vastavalt väitis 42,4% katseisikutest, et nad kasutavad, ja 57,6% katseisikutest, et nad ei kasuta seda vormi. Hinnangute paljususele viitab ka vormi *kummagile* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3.

(16) *Paraku pakuti **kummagile** vaid veerand täiskoha koormusest ning see polnud pere toitmiseks piisav väljavaade.*

Allatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *kumbki* allatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 14. Pronoomeni *kumbki* abessiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

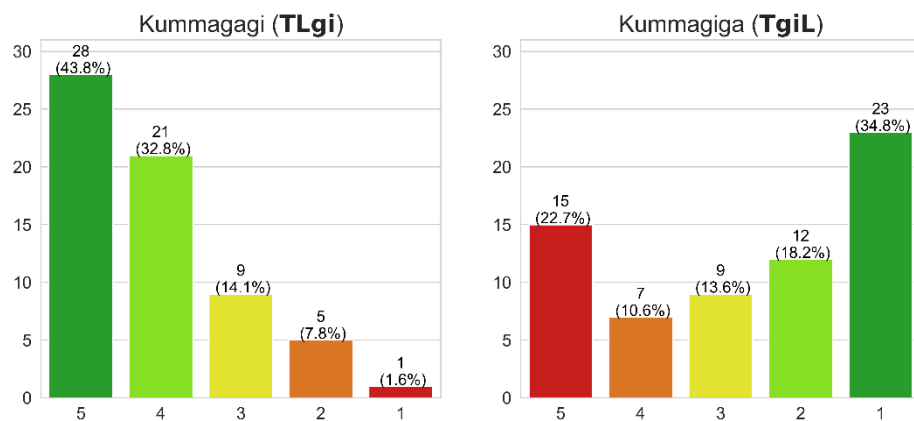
Jooniselt 14 selgub, et normingupärast vormi *kummatagi* (näide 17) hinnati kõigi hinnangupallidega vähemalt üle 10% kordadest. Hinnangupallide hajuvusele viitab ka vormi *kummatagi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3. Enim hinnati vormi palliga 2, kokku 23,9%-l kordadest. Sellele järgnes hinnang 5, mida anti vormile 20,9%-l kordadest. Võrdselt hinnati *kummatagi* nii palliga 4 kui ka palliga 1, mõlemat 19,4%-l kordadest. Kõige vähem anti vormile hinnangut 3 (16,4%). Katseisikutest 28,8% väitis, et nad kasutavad, ja 71,2%, et nad ei kasuta seda käändevormi.

(17) *Noad ja kahvlid on pesus, aga ma ei taha kummatagi süüia.*

Norminguvastasele vormile *kummagita* (näide 18) anti enim hinnagut 1, kokku 29%-l juhtudest. Sellele järgnes hinnang 3 (22,6%). Pallile 1 vastupidiseid hinnanguid 5 ja 4 anti vormile võrdselt, mõlemat 19,4%-l juhtudest. Kõige vähem hinnati *kellegita* hinnangupalliga 2, kokku 9,7%-l juhtudes. Vastupidiselt normingupärase vormivariandiga väitsid üle poole katseisikutest ehk 52,5%, et nad kasutavad seda vormi ka ise. Kõigi hinnangute suurtest osakaaludest lähtudes on ka vormi *kummagita* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3.

(18) *Telefon ja arvuti on tänapäeval väga olulised, inimesed ei saaks kummagita hakkama.*

Abessiivis tuleb Mann-Whitney testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 9). Seega ei ole normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *kumbki* abessiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonis 15. Pronoomeni *kumbki* komitatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 15 on näha, et vormi *kummagagi* (näide 19) hinnati enim palliga 5 (43,8%) ja kõige vähem palliga 1 (1,6%). Sellele järgnes hinnang 4 (32,8%). Hinnangut 3 andsid katseisikud vormile *kummagagi* 14,1%-l ja hinnangut 5 kokku 7,8%-l kordadest. Hinnangutest lähtuvalt väitis 76,6% katseisikutest, et nad kasutavad vormi *kummagagi*. Hinnangute 5 ja 4 suurest osakaalust lähtub ka *kummagagi* vastuvõetavuse hinnangute mediaan 4.

(19) *Plastpudelil ja polüestrist rõivastel on rohkem ühist kui bensiinil kummagagi neist.*

Vormi *kummagiga* (näide 20) hinnati enim palliga 1 (34,8%) ja kõige vähem palliga 4 (10,6%). Norminguvastase vormi puhul järgneb enim levinud hinnangupallile 1 pall 5, millega hinnati malli kokku 22,7%-l kordadest. Hinnangut 2 anti vormile 18,2%-l ja hinnangut 3 kokku 13,6%-l kordadest. 34,8% katseisikutest väitis, et nad kasutavad

norminguvastast vormi *kummagiga*. Suurest hinnangu 1 osakaalust lähtudes on ka vormi *kummagiga* vastuvõetavuse hinnagute mediaan 2.

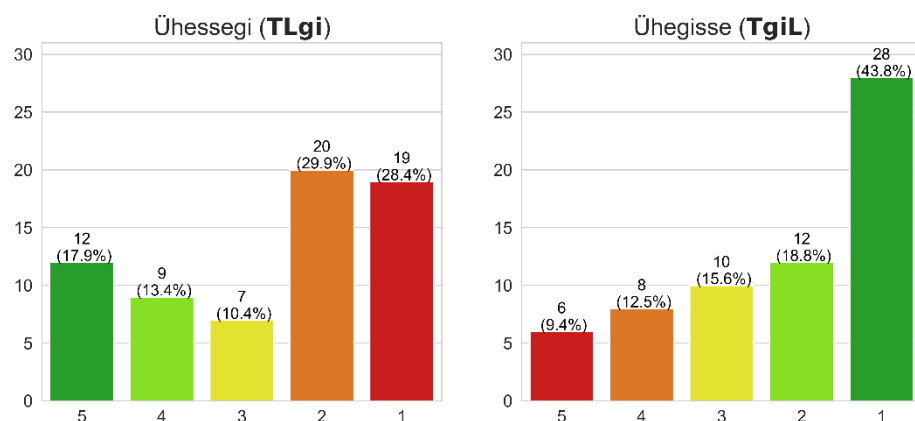
(20) *Mul oli kaks sõpra, kuid nüüd ma ei saa enam kummagiga läbi.*

Komitatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *kumbki* komitatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Mann-Whitney testi tulemused kinnitavad allatiivis ja komitatiivi vormis töö sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi: katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi, allatiivi, abessiivi ja komitatiivi normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid. Testi tulemused illatiivis ja abessiivis hüpoteesi statistiliselt ei kinnita. Seega on hüpotees pronoomeni *kumbki* käändevormide põhjal ainult osaliselt vastu võetud.

4.2.4. Pronoomeni *ükski* vastuvõetavuse hindamise katse tulemused

Siinses alapeatükis kirjeldan sõna *ükski* käändevormide vastuvõetavuse hinnanguid ja kasutust.

Joonis 16. Pronoomeni *ükski* illatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 16 nähtub, et normingupärast vormi *ühessegi* (näide 21) hinnati enim palliga 2, kokku 29,9%-l kordadest. Hinnangute 1 ja 2 suurest osakaalust lähtudes on ka vormi

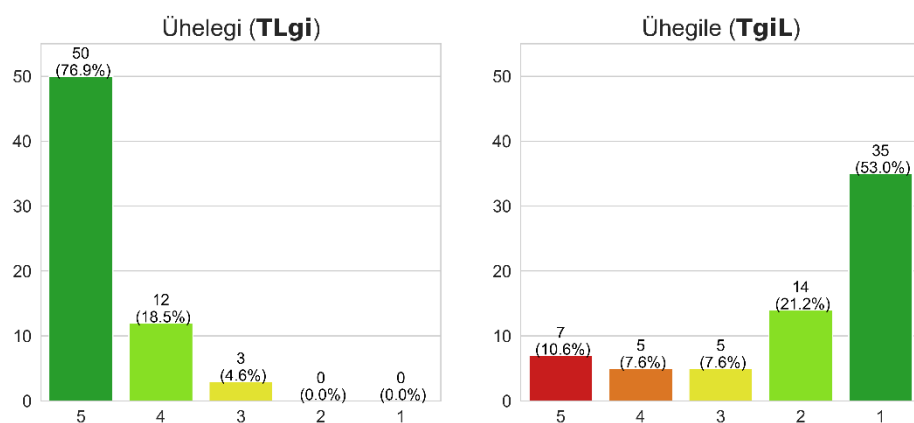
ühesegi vastuvõetavuse hinnangute mediaan 2. Hinnangule 2 järgneb hinnang 1, mida anti vormile 28,4%-l kordadest. Hinnanguid 5 ja 4 anti vormile vastavalt 17,9%-l ja 13,4%-l kordadest. Kõige vähem hinnati *ühesegi* palliga 3, kokku 10,4%-l kordadest. Katseisikutest veerand ehk 25,8% väitis, et nad kasutavad, ja kolmveerand ehk 74,2%, et nad ei kasuta seda vormi.

(21) *Ma ei kuulu ühesegi gruppi ja ei hakka kunagi kuuluma ka.*

Enim hinnati norminguvastast vormi *ühegisse* (näide 22) palliga 1, kokku 43,8%-l juhtudest. Sellele järgnesid langevas joones hinnangud 2 (18,8%), 3 (15,6%), 4 (12,5%) ja 5 (9,4%). Sarnaselt vormiga *ühesegi* väitis katseisikutest 21,9%, et nad ei kasuta, ja 78,1%, et nad kasutavad seda käändevormi. Kõigi viie hinnangu osakaaludest lähtudes on ka vormi vastuvõetavuse hinnangute mediaan 2.

(22) *Ma ei suhtu ühegisse loodrisse hästi.*

Pronoomeni *ükski illatiivis* tuleb Mann-Whitney testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 9). Seega ei ole normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *ükski illatiivis* statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonist 17. Pronoomeni *ükski allatiivivormide* vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 17 selgub, et vormi *ühelegi* (näide 23) hinnati enim palliga 5, kokku 76,9%-l juhtudest. Vastuvõetavust näitab ka vormi vastuvõetavuse hinnangute mediaan 5. Lisaks

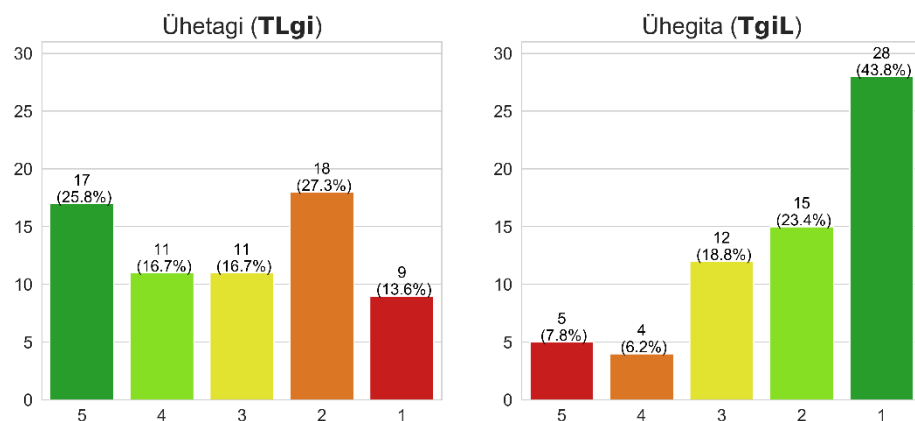
sellele hinnati vormi ka pallidega 4 ja 3, vastavalt 18%-l ja 4,6%-l juhtudest. Pallidega 2 ja 1 ei hinnatud vormi *ühelegi* kordagi. Katseisikutest 98,4% väitis end ka ise seda vormi kasutavat, mis tähendab, et hinnangud kajastuvad ka vormi kasutuses.

(23) *Tundub, et ma ei meeldi koolis ühelegi õpsile.*

Norminguvastase vormi *ühegile* (näide 24) hinnangutest olid esindatud kõik viis. Enim hinnati vormi palliga 1, kokku 53%-l juhtudest. Hinnangu 1 suurest osakaalust lähtudes on ka vastuvõetavuse hinnangute mediaan selle vormi puhul 1. Hinnangule 1 järgnesid hinnangud 2 (21,2%) ja 5 (10,6%). Kõige vähem hinnati norminguvastast vormi pallidega 4 ja 3, mõlemal korral tehti seda 7,6%-l juhtudest. Kuigi kõige rohkem hinnati *ühegile* täiesti vastuvõetamatuks, väitis 48,5% katseisikutest, et nad kasutavad seda vormi ka ise.

(24) *Hea sööt ja parem varustus ei tee mitte ühegile hobusele liiga.*

Allatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *ükski* allatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonist 18. Pronoomeni *ükski* abessiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 18 on näha, et normingupärase vormi *ühetagi* (näide 25) on hinnatud kõigi pallidega üle 10% kordadest. Sellest annab tunnistust ka vormi vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3. Enim hinnati vormi palliga 2, mida tehti kokku 27,3%-l juhtudest.

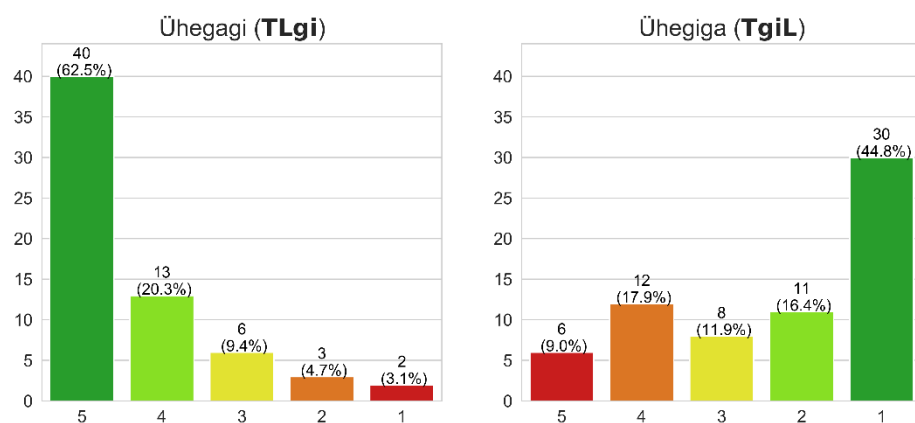
Sellele järgnes hinnang 5 (25,8%). Hinnanguid 4 ja 3 anti normingupärasele vormile sama palju, mõlemat 16,7%-l juhtudest. Kõige vähem hinnati vormi palliga 1 (13,6%). Katseisikutest 35,9% kasutab ja 64,1% ei kasuta väidetavalt seda vormi.

(25) *Tekk, padi ja madrats – maas ei tahaks neist ühetagi magada.*

Norminguvastast vormi *ühegita* (näide 26) hinnati enim palliga 1, kokku 43,8%-l juhtudest. Sellele järgnesid hinnangud 2 ja 3, mida anti vastavalt 23,4%-l ja 18,8%-l kordadest. Hinnangut 5 andsid katseisikud vormile 7,8%-l ja hinnangut 4 kokku 6,2%-l juhtudest. Ka vormi kasutuses peegelduvad vastuvõetavuse hinnangud, sest 21,5% katseisikutest kasutab ja 78,5% ei kasuta enda sõnul seda vormi. Samuti peegeldab vastuvõetavust vormi vastuvõetavuse hinnagute mediaan 2.

(26) *Tahaksin vigadest pääseda, kuid ilma ühegita on suhteliselt raske tööd valmis saada.*

Abessiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *ükski* abessiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Joonist 19. Pronoomeni *ükski* komitatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 19 on näha, et normingupärase vormi *ühegagi* (näide 27) hinnati kõige rohkem täiesti vastuvõetavaks ehk palliga 5 kokku 62,5%-l juhtudest. Sellele järgnesid langevas

joones hinnangupallid 4 (20,3%), 3 (9,4%), 2 (4,7%) ja 1 (3,1%). Vastuvõetavuse hinnangud kajastuvad ka kasutuses, sest kokku 84,4% katseisikutest kasutab normingupärast vormi ka ise. Samuti on vormi vastuvõetavuse hinnangute mediaan 5.

(27) *Puu otsast hakkasid õunad alla kukkuma, kuid õnneks ei saanud ma ühegagi pihta.*

Norminguvastast vormi *ühegiga* (näide 28) hinnati enim palliga 1, kokku 44,8%-l juhtudest. Sellele järgnesid hinnangud 4 ja 2, mida anti vastavalt 17,9%-l ja 16,4%-l juhtudest. Hinnangut 3 anti norminguvastasele vormile 11,9%-l ja hinnangut 5 kokku 9%-l juhtudest. Katseisikutest 27,3% väitis, et nad kasutavad ka ise seda käändevormi. Lähtudes kõigi hinnangupallide osakaalust on ka vastuvõetavuse hinnangute mediaan 2.

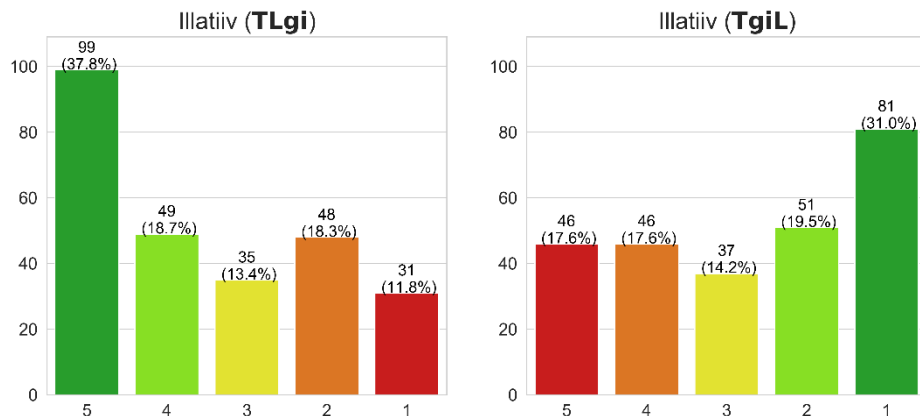
(28) *Söögikohti on mitmeid, kuid ma pole veel ühegiga rahule jäänud.*

Komitatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 9). Seega on normingupärase vormi hinnangud pronoomeni *ükski* komitatiivis statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastase vormi hinnangud.

Mann-Whitney testi tulemused kinnitavad allatiivis, abessiivis ja komitatiivis töö sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi: katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi, allatiivi, abessiivi ja komitatiivi normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid. Illatiivis testi tulemused hüpoteesi statistiliselt ei kinnita. Seega on hüpotees pronoomeni *ükski* käändevormide põhjal ainult osaliselt vastu võetud.

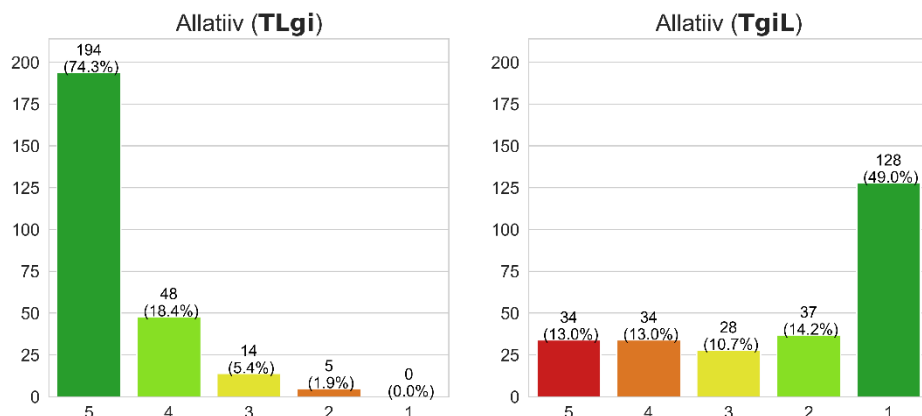
4.2.5. Pronoomenite vastuvõetavuse hindamise katse koondtulemused

Selles peatükis kirjeldan kõigi nelja pronoomeni käändevormide vastuvõetavuse hinnanguid ja kasutust neljas käändes kokku. Hinnanguid esitan sarnaselt nelja eelneva alapeatükiga joonistel protsentides. Lisaks mõõdan vastuvõetavuse hinnangute mediaani kõigi nelja käände vormides kokku. Joonistel kajastan normingupärase (**TLgi**) ja -vastaste (**TgiL**) vormide hinnanguid käänete kaupa, ilma sõnu eraldi välja toomata.

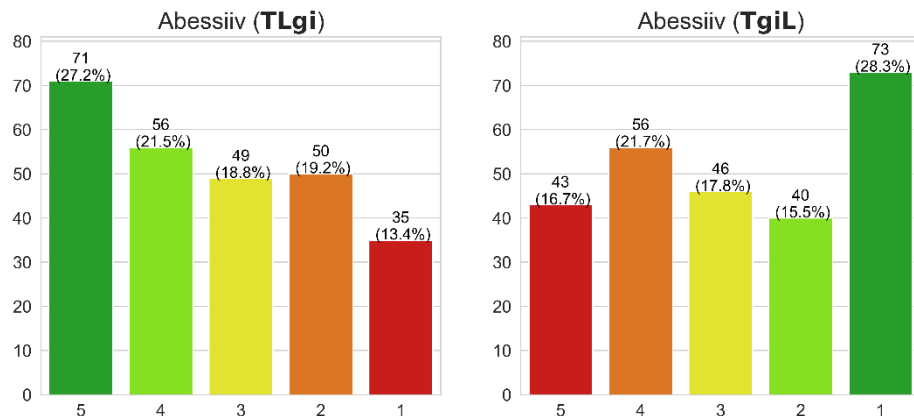
Joonis 20. Kõigi pronoomenite illatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud kokku

Jooniselt 20 selgub, et pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* normingupäraseid illatiivivorme hinnati enim palliga 5, seda kokku 37,8%-l juhtudest. Norminguvastaseid vorme hinnati enim palliga 1, kokku 31%-l juhtudest. Normingupärastes vormides järgnesid pallile 5 võrdselt hinnangud 4 ja 2, mida anti vormidele kokku 18,7%-l juhtudest. Hinnangut 3 anti normingupärastele vormidele 13,4%-l ja hinnangut 1 kokku 11,8%-l juhtudest. Norminguvastaste vormide puhul järgnes hinnangule 1 hinnang 2 (19,5%). Hinnanguid 5 ja 4 anti norminguvastastele vormidele võrdselt, kokku 17,6%-l juhtudest. Kõige vähem anti norminguvastastele vormidele hinnangut 3, kokku 14,2%-l juhtudest. Kokku 54% katseisikutest väitis, et nad kasutavad normingupäraseid vorme, ja 36,5%, et nad kasutavad norminguvastaseid vorme. Ka vastuvõetavuse hinnangute mediaanid normingupäraste ja -vastaste vormide puhul vastavad vormide kasutusele. Normingupäraste vormide hinnangute mediaan on 4 ja norminguvastaste vormide hinnangute mediaan 2. Seega on võimalik normingupäraste ja -vastaste vormide hinnagupalle ja mediaane võrreldes väita, et katseisikud peavad illatiivis normingupäraseid käändevorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid.

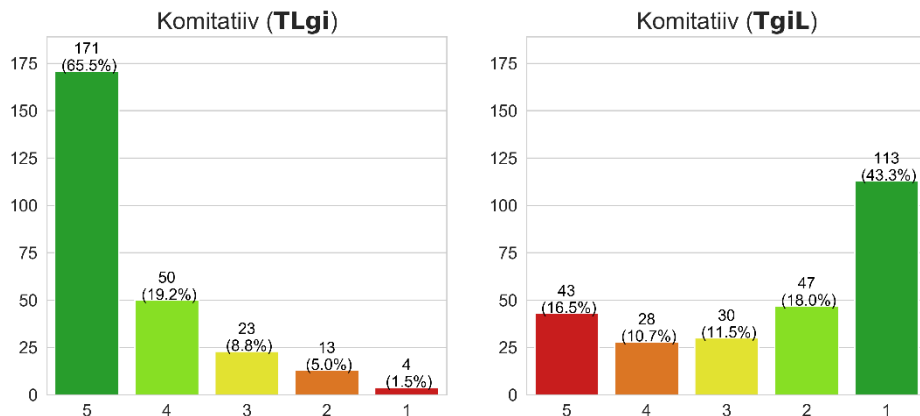
Joonis 21. Kõigi pronoomenite allatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud kokku

Jooniselt 21 selgub, et sarnaselt illatiivivormidega hinnati normingupäraseid allatiivivorme enim palliga 5 (74,3% kordadest) ning norminguvastaseid vorme enim palliga 1 (49% kordadest). Normingupärase vormide puhul järgnesid sellele hinnangud 4 (18,4%), 3 (5,4%) ja 2 (1,9%). Mitte ühelgi korral ja mitte ühegi uuritava pronoomeni puhul ei andnud katseisikud normingupärasele allatiivivormidele hinnangut 1. Norminguvastaseid käändevorme on erinevalt normingupärasest hinnatud allatiivis kõigis sõnades kokku kõigi pallidega vähemalt üle 10% kordadest. Hinnangule 1 järgnes norminguvastaste vormide puhul hinnang 2 (14,2%). Sarnaselt illatiivi norminguvastaste vormide hinnanguga anti ka allatiivis hinnanguid 5 ja 4 võrdselt, kokku 13%-l juhtudest. Kõige vähem hinnati norminguvastaseid vorme palliga 3 (10,7% kordadest). Katseisikutest 93,8% väitis, et nad kasutavad allatiivi normingupäraseid käändevorme, ja 36,4%, et nad kasutavad norminguvastaseid käändevorme. Normingupärase ja -vastaste vormide vastuvõetavuse hinnangud ja kasutus peegelduvad ka vastuvõetavuse hinnangute mediaanis, mis on vastavalt 5 ja 2. Seega võib ka allatiivis hinnangupalle ja mediaane võrreldes väita, et katseisikud peavad normingupäraseid käändevorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid.

Joonis 22. Kõigi pronoomenite abessiivivormide vastuvõetavuse hinnangud kokku

Jooniselt 22 selgub, et nii abessiivi normingupärastele kui ka -vastastele käändevormidele on antud kõiki hinnanguid üle 10% kordadest. Normingupärastele vormidele andsid katseisikud enim hinnangut 5 (27,2% kordadest) ja norminguvastastele vormidele enim hinnangut 1 (28,3% kordadest). Nii normingupäraste kui ka -vastaste vormide puhul oli osakaalult järgmine hinnang 4, mida anti vormidele vastavalt 21,5%-l ja 21,7%-l juhtudest. Normingupäraste vormide puhul järgnesid sellele hinnangud 3, 2 ja 1 vastavalt 18,8%-l, 19,2%-l ja 13,4%-l juhtudest ning norminguvastaste vormide puhul hinnangud 3 (17,8%), 5 (16,7%) ja 2 (15,5%). Hinnangute variatiivsus väljendus ka vormide kasutuses ja vastuvõetavuse hinnangute mediaanides. Kokku 39,9% katseisikutest väitis, et nad kasutavad normingupäraseid käändevorme, ja 45,1%, et nad kasutavad norminguvastaseid käändevorme. Normingupäraste ja -vastaste käändevormide vastuvõetavuse hinnangute mediaanid on vastavalt 4 ja 3. Seega on hinnangupalle ja mediaane võrreldes võimalik ka abessiivi puhul väita, et katseisikud peavad normingupäraseid käändevorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid.

Joonis 23. Kõigi pronoomenite komitatiivvormide vastuvõetavuse hinnangud kokku

Jooniselt 23 on näha, et sarnaselt kõigi eelnenud normingupäraste käändevormidega hinnati ka komitatiivivorme enim hinnangupalliga 5 (65,5%-l juhtudest) ja norminguvastaseid vorme enim hinnangupalliga 1 (43,3%-l juhtudest). Normingupärastes vormides järgnesid sellele langevas joones hinnangud 4 (19,2%), 3 (8,8%), 2 (5%) ja 1 (1,5%). Norminguvastastes vormides järgnes hinnangule 1 esmalt vastupidine hinnang 5 (16,5%) ja seejärel langevalt hinnangud 2 (18%), 3 (11,5%) ja 4 (10,7%). Katseisikutest kokku 85,4% väitis, et nad kasutavad normingupäraseid käändevorme, ja 28,3%, et nad kasutavad norminguvastaseid käändevorme. Sarnaselt allatiivivormidega peegelduvad vastuvõetavuse hinnangud ja kasutus ka normingupäraste ja -vastaste komitatiivivormide vastuvõetavuse hinnangute mediaanides, mis on vastavalt 5 ja 2. Hinnangupallide osakaalude ja vastuvõetavuse hinnangute mediaanide põhjal saab ka komitatiivis väita, et katseisikud peavad normingupäraseid käändevorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid.

Kõigi nelja käände normingupäraste ja -vastaste vormide hinnangupalle ja mediaane võrreldes võib väita, et nii illatiivis, allatiivis, abessiivis kui ka komitatiivis peavad katseisikud pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* normingupäraseid käändevorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid. Seda kinnitavad ka Mann-Whitney testi tulemused allatiivi (vt ptk 4.2.2) ja komitatiivi (vt ptk 4.2.4) vormides, kus katseisikud pidasid normingupäraseid käändevorme statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid. Illatiivis (vt ptk 4.2.1) saab sama väita ainult pronoomenite *keegi* ja

miski ning abessiivis (vt ptk 4.2.3) pronoomenite *miski* ja *ükski* kohta. Illatiivis ei olnud pronoomenite *kumbki* ja *ükski* ning abessiivis pronoomenite *keegi* ja *kumbki* normingupäraste vormide hinnangud statistiliselt oluliselt vastuvõetavamad kui norminguvastaste vormide hinnangud. Nimetatud vormide puhul on normingupäraste ja -vastaste vormide vastuvõetavuse hinnangute mediaanid võrdsed. Vormide *kummassegi* ja *kummagisse* puhul on vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3, vormide *ühesegi* ja *ühegi* puhul 2, vormide *kelletagi* ja *kellelgi* puhul vastavalt 3,5 ja 4 ning vormide *kummatagi* ja *kummagita* puhul 3. Sellest võib järeldada, et katseisikud peavad neid normingupäraseid ja -vastaseid vorme niisama vastuvõetavaks.

4.3. Vormivalikute põhjendused

Selles alapeatükis esitan katseisikute põhjendused vormide valiku kohta nii vaba moodustuse katses kui ka vastuvõetavuse hindamise katses. Põhjendused olen parema ülevaate saamiseks jaganud rühmadesse. Samuti olen rühmades eristanud põhjendused selle alusel, kas neid esitati normingupäraste või -vastaste vormide kohta. Vaba moodustuse katse põhjendused olen jaganud nelja suuremasse rühma: „Keeletaju“, „gi-/ki-reegel“, „Käändetunnus või -küsimus“ ja „Muu“. Vastuvõetavuse hindamise katse põhjendused olen jaganud kuude suuremasse rühma: „Alternatiivvorm“, „Asendusvorm“, „gi-/ki-reegel“, „Keeletaju“, „Kõnekeel vs. kirjakeel“, „Muu“. Rühmade erinev arv on ka põhjus, miks analüüsin põhjendusi eraldi.

4.3.1. Põhjendused vaba moodustuse katses

Vaba moodustuse katses liigitasin rühma „Keeletaju“ alla kõik põhjendused, milles kajastusid väited *tundub loomulik / mugav / õige / keelepärane, sobib kõige paremini* või *tundub võõras / veider*. Rühma „gi-/ki-reegel“ alla liigitasin kõik põhjendused, kus kirjutati, et *-gi/-ki on sõna lõpus / peab olema sõna lõpus / on alati sõna lõpus* või toodi näiteks sõnapaare, näiteks *kassilegi/kassigile, kukegagi/kukegiga*. Rühma „Käändetunnus või -küsimus“ alla liigitasin kõik põhjendused, kus oli kirjutatud vastava käände tunnus, näiteks *-sse, -lle* või küsimus *kellesse? – millesse?, kellele? – millele?*. Rühma „Muu“ alla paigutasin kõik põhjendused, milles kommenteeriti lauset ennast või väljendati kahtlusi sobiva vormi moodustamisel.

Tabel 10. Vaba moodustuse katse vormivaliku põhjendused

	Keeletaju	gi-/ki-reegel	Käändetunnus või -küsimus	Muu	KOKKU
Normingupärane	12 (19,4%)	25 (40,3%)	20 (32,3%)	5 (8,1%)	62 (57,9%)
Illatiiv	4	4	7	1	16 (25,8%)
Allatiiv	5	9	6	1	21 (33,9%)
Abessiiv	1	3	3	2	9 (14,5%)
Komitatiiv	2	9	4	1	16 (25,8%)
Norminguvastane	15 (33,3%)	0	20 (44,4%)	10 (22,2%)	45 (42,1%)
Illatiiv	3	0	3	4	10 (22,2%)
Allatiiv	1	0	3	0	4 (8,9%)
Abessiiv	8	0	8	5	21 (46,7%)
Komitatiiv	3	0	6	1	10 (22,2%)
				KOKKU	107

Tabelis 10 olen arvuliselt esile toonud kõik vaba moodustuse katses esitatud põhjendused. Kokku põhjendati vaba moodustuse katses esinenud 1048 vormist 107 vormi (10,2%). Normingupärastest vormidest põhjendati enim allatiivivorme, kokku 33,9%-l juhtudest. Selle käändevormi enim levinud põhjenduste rühm oli „gi-/ki-reegel“ (40,3%). Alljärgnevalt (näited 1–4) esitan näitlikustamiseks iga uuritava pronoomeni kohta ühe rühma „gi-/ki-reegel“ põhjenduse muutmata kujul.

- (1) *kellelegi*: -gi läheb alati sõna lõppu;
- (2) *millelegi*: -gi ju läheb lõppu;
- (3) *kummalegi*: kassigile või kassilegi, sama põhjendus, mis keegi puhul;
- (4) *ühelegi*: -gi-liide sõna lõpus.

Norminguvastaste vormide puhul põhjendati enim abessiivivormi moodustamist, kokku 46,7%-l juhtudest. Põhjendustena domineerisid rühmad „Käändetunnus või -küsimus“ ja „Keeletaju“. Järgnevalt esitan põhjenduste näitlikustamiseks kaks rühma „Käändetunnus

või -küsimus“ (näited 5 ja 6) ja kaks rühma „Keeletaju“ (näited 7 ja 8) põhjendust muutmata kujul.

(5) **millegita**: ilmaütleva käände lõpp on -ta;

(6) **ühegita**: ilma milleta?;

(7) **kellegita**: tean, et reeglite järgi peaks see olema „kelletagi“, aga valitud vorm on loomulik;

(8) **kummagita**: tundub kõige keelepärasem.

Kõigi sõnade käändevormide põhjendustest kokku esines enim rühma „Käändetunnus või -küsimus“ alla kuuluvaid põhjendusi (37,4% juhtudest). Kokku põhjendati 57,9%-l juhtudest normingupäraseid ja 42,1%-l juhtudest norminguvastaseid käändevorme. Eraldi tahaksin põhjendustest esile tõsta üht: *kummagita*: -gi on tüve osa, mitte liide. Nimetatud põhjendus kattub Andrus Saareste ja Joel A. Nevise käsitletuga *gi-/ki*-liitelistest pronoomenitest, mille järgi on indefiniitpronoomenites liide muutunud tüve lahutamatuks osaks ja seda tuleks käsitada pigem tuletusliite kui kliitikuna.

4.3.2. Põhjendused vastuvõetavuse hindamise katses

Vastuvõetavuse hindamise katses oli katseisikutel kohustuslik vastata valikvastustega küsimusele *miks?*, mille valikuvariandid olid *on loomulik* / *ei ole loomulik* ja mis puudutas seda, miks katseisikud kasutavad või ei kasuta vastavat käändevormi (vt täpsemalt lisa 3). Kokku vastasid katseisikud sellele küsimusele 2178 korral. Seejuures olgu täpsustatud, et vastuvõetavuse hindamise katses hindasid katseisikud kokku 2358 käändevormi. Normingupärase vormide puhul kokku 705 korral (70,3%) väitsid katseisikud, et need vormid on loomulikud, ning 298 korral (29,7%), et normingupäraseid vormid ei ole loomulikud. Norminguvastaste vormide puhul väitsid katseisikud 389 korral (33,1%), et norminguvastased vormid on loomulikud, ja 787 korral (66,9%), et need ei ole loomulikud. Nimetatud osakaaludest saab järeldada, et katseisikud peavad normingupäraseid vorme siiski loomikumaks kui norminguvastaseid.

Lisaks esitatud küsimusele *miks?* oli katseisikutel võimalik soovi korral ka ise põhjendada, miks nad vastavat käändevormi kasutavad või ei kasuta. Seda võimalust kasutasid katseisikud kokku 331 korral (14%-l juhtudest). Esitatud põhjendused jagasin kuude rühma: 1) keeletaju, 2) *gi/-ki*-reegel, 3) kõnekeel vs. kirjakeel, 4) alternatiivvorm, 5) asendusvorm, 6) muu. Rühma „Keeletaju“ alla koondasin kõik põhjendused, kus mainiti fraase *on loomulik / mugav / harjumuspärane, kõlab paremini, tundub õige / vale* või *ei ole loomulik ja eelistaksin muud*. Rühma „*gi/-ki*-reegel“ alla paigutasin põhjendused, kus kirjutati, et *-gi/-ki lähevad sõna lõppu / on alati sõna lõpus / peavad olema alati sõna lõpus / on sõna lõpus, mitte keskel*. Rühma „Kõnekeel vs. kirjakeel“ paigutasin põhjused, kus kirjeldati erinevate vormide kasutust kõne- ja kirjakeeles, näiteks *kasutan suuliselt nii kellelegi kui kellegile, kirjalikult kellegile*. „Alternatiivvormi“ alla rühmitasin põhjendused, kus katseisikud väitsid, et nad kasutavad nii etteantud vormi kui ka mõnd teist vormi, või kirjeldasid, et ka mõni teine vorm peale nimetatu on võimalik, näiteks *kellesegi: kasutan seda vormi, aga on võimalik ka „kellegisse“*. Rühma „Asendusvorm“ paigutasin põhjendused, kus pakuti lausevormi asemel mingit muud käändevormi või vormivarianti, näiteks *kummagile asemel kasutan kummalegi*. Rühma „Muu“ alla liigitasin põhjendused, kus väideti midagi lause kohta üldiselt või vastati *ei tea*. Et tabelis oleksid normingupäraste ja -vastaste vormide hinnangud võrdsemad, ei kajasta ma tabelis 10 vormi *kellelegile* põhjendusi. Neid käsitlen eraldi tabeli kirjelduse all.

Tabel 11. Vastuvõetavuse hindamise katse vormivaliku põhjendused

	Keeletaju	gi-/ki-reegel	Kõnekeel vs. kirjakeel	Alternatiiv-vorm	Asendus-vorm	Muu	KOKKU
Normingupärane	27 (25,7%)	11 (10,5%)	1 (0,9%)	21 (20%)	28 (26,7%)	17 (16,2%)	105 (31,7%)
Illatiiv	8	1	0	7	14	4	34 (32,4%)
Allatiiv	3	2	1	3	2	5	16 (15,2%)
Abessiiv	13	4	0	5	9	4	35 (33,3%)
Komitatiiv	3	4	0	6	3	4	20 (19,1%)
Norminguvastane	40 (17,7%)	63 (27,9%)	10 (4,4%)	13 (5,8%)	83 (36,7%)	17 (7,5%)	226 (68,3%)
Illatiiv	14	12	3	7	26	1	63 (27,9%)
Allatiiv	6	20	1	3	22	7	59 (26,1%)
Abessiiv	8	7	2	0	11	6	34 (15%)
Komitatiiv	12	24	4	3	24	3	70 (31%)
						KOKKU	331

Tabelisse 11 olen koondanud vastuvõetavuse hindamise katses vormivaliku eelistuste kohta esitatud põhjendused. Kokku põhjendati lisaks *miks*-küsimusele vormide kasutust või kasutamatast 331 korral. Normingupäraste vormide puhul põhjendati vormide kasutust või mittekasutust enim abessiivis (33,3% kordadest). Enim põhjendusi liigitus selle käände puhul rühma „Keeletaju“. Põhjenduste näitlikustamiseks esitan alljärgnevalt (näited 14–17) iga uuritava pronoomeni kohta ühe rühma „Keeletaju“ kuuluva põhjenduse muutmata kujul ning lisan juurde põhjendatavale vormile antud vastuvõetavuse hinnangu.

(14) *kelletagi* (hinnang 3): tundub võõras, kuid ei oska paremat ka öelda;

(15) *milletagi* (hinnang 3): loogiliselt oleks see nagu õige, aga see ei kõla üldse õigesti;

(16) *kummatagi* (hinnang 4): „kummagita“ tundub loomulikum;

(17) **ühetagi** (hinnang 5): tundub sama loomulik nagu „ühegita“, kasutan segamini.

Norminguvastaste vormide puhul põhjendasid katseisikud enim vormi kasutust komitatiivis, kokku 31%-l juhtudest. Põhjendusrühmadest domineerisid selles käändes „gi-/ki-reegel“ ja „Asendusvorm“. Rühma „Asendusvorm“ puhul kirjutati enamikul kordadest põhjenduseks ainult vorm, mida esitatud vormi asemel välja pakuti. Vähestel kordadel lisati juurde näiteks fraas *ütleksin hoopis või ise kasutan*. Põhjenduste näitlikustamiseks esitan kaks rühma „gi-/ki-reegel“ (näited 18 ja 19) ja kaks rühma „Asendusvorm“ (näited 20 ja 21) põhjendust muutmata kujul. Ka siin esitan põhjendatavatele vormidele antud vastuvõetavuse hinnangud.

(18) **kellegiga** (hinnang 1): -gi liide on alati sõna lõpus;

(19) **millelegiga** (hinnang 2): kusagilt meelde jäänud, et -gi peaks olema sõna lõpus;

(20) **kummagiga** (hinnang 1): kummagagi;

(21) **ühegiga** (hinnang 1): ühegagi.

(25) **ühegiga**: ühegagi.

Käändetunnust topeldava vormi *kellelegile* kasutamist ja mittekasutamist põhjendati kokku 51 korral. Põhjendused jagunesid rühmadesse järgmiselt: 1) „Keeletaju“ – 10 põhjendust, 2) „gi-/ki-reegel“ – 13 põhjendust, 3) „Kõnekeel vs. kirjakeel“ – 1 põhjendus, 4) „Alternatiivvorm“ – 2 põhjendust, 5) „Asendusvorm“ – 22 põhjendust ja 6) „Muu“ – 3 põhjendust. See tähendab, et sarnaselt teiste norminguvastaste vormide põhjendustega esines ka vormi *kellelegile* puhul enim põhjendusi rühmas „Alternatiivvorm“. Näitlikustamiseks olen esitanud mõned „Alternatiivvormi“ rühma kuuluvad põhjendused näites 26.

(26) **kellelegile**: kellelegi; kellegile; „kellelegi“ ikka parem variant; kasutan vormi „kellelegi“.

Vastupidiselt vaba moodustuse katsele põhjendati vastuvõetavuse hindamise katse puhul rohkem norminguvastaste vormide kasutamist (68,3%) ja vähem normingupäraste vormide kasutamist (31,7%). Nii normingupäraste kui ka -vastaste vormide põhjendustes domineeris rühm „Asendusvorm“. See tähendab, et kõigi etteantud vormide puhul kasutati põhjendusena enim mõnd muud vormi, kokku 33,5%-l juhtudest.

Kahe katse põhjenduste kokkuvõttes saab öelda, et mõlema katse puhul kolm rühma kattusid. Need olid „Keeletaju“, „gi-/ki-reegel“ ja „Muu“. Vaba moodustuse katse puhul esitati enim normingupäraste vormide moodustamise põhjendusi allatiivis ja norminguvastaste vormide moodustamise põhjendusi abessiivis. Vastuvõetavuse hindamise katses põhjendati normingupäraste vormide puhul enim abessiivivormide kasutust või mittekasutust ja norminguvastaste vormide puhul komitatiivivormide kasutust või mittekasutust. Enim põhjendusi kuulus vaba moodustuse katse puhul rühmadesse „Keeletaju“, „gi-/ki-reegel“ ja „Käändetunnus või -küsimus“. Vastuvõetavuse hindamise katses kuulus enim põhjendusi samuti rühmadesse „Keeletaju“ ja „gi-/ki-reegel“ ning selle katse jaoks eraldi moodustatud rühma „Alternatiivvorm“.

4.4. Gümnaasiumõpilaste ja üliõpilaste katsetulemuste võrdlus

Selles alapeatükis võrdlen gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste katsetulemusi vaba moodustuse katses ja vastuvõetavuse hindamise katses kõigi nelja käände puhul ilma sõnavorme eraldi välja toomata. Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupäraste ja -vastaste vormide osakaalude erinevuste statistilise olulisuse analüüsimiseks teen vaba moodustuse katses hii-ruut-testi ja vastuvõetavuse hindamise katses Mann-Whitney testi.

4.4.1. Katsetulemuste võrdlus vaba moodustuse katses

Võrdlemaks, kas üliõpilased peavad normingupäraseid käändevorme gümnaasiumiõpilastest loomulikumaks, kirjeldan vaba moodustuses katses vormide osakaalu esmalt kogutud andmestiku põhjal ja seejärel tõlgendan iga käände puhul hii-ruut-testi tulemusi.

Vaba moodustuse katses on statistiliselt testitav hüpoteesipaar sõnastatav kõigi nelja uuritava käände puhul järgnevalt:

H_0 : üliõpilased moodustavad vaba moodustuse katses normingupäraseid käändevorme y-vormis niisama palju kui gümnaasiumiõpilased.

H_1 : üliõpilased ei moodusta vaba moodustuse katses normingupäraseid käändevorme y-vormis niisama palju kui gümnaasiumiõpilased.

Sõnastatud hüpoteesipaaris tähendab y-vorm vastavalt illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- või komitatiivivormi.

Tabel 12. Hii-ruut-testi tulemused vaba moodustuse katses gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste katsetulemuste võrdlemiseks

	Olulisuse tõenäosus	Vastuvõetav hüpotees
Illatiiv	$p = 0,0055$	H_1
Allatiiv	$p = 0,0190$	H_1
Abessiiv	$p = 1$	H_0
Komitatiiv	$p = 0,1657$	H_0

Vältimaks hüpoteesipaari kordumist iga käändevormi juures, olen esitanud tabelis 12 illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide olulisuse tõenäosuse väärtused hii-ruut-testi tulemusel ja näidanud, kas nende väärtuste põhjal saab vastu võtta alternatiivhüpoteesi (H_1) või tuleb jääda nullhüpoteesi (H_0) juurde.

Tabel 13. Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupäraste ja -vastaste vormide osakaal vaba moodustuses katses

	Illatiiv	Allatiiv	Abessiiv	Komitatiiv	KOKKU
Gümnaasiumiõpilased	119 (23,3%)	136 (26,6%)	126 (24,7%)	130 (25,4%)	511 (53,2%)
Normingupärane	53 (44,5%)	103 (75,7%)	48 (38,1%)	94 (72,3%)	298 (58,3%)
Norminguvastane	66 (55,5%)	33 (24,3%)	78 (61,9%)	36 (27,7%)	213 (41,7%)
Üliõpilased	103 (22,9%)	117 (26%)	116 (25,8%)	114 (25,3%)	450 (46,8%)
Normingupärane	66 (64,1%)	103 (88%)	44 (37,9%)	92 (80,7%)	305 (67,8%)
Norminguvastane	37 (35,9%)	14 (12%)	72 (62,1%)	22 (19,3%)	145 (32,3%)
				KOKKU	961

Tabelist 13 selgub, et **illatiivis** moodustasid gümnaasiumiõpilased 44,5%-l juhtudest vormid normingupäraselt ja 55,5%-l juhtudest norminguvastaselt. Üliõpilased moodustasid samas käändes normingupäraseid vorme 64,1%-l ja norminguvastaseid vorme 35,9%-l juhtudest. Seega on tabeli andmete põhjal näha, et üliõpilased moodustasid illatiivis gümnaasiumiõpilastest rohkem normingupäraseid käändevorme.

Illatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 12). Seega moodustavad üliõpilased testi tulemuse ja tabelis 13 esitatud andmestiku põhjal statistiliselt oluliselt rohkem normingupäraseid illatiivivorme kui gümnaasiumiõpilased. Ühtlasi tähendab see, et nad peavad normingupäraseid illatiivivorme loomulikumaks kui gümnaasiumiõpilased.

Allatiivis moodustasid gümnaasiumiõpilased loomulikkusest lähtudes enim normingupäraseid käändevorme, kokku 75,7%-l juhtudest. Norminguvastaseid vorme moodustati selles käändes 24,3%-l juhtudest. Sarnaselt illatiiviga moodustasid üliõpilased ka allatiivis gümnaasiumiõpilastest rohkem normingupäraseid käändevorme, kokku 88%-l juhtudest. Norminguvastaseid vorme moodustasid üliõpilased kokku 12%-l juhtudest, mis on poole vähem kui gümnaasiumiõpilastel.

Allatiivis saab hii-ruut-testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 12). Sellest järeldub, et testi tulemuse ja tabelis 13 esitatud andmestiku põhjal moodustavad

üliõpilased statistiliselt oluliselt rohkem normingupäraseid illatiivivorme kui gümnaasiumiõpilased. Ühtlasi tähendab see, et üliõpilased peavad normingupäraseid illatiivivorme loomulikumaks kui gümnaasiumiõpilased.

Tabelist 13 on näha, et **abessiivis** jagunes gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupärase ja -vastaste vormide moodustamise osakaal üsna võrdselt. Gümnaasiumiõpilastest 38,1% ja üliõpilastest 37,9% moodustas abessiivivorme normingupäraselt. Kokku 61,9% gümnaasiumiõpilastest ja 62,1% üliõpilastest moodustas norminguvastaseid abessiivivorme. Seega saab öelda, et abessiivis moodustasid gümnaasiumiõpilased ja üliõpilased normingupäraseid vorme võrdselt.

Abessiivis tuleb hii-ruut-testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 12). Seega ei moodusta üliõpilased testi tulemuse ja tabelis 13 esitatud andmestiku põhjal statistiliselt oluliselt rohkem normingupäraseid illatiivivorme kui gümnaasiumiõpilased. Samuti tähendab see, et üliõpilased peavad normingupäraseid abessiivivorme niisama loomulikuks kui gümnaasiumiõpilased.

Komitatiivis on taas näha, et üliõpilased moodustasid rohkem normingupäraseid käändevorme kui gümnaasiumiõpilased, vastavalt 80,7% ja 72,3% vormidest. Norminguvastaseid vorme moodustasid kokku 19,3% üliõpilastest ja 27,7% gümnaasiumiõpilastest. Seega on võimalik tabeli andmestiku põhjal öelda, et üliõpilased moodustasid komitatiivis rohkem normingupäraseid käändevorme kui gümnaasiumiõpilased.

Sarnaselt abessiiviga tuleb ka **komitatiivis** hii-ruut-testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 12). Seega ei moodustanud üliõpilased testi tulemuse ja tabelis 13 esitatud andmestiku põhjal statistiliselt oluliselt rohkem normingupäraseid illatiivivorme kui gümnaasiumiõpilased. Ühtlasi tähendab see, üliõpilased peavad normingupäraseid komitatiivivorme niisama loomulikuks kui gümnaasiumiõpilased.

Tabeli 13 andmestikust selgus, et illatiivis, allatiivis ja komitatiivis moodustasid üliõpilased rohkem normingupäraseid käändevorme kui gümnaasiumiõpilased. Ühtlasi pidasid nad seega neis käänetes normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid. Abessiivis pidasid gümnaasiumiõpilased vastupidiselt kolmele

nimetatud käände normingupäraseid vorme loomulikumaks kui üliõpilased. Erinevalt tabeli andmestikust selgus hii-ruut-testi tulemuste põhjal, et üliõpilased moodustasid normingupäraseid käänevorme gümnaasiumiõpilastest statistiliselt oluliselt rohkem ainult illatiivis ja allatiivis. Abessiivi- ja komitatiivvormide puhul pidasid üliõpilased normingupäraseid käänevorme niisama loomlikuks kui gümnaasiumiõpilased. See tähendab, et statistilise testi tulemuste järgi peavad üliõpilased normingupäraseid käänevorme loomulikumaks ainult illatiivis ja allatiivis. Seega saab vaba moodustuse katse puhul ainult osaliselt vastu võtta sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, mille kohaselt peavad üliõpilased mõlema katse tulemusel normingupäraseid käänevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

4.4.2. Katsetulemuste võrdlus vastuvõetavuse hindamise katses

Võrdlemaks, kas üliõpilased peavad normingupäraseid käänevorme gümnaasiumiõpilastest vastuvõetavamaks, kirjeldan vastuvõetavuse hindamise katses sarnaselt vaba moodustuse katsega esmalt vormide osakaalu jooniste põhjal ja seejärel tõlgendan iga käände. Joonistel olen sulgudesse lisanud lühendid ÕP ja ÜLIÕ, tähistamaks gümnaasiumiõpilasi ja üliõpilasi.

Vastuvõetavuse hindamise katses on statistiliselt testitav hüpoteesipaar sõnastatav kõigi nelja uuritava käände puhul kujul:

H_0 : üliõpilased hindavad vastuvõetavuse hindamise katse y-vormis normingupäraseid vormikujusid niisama vastuvõetavaks või vähem vastuvõetavaks kui gümnaasiumiõpilased.

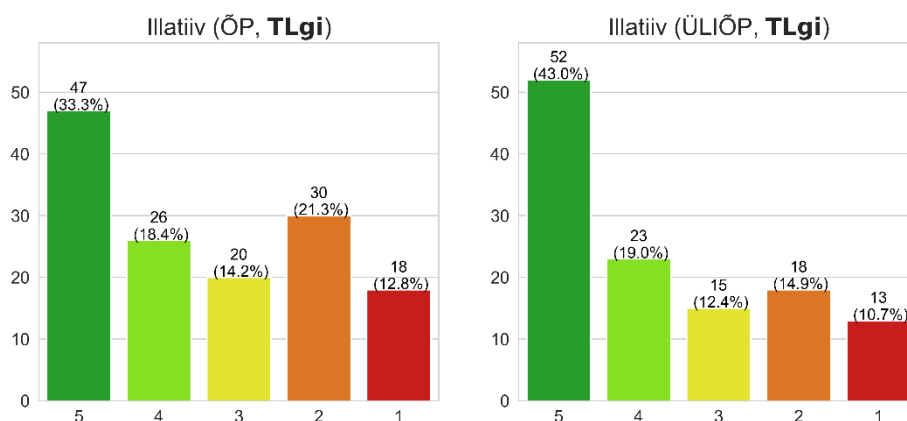
H_1 : üliõpilased hindavad vastuvõetavuse hindamise katse y-vormis normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

Sõnastatud hüpoteesipaaris tähendab y-vorm vastavalt illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- või komitatiivvormi.

Tabel 14. Mann-Whitney testi tulemused vastuvõetavuse hindamise katses gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste katsetulemuste võrdlemiseks

	Olulisuse tõenäosus	Hüpotees
Illatiiv	$p = 0,0413$	H_1
Allatiiv	$p = 0,0720$	H_0
Abessiiv	$p = 0,4355$	H_0
Komitatiiv	$p = 0,2290$	H_0

Vältimaks hüpoteesipaari kordumist iga käändevormi juures, olen esitanud tabelis 14 illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivvormide olulisuse tõenäosuse väärtused hii-ruut-testi tulemusel ja näidanud, kas nende väärtuste põhjal saab vastu võtta alternatiivhüpoteesi (H_1) või tuleb jääda nullhüpoteesi (H_0) juurde.

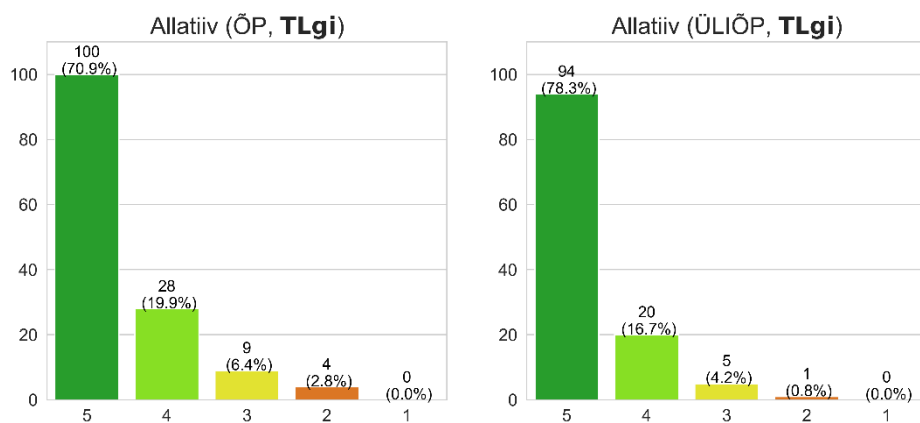

Joonis 24. Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupäraste illatiivvormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 24 selgub, et nii gümnaasiumiõpilased kui ka üliõpilased hindasid normingupäraseid illatiivivorme enim palliga 5, vastavalt 33,3%-l ja 43%-l juhtudest. Järgmisena hindasid gümnaasiumiõpilased vorme enim palliga 2 (21,3%) ja üliõpilased palliga 4 (19%). Neile hinnangutele järgnesid gümnaasiumiõpilastel 4 (18,4%) ja 2 (14,2%) ning üliõpilastel hinnangud 2 (14,9%) ja 3 (12,4%). Nii gümnaasiumiõpilased kui ka üliõpilased hindasid normingupärast vormi kõige vähem palliga 1, vastavalt 12,8%-l ja 10,7%-l juhtudest. Kahe rühma hindepallide osakaalude võrdluses saab

joonise 24 põhjal väita, et üliõpilased peavad normingupäraseid illatiivivorme vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

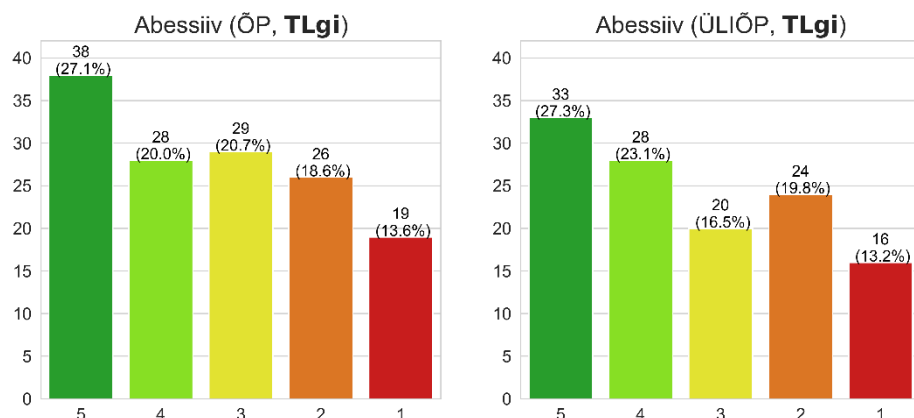
Illatiivis saab Mann-Whitney testi tulemusel vastu võtta hüpoteesi H_1 (vt tabel 14). Seega hindavad üliõpilased illatiivis normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

Joonis 25. Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupäraste allatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 25 selgub, et nii gümnaasiumiõpilased kui ka üliõpilased hindasid normingupäraseid allatiivivorme enim hinnanguga 5, vastavalt 70,9%-l ja 78,3%-l juhtudest. Mõlema rühma puhul järgnesid sellele hinnangud 4, 3 ja 2. Gümnaasiumiõpilased andsid hinnangut 4 vormile 19,9%-l juhtudest, hinnangut 3 kokku 6,4%-l ja hinnangut 2 kokku 2,8%-l juhtudest. Üliõpilased andsid hinnangut 4 kokku 16,7%-l, hinnangut 3 kokku 4,2%-l ja hinnangut 2 kokku 0,8%-l juhtudest. Hinnangut 1 ei andnud normingupärastele allatiivivormidele ei gümnaasiumiõpilased ega üliõpilased. Sarnaselt illatiiviga saab kahe rühma hinnangupallide osakaalude võrdluses joonise 25 põhjal väita, et üliõpilased peavad normingupäraseid allatiivivorme vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

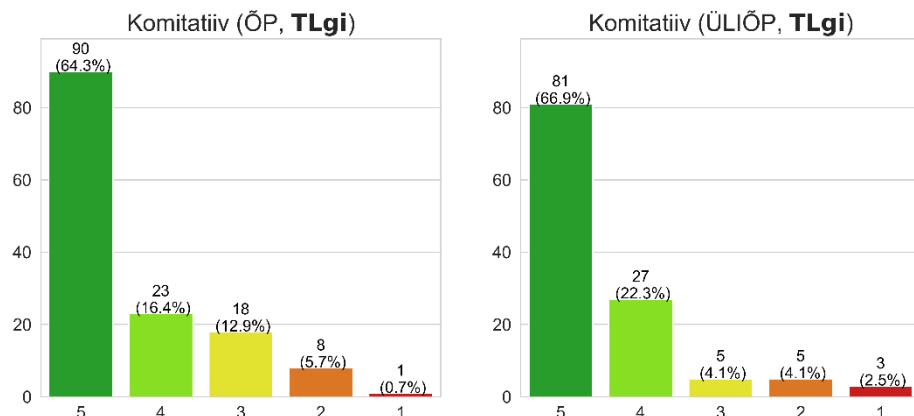
Allatiivis tuleb Mann-Whitney testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 14). Seega hindavad üliõpilased allatiivis normingupäraseid vormikujusid niisama vastuvõetavaks või vähem vastuvõetavaks kui gümnaasiumiõpilased.

Joonis 26. Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupäraste abessiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 26 selgub, et nii gümnaasiumiõpilased kui ka üliõpilased andsid normingupärastele abessiivivormidele kõiki hinnanguid üle 10% kordadest. Enim hindasid mõlemad rühmad vorme hinnanguga 5, gümnaasiumiõpilased vastavalt 27,1%-l ja üliõpilased 27,3%-l juhtudest. Samuti andsid mõlemad rühmad normingupärastele vormidele enim hinnangut 1, vastavalt 13,6%-l ja 13,2%-l juhtudest. Gümnaasiumiõpilased hindasid normingupäraseid vorme hinnanguga 3 kokku 20,7%-l, hinnanguga 4 kokku 20%-l ja hinnanguga 2 kokku 18,6%-l juhtudest. Üliõpilased hindasid normingupärast vormi hinnanguga 4 kokku 23,1%-l, hinnanguga 2 kokku 19,8%-l ja hinnanguga 3 kokku 16,5%-l juhtudest. Kahe rühma hinnangupallide osakaale võrreldes saab joonise 26 põhjal väita, et üliõpilased peavad normingupäraseid illatiivivorme rohkem vastuvõetavaks kui gümnaasiumiõpilased.

Abessiivis tuleb sarnaselt allatiiviga Mann-Whitney testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 14). Sellest järeldub, et üliõpilased hindavad abessiivis normingupäraseid vormikujusid niisama vastuvõetavaks või vähem vastuvõetavaks kui gümnaasiumiõpilased.

Joonis 27. Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste normingupäraste komitatiivivormide vastuvõetavuse hinnangud

Jooniselt 27 nähtub, et sarnaselt eelmise kolme käändevormi normingupäraste vormide hinnangutega andsid gümnaasiumiõpilased ja üliõpilased ka komitatiivivormidele enim hinnangut 5, vastavalt 64,3%-l ja 66,9%-l juhtudest. Mõlema rühma puhul järgnesid hinnangule 5 langevas joones ülejäänud neli hinnangut. Gümnaasiumiõpilased andsid komitatiivi normingupärastele vormidele hinnangut 4 kokku 16,4%-l, hinnangut 3 kokku 12,9%-l, hinnangut 2 kokku 5,7%-l ja hinnangut 1 kokku 0,7%-l juhtudest. Üliõpilased andsid hinnangut 4 kokku 22,3%-l juhtudest, hinnanguid 3 ja 2 niisama palju ehk 4,1%-l juhtudest ning hinnangut 1 kokku 2,5%-l juhtudest. Sarnaselt eelneva kolme käändega saab ka komitatiivis rühmade vahel hinnangupallide osakaale võrreldes väita, et üliõpilased hindavad normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

Sarnaselt kahe eelneva käändega tuleb ka **komitatiivis** Mann-Whitney testi tulemusel jääda nullhüpoteesi juurde (vt tabel 14). Seega hindavad üliõpilased komitatiivis normingupäraseid vormikujusid niisama vastuvõetavaks või vähem vastuvõetavaks kui gümnaasiumiõpilased.

Kuigi esitatud jooniste põhjal on näha, et kõigi nelja käändevormi puhul hindasid üliõpilased normingupäraseid vormivariante vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased, selgus Mann-Whitney testi tulemusel, et neljast käändest ainult

illatiivis hindasid üliõpilased normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased. Allatiivis, abessiivis ja komitatiivis ei pidanud üliõpilased testi tulemusel normingupäraseid vormikujusid statistiliselt vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased. Seega saab vastuvõetavuse hinnangu testi puhul ainult osaliselt vastu võtta sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et üliõpilased peavad mõlema katse tulemusel normingupäraseid käändevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

Sissejuhatuses püstitatud hüpotees, et üliõpilased peavad mõlema katse tulemusel normingupäraseid käändevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased, leidis kahes katses gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste tulemuste võrdlemisel ainult osaliselt kinnitust. Vaba moodustuse katse puhul oli tabeli andmestiku põhjal võimalik järeldada, et üliõpilased moodustasid illatiivis, allatiivis ja komitatiivis normingupäraseid käändevorme rohkem kui gümnaasiumiõpilased. Abessiivis vastupidiselt moodustasid gümnaasiumiõpilased normingupäraseid käändevorme rohkem kui üliõpilased. Hii-ruut-testi tulemuste ja tabeli andmestiku põhjal selgus, et ainult illatiivis ja allatiivis moodustasid üliõpilased normingupäraseid käändevorme statistiliselt oluliselt rohkem kui gümnaasiumiõpilased. Abessiivis ja komitatiivis moodustasid üliõpilased testi tulemusel ja tabeli andmestiku põhjal normingupäraseid käändevorme sama palju kui gümnaasiumiõpilased. Seega pidasid üliõpilased ainult illatiivi ja allatiivi käändevorme loomulikumaks kui gümnaasiumiõpilased. Vastuvõetavuse hindamise katses võis neljalt esitatud jooniselt näha, et kõigi käändevormide puhul hindasid üliõpilased normingupäraseid vormivariante vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased. Mann-Whitney testi tulemusel selgus, et ainult illatiivis hindasid üliõpilased normingupäraseid käändevorme statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased. Ülejäänud kolmes käändes ei pidanud üliõpilased testi tulemusel normingupäraseid vormikujusid statistiliselt vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased.

4.5. Vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse tulemuste kokkuvõte

Vaba moodustuse katse tulemustest selgus, et hii-ruut-testi ja analüüsitud andmestiku põhjal peavad katseisikud ainult pronoomeni *keegi* illatiivi-, allatiivi- ja komitatiivivormides kõige loomulikumaks normingupärase malli **TLgi** vorme. Pronoomeni *keegi* abessiivis ei esinenud hii-ruut-testi tulemusel normingupäraseid vorme statistiliselt oluliselt rohkem ega vähem kui norminguvastaseid vorme. See tähendab, et testi järgi peavad katseisikud abessiivis normingupärast vormi niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme. Ainult analüüsitud andmestikust lähtudes peavad katseisikud samas käändes kõige loomulikumaks norminguvastase malli **TgiL** vorme (39% kordadest). Pronoomeni *keegi* kohta kogutud andmestikust lähtuvaid tulemusi bakalureusetöö korpusanalüüsi tulemustega võrreldes selgub, et ka korpusanalüüsi tulemusel esines pronoomeni *keegi* illatiivis, allatiivis ja komitatiivis kõige rohkem normingupäraseid ning abessiivis kõige rohkem norminguvastaseid vorme (Pant 2018: 35).

Sama katse tulemustest selgus, et pronoomenites *miski*, *kumbki* ja *ükski* peavad katseisikud hii-ruut-testi ja analüüsitud andmestiku põhjal ainult allatiivis ja komitatiivis kõige loomulikumaks normingupärase malli **TLgi** vorme. Pronoomeni *miski* illatiivis ning pronoomeni *ükski* illatiivis ja abessiivis ei esinenud testi tulemusel normingupäraseid vorme norminguvastastest vormidest statistiliselt oluliselt rohkem ega vähem. See tähendab, et katseisikud peavad pronoomeni *miski* illatiivis normingupärast vormi ning *ükski* illatiivis ja abessiivis normingupäraseid vorme niisama loomulikuks kui nende käänete norminguvastaseid vorme. Ainult analüüsitud andmestikust lähtudes peavad katseisikud *miski* illatiivis kõige loomulikumaks norminguvastaste mallide **TgiL** (20,9%) ja **(Tgi)_{nom}L** (29,8%) vorme ning *ükski* illatiivis normingupärase malli **TLgi** vorme (49,9%) ja abessiivis norminguvastase malli **TgiL** vorme (54,7%). Erinevalt pronoomenite *miski* ja *ükski* illatiivist esines pronoomeni *kumbki* illatiivis hii-ruut-testi ja analüüsitud andmestiku põhjal statistiliselt oluliselt rohkem norminguvastaseid vorme. Sama selgus ka pronoomenite *miski* ja *kumbki* abessiivivormidest, kus katseisikud moodustasid hii-ruut-testi ja analüüsitud andmestiku põhjal statistiliselt oluliselt rohkem

norminguvastaseid käändevorme. See tähendab, et katseisikud peavad pronoomeni *miski* abessiivis ning pronoomeni *kumbki* illatiivis ja abessiivis norminguvastaseid vorme loomulikumaks kui normingupäraseid vorme.

Erinevalt ainult andmestikul põhinevatest tulemustest esines bakalaureusetöö korpusanalüüsi tulemusel pronoomenite *miski* ja *kumbki* illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme rohkem kui norminguvastaseid (Pant 2018: 40, 45). Ka pronoomeni *ükski* puhul (vt ptk 3.1) esines illatiivis, allatiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme rohkem kui norminguvastaseid. Pronoomeni *ükski* abessiivi kohta andmed puuduvad, sest korpuses ei leidunud ühtegi malli **TLgi**, **TgiL**, **TLgiL** ega **TgiLgi** järgi moodustatud abessiivivormi.

Ainult analüüsitud andmestiku põhjal pidasid katseisikud pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi-, allatiivi, abessiivi- ja komitatiivivormides kokku kõige loomulikumaks normingupärase malli **TLgi** vorme (57,5%-l juhtudest). Norminguvastaste mallide **TgiL** (26,2%), **(Tgi)_{nom}L** (5,9%), **T_{ad}giL** (1,7%) ja **TLgiL** (0,4%) vorme pidasid katseisikud kõige loomulikumaks kokku 34,2%-l juhtudest. Sellest saab järeldada, et iga kolmas loomulikuks peetud vorm on norminguvastane. Enim peeti loomulikuks norminguvastase malli **TgiL** vorme, kus liite asukoht pronoomenis viitab eesti keele morfotaktika reeglite järgi pigem tuletusliitele kui kliitikule (vt ptk 1.1). Sellele, et liide on neis pronoomenides leksikaliseerumas tüve osaks ja paikneb loomulikus positsioonis pigem käändelõpu ees, on viidanud ka Andrus Saareste ja Joel A. Nevis (vt ptk 1.3).

Bakalaureusetöö korpusanalüüsist selgus, et pronoomenite *keegi*, *miski* ja *kumbki* puhul leidis korpuses samuti kõige rohkem normingupärase malli **TLgi** vorme (86,1%-l juhtudest). Norminguvastaste mallide **TgiL** (13,4%), **TLgiL** (0,5%) ja **TgiLgi** (0%) vormide osakaal oli korpuses kokku ligikaudu 14%. See tähendab, et erinevalt vaba moodustuse katses nelja käände koondtulemusest, mille järgi moodustatakse peaaegu iga kolmas loomulikuks peetud vorm norminguvastaselt, oli bakalaureusetöös käsitletud 11 käändevormist peaaegu iga kuues vorm norminguvastane. (Pant 2018: 49) Lisades siia juurde pronoomeni *ükski* (vt ptk 3.1) vormimallid, esines kõigi pronoomenite korpusanalüüsi tulemusel samuti enim malli **TLgi** vorme (87,9%-l juhtudest).

Norminguvastaseid vorme esines korpuses kokku ligikaudu 12%, neist enim norminguvastase malli **TgiL** vorme (11,6%). See tähendab, et nelja pronoomeni arvestuses oli korpusanalüüsi tulemusel 11 käändes norminguvastane peaaegu iga kaheksas vorm.

Sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et katseisikud peavad pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid, saab vaba moodustuse katse tulemuste põhjal vastu võtta ainult osaliselt. Püstitatud hüpotees kehtib ainult pronoomeni *keegi* illatiivi-, allatiivi- ja komitatiivivormide ning pronoomenite *miski*, *kumbki* ja *ükski* allatiivi- ja komitatiivivormide puhul.

Teise sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et enim norminguvastaseid vorme esineb kõigi pronoomenite puhul abessiivi vormide moodustamisel, saab täielikult vastu võtta. Hüpoteesi kehtivust kinnitab see, et pronoomenite *miski* ja *kumbki* abessiivivormides esines norminguvastaseid vorme statistiliselt oluliselt rohkem kui normingupäraseid, pronoomenites *keegi* ja *ükski* aga ei esinenud hii-ruut-testi tulemusel abessiivis normingupäraseid vorme norminguvastastest statistiliselt oluliselt rohkem ega vähem.

Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste vaba moodustuse katse tulemuste võrdlemisel selgus, et hii-ruut-testi ja analüüsitud andmestiku põhjal moodustasid üliõpilased normingupäraseid käändevorme statistiliselt oluliselt rohkem kui gümnaasiumiõpilased ainult kahes käändes, illatiivis ja allatiivis. See tähendab, et ainult illatiivis ja allatiivis pidasid üliõpilased normingupäraseid käändevorme loomulikumaks kui gümnaasiumiõpilased. Abessiivis ja komitatiivis pidasid üliõpilased testi tulemusel normingupäraseid käändevorme niisama loomulikuks kui gümnaasiumiõpilased.

Sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et üliõpilased peavad mõlema katse tulemusel normingupäraseid käändevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased, saab vaba moodustuse katsest lähtudes vastu võtta ainult osaliselt. Püstitatud hüpotees kehtib vaba moodustuse katses ainult illatiivi- ja allatiivivormide puhul.

Vaba moodustuse katse vormivalikute põhjendusi oli võimalik liigitada nelja rühma: „Keeletaju“, „gi-/ki-reegel“, „Käändetunnus või -küsimus“ ja „Muu“. Enim kasutati neist normingupäraste illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide puhul rühma „gi-/ki-reegel“ (40,3%-1 juhtudest) kuuluvaid põhjendusi. See tähendab, et normingupäraste vormide loomulikuks pidamist põhjendati enim reeglga, mille järgi peavad -gi/-ki asetsema sõna lõpus. Samade käändevormide norminguvastaste vormide kasutust põhjendati enim rühma „Käändetunnus või -küsimus“ kuuluvate argumentidega (44,4% kordadest). Niisiis põhjendati norminguvastaste vormide loomulikuks pidamist enim sellega, et näiteks sõna *miski* abessiivis on ilmaütleva käände lõpp -ta või see vorm vastab küsimusele ilma milleta?, kellela?.

Vastuvõetavuse hindamise katse tulemustest selgus, et Mann-Whitney testi tulemusel peavad katseisikud pronoomeni *keegi* illatiivis, allatiivis ja komitatiivis normingupäraseid käändevorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid. Sama pronoomeni abessiivis katseisikud normingupäraseid vorme norminguvastastest statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks ei pidanud. See tähendab ühtlasi, et pronoomeni *keegi* puhul eelistavad katseisikud normingupäraseid käändevorme etteantud käändevormidest vaid illatiivis, allatiivis ja komitatiivis. Eelistusele viitavad ka normingupäraste vormide *kellesegi* (mediaan 4), *kellelegi* (mediaan 5) ja *kellegagi* (mediaan 5) vastuvõetavuse hinnangute mediaanid. Kuigi abessiivi puhul selgus testi tulemustest, et katseisikud ei pea normingupärast vormi statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vorme, võib vormide *kelletagi* (mediaan 3,5) ja *kellegita* (mediaan 4) vastuvõetavuse hinnangute mediaanide põhjal väita, et abessiivis eelistavad katseisikud pigem norminguvastast vormi.

Ainsana uuritud neljast pronoomenist peavad katseisikud *miski* puhul Mann-Whitney testi tulemusel normingupäraseid käändevorme vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid. Seega võib selle ning vormide *millesegi* (mediaan 5), *millelegi* (mediaan 5), *milletagi* (mediaan 4) ja *millegagi* (mediaan 5) vastuvõetavuse hinnangute mediaanide põhjal väita, et katseisikud eelistavad pronoomeni *miski* puhul etteantud käändevormidest enim normingupäraseid vorme.

Erinevalt pronoomenist *miski* peavad katseisikud pronoomeni *kumbki* puhul normingupäraseid vorme norminguvastastest vastuvõetavamaks ainult allatiivis ja komitatiivis. Sama pronoomeni illatiivis ja abessiivis katseisikud normingupäraseid vorme norminguvastastest statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks ei pidanud. Seega võib pronoomeni *kumbki* puhul väita, et allatiivis ja komitatiivis eelistavad katseisikud normingupäraseid vorme. Vormide *kummassegi* (mediaan 3) ja *kummagisse* (mediaan 3) ning *kummatagi* (mediaan 3) ja *kummagita* (mediaan 3) puhul on katseisikute vormivaliku eelistust raske määrata, sest kõigi nimetatud vormide puhul on vastuvõetavuse hinnangute mediaan 3.

Pronoomeni *ükski* puhul peavad katseisikud normingupäraseid vorme norminguvastastest statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks allatiivis, abessiivis ja komitatiivis. Mann-Whitney testi tulemusel ei pidanud katseisikud illatiivis normingupäraseid vorme norminguvastastest statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks. Seega saab väita, et katseisikud eelistavad allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid käändevorme. Sarnaselt pronoomeniga *kumbki* on ka pronoomeni *ükski* puhul illatiivis raske katseisikute vormivalikute eelistust määrata, sest vastuvõetavuse hinnangute mediaan on nii vormide *ühessegi* kui ka *ühegi* puhul 2.

Käändelõppu topeldava vormi *kellelegile* vastuvõetavust hindas kokku 256 katseisikut, kellest 60,5% (155 katseisikut) pidas vormi täiesti vastuvõetamatuks, 16,8% (43 katseisikut) pigem vastuvõetamatuks, 6,2% (16 katseisikut) pigem vastuvõetavaks ja 8,6% (22 katseisikut) täiesti vastuvõetavaks. 7,8% katseisikutest (20 isikut) vastas, et nad ei tea, kas pidada vormi vastuvõetavaks või vastuvõetamatuks.

Sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et katseisikud hindavad vastuvõetavuse hindamise katses *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivi, allatiivi, abessiivi ja komitatiivi normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid, saab vastuvõetavuse hindamise katse tulemustest lähtudes vastu võtta ainult osaliselt. Püstitatud hüpotees kehtib ainult pronoomeni *keegi* illatiivi-, allatiivi- ja komitatiivivormide, pronoomeni *miski* illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide, pronoomeni *kumbki* allatiivi- ja komitatiivivormide ning pronoomeni *ükski* allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide puhul.

Gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilaste tulemuste võrdlemisel vastuvõetavuse hindamise katses selgus, et Mann-Whitney testi tulemusel peavad üliõpilased normingupäraseid vormikujusid statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased ainult illatiivis. Allatiivis, abessiivis ja komitatiivis üliõpilased normingupäraseid vormikujusid gümnaasiumiõpilastest statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks ei pidanud.

Sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et üliõpilased peavad mõlema katse tulemusel normingupäraseid käändevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased, saab vastuvõetavuse hindamise katse tulemuste põhjal võtta vastu ainult osaliselt. Püstitatud hüpotees kehtib vastuvõetavuse hindamise katse puhul ainult illatiivis. Seega saab kahe katse tulemuste kokkuvõttes sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi vastu võtta ainult osaliselt. Vaba moodustuse katses kehtib hüpotees illatiivi- ja allatiivivormide ning vastuvõetavuse hindamise katses ainult illatiivivormide puhul.

Erinevalt vaba moodustuse katse neljast rühmast oli vastuvõetavuse hindamise katse vormivalikute põhjendusi võimalik jagada kuude rühma: „Alternatiivvorm“, „Asendusvorm“, „gi-/ki-reegel“, „Keeletaju“, „Kõnekeel vs. kirjakeel“ ja „Muu“. Enim esines nii normingupärase kui ka norminguvastaste vormide kasutamisel või mittekasutamisel rühma „Asendusvorm“ põhjendusi. Normingupärase vormide puhul oli neid 26,7%-l ja norminguvastaste vormide puhul 36,7%-l juhtudest. See tähendab, et kõige rohkem põhjendati vormide mittekasutamist ja esitati mõni muu vorm. Normingupärase vormide puhul järgnes rühmale „Asendusvorm“ põhjenduste rühm „Keeletaju“ (25,7%), mis tähendab, et normingupärase vormide kasutamist põhjendati enim isiklikule tajule toetumisega.

Vastuvõetavuse hindamise katses esitatud küsimuse *kas kasutad seda vormi?* vastuste põhjal väitis 68,3% katseisikutest, et nad kasutavad normingupäraseid vorme ja 31,7%, et nad ei kasuta normingupäraseid vorme. 39,4% katseisikutest väitis, et nad kasutavad norminguvastaseid vorme, ja 60,6%, et nad ei kasuta norminguvastaseid vorme. Lisaks kasutuse kohta käivale küsimusele vastasid kõik katseisikud ka kohustuslikule valikvastustega *miks*-küsimusele: miks nad kasutavad või ei kasuta vastavat käändevormi. 70,3% küsimusele vastanud katseisikutest väitis, et nad kasutavad

normingupärasteid vorme, sest need on loomulikud, ja 33,1%, et nad kasutavad norminguvastaseid vorme, sest need on loomulikud. Neist osakaaludest saab järeldada, et loomulikkus on vormivalikul tähtis argument.

Tabel 15. Normingupäraste ja -vastaste vormide loomulikkuse vahekord vaba moodustuse katses

	Illatiiv	Allatiiv	Abessiiv	Komitatiiv
Keegi	NP > NV	NP > NV	NP = NV	NP > NV
Miski	NP = NV	NP > NV	NP < NV	NP > NV
Kumbki	NP < NV	NP > NV	NP < NV	NP > NV
Ükski	NP = NV	NP > NV	NP = NV	NP > NV

Tabelis 15 olen esitanud kõigi nelja uuritava pronoomeni loomulikkuse vahekorrad normingupäraste ja -vastaste vormide vahel neljas uuritavas käändes. Märk suurem kui (>) ja roheline taustavärv tähendavad, et selle vormi puhul peavad katseisikud normingupärasteid vorme norminguvastastest statistiliselt oluliselt loomulikumaks. Võrdusmärk (=) ja kollane taustavärv tähendavad, et selle vormi puhul peavad katseisikud normingupärasteid vorme niisama loomulikuks kui norminguvastaseid vorme. Märk väiksem kui (<) ja punane taust tähendavad, et katseisikud peavad selle vormi puhul norminguvastaseid vorme statistiliselt oluliselt loomulikumaks kui normingupärasteid vorme.

Tabel 16. Normingupäraste ja -vastaste vormide vastuvõetavuse vahekord vastuvõetavuse hindamise katses

	Illatiiv	Allatiiv	Abessiiv	Komitatiiv
Keegi	NP > NV	NP > NV	NP = NV	NP > NV
Miski	NP > NV	NP > NV	NP > NV	NP > NV
Kumbki	NP = NV	NP > NV	NP = NV	NP > NV
Ükski	NP = NV	NP > NV	NP > NV	NP > NV

Tabelis 16 olen esitanud kõigi nelja uuritava pronoomeni vastuvõetavuse vahekorrad normingupäraste ja -vastaste vormide vahel neljas uuritavas käändes. Märk suurem kui (>) ja roheline taustavärv tähendavad, et selle vormi puhul peavad katseisikud normingupärasteid vorme statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid

forme. Võrdusmärk (=) ja kollane taustavärv tähendavad, et selle vormi puhul ei pea katseisikud normingupäraseid forme norminguvastastest statistiliselt oluliselt vastuvõetavamaks.

Kahe katse tulemusi koos vaadeldes (vt tabelid 15 ja 16) selgub, et statistiliste testide põhjal pidasid katseisikud normingupäraseid forme kõige loomulikumaks ja kõige vastuvõetavamaks nelja käsitletud pronoomeni käänetest ainult allatiivis ja komitatiivis. Kahe katse tulemused ühtisid ainult pronoomeni *keegi* puhul, kus katseisikud pidasid normingupäraseid forme mõlema katse tulemusel kõige loomulikumaks ja kõige vastuvõetavamaks illatiivis, allatiivis ja komitatiivis. Kahe katse tulemused erinesid kõige enam pronoomeni *miski* puhul, kus katseisikud pidasid vaba moodustuse katse tulemusel ainult allatiivis ja komitatiivis normingupäraseid forme statistiliselt oluliselt loomulikumaks kui norminguvastaseid forme. Seejuures pidasid katseisikud sama pronoomeni abessiivis norminguvastaseid forme statistiliselt oluliselt loomulikumaks kui normingupärast vormi. Vastuvõetavuse hindamise katse puhul oli *miski* seevastu ainus pronoomen, mille puhul katseisikud pidasid Mann-Whitney testi tulemusel normingupäraseid käändevorme neljas uuritavas käändes vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid.

Kahe katse vormivalikute põhjendused jagunesid kokku kümnesse rühma, millest kolm („Keeletaju“, „*gi-/ki*-reegel“ ja „Muu“) kattusid nii vaba moodustuse katses kui ka vastuvõetavuse hindamise katses. Seega on katsete vormivalikute põhjendused võimalik jagada kokku seitsmesse rühma: „Keeletaju“, „*gi-/ki*-reegel“, „Käändetunnus või -küsimus“, „Alternatiivvorm“, „Asendusvorm“, „Kõnekeel vs. kirjakeel“ ja „Muu“.

Kahe katse kokkuvõttes peavad katseisikud neljast käändest vaid allatiivis ja komitatiivis normingupäraseid forme norminguvastastest loomulikumaks ja vastuvõetavamaks ning moodustavad loomulikkuse alusel iga kolmanda vormi norminguvastaselt. Sellistest katsetulemustest võib järeldada, et *-gi/-ki* loomulik asukoht ei ole nende pronoomenite kõigis uuritud käänetes alati käändelõpu järel. Siinses töös annavad sellele väitele enim kinnitust pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* abessiivi- ja illatiivivormide vaba moodustuse katse tulemused (vt tabel 15) ning vastuvõetavuse hindamise katse hinnangud pronoomeni *keegi* abessiivis, pronoomeni *kumbki* illatiivis ja abessiivis ning

pronoomeni *ükski* illatiivis (vt tabel 16). Sama kinnitavad ka viimasena nimetatud vormide vastuvõetavuse hinnangute mediaanid vormides *kelletagi* (mediaan 3,5) ~ *kellegita* (mediaan 4), *kummassegi* (mediaan 3) ~ *kummagisse* (mediaan 3), *kummatagi* (mediaan 3) ~ *kummagita* (mediaan 3), *ühessegi* (mediaan 2) ~ *ühegis* (mediaan 2).

Seejuures tuleb lisada, et ainult kogutud andmestikust lähtudes pidasid katseisikud vaba moodustuse katse abessiivivormides nelja pronoomeni puhul kõige loomulikumaks norminguvastase malli **TgiL** vorme, kus liite asukoht viitab eesti keele morfotaktika reeglite järgi pigem tuletusliite kui kliitiku tõlgendusele. *gi-/ki*-liite kuulumisele indefiniitpronoomenites tüvesse on juba varem viidanud ka Andrus Saareste ja Joel A. Nevis. Siinses töös ilmnes gümnaasiumiõpilaste ja üliõpilastega tehtud katsete tulemusel osas käänetes õigekeelsusnormingute ja loomuliku keeletaju vastuolu. See võib olla ka põhjus, miks on probleem nende pronoomenite käänamisel püsinud juba üle saja aasta.

Kokkuvõte

gi/-ki-liite paiknemise üle pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevormides on vaieldud juba üle 100 aasta. Õigukeelsusallikate järgi on *-gi/-ki* asukoht nende pronoomenite käändevormides alati sõna lõpus. Tegelikult keelekasutuse kohta tehtud siiani ainus uuring (vt Pant 2018) kinnitab, et keelekasutuses esineb vorme, kus liide paikneb käändelõpu ees (näiteks *kellegile*), ees ja järel (näiteks *kellegilegi*) või lisatakse *-gi/-ki* järele veel üks käändelõpp (näiteks *kellelegile*).

Eri vormikujude esinemus ja soov uurida, kuidas moodustavad keelekasutajad loomulikus kasutuses pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevorme ning kui vastuvõetavaks hindavad liite paiknemist käändelõppude ees ja järel, oli ka siinse magistritöö lähtekoht. Magistritöö teoreetiline uurimisprobleem seisnes selles, kas loomulikus keelekasutuses tajutakse *gi/-ki*-liidet pigem tüvele järgneva tuletusliite või käändelõpu järele liituva kliitikuna. Eesti keele morfotaktika üldreegli järgi paiknevad morfeemid sõnavormis järgnevalt: tüvi-tuletusliide-vormitunnus-kliitik. See tähendab, et tuletusliited paiknevad sõnas tüve järel ja vormitunnuste ees ning kliitikut sõnas kõige viimasel kohal. Kirjeldatud üldreegli järgi tuleks käändelõppude ees esinevat *gi/-ki*-liidet pidada pigem tuletusliiteks kui kliitikuks.

Töös refereeritud keeleuurijatest on Andrus Saareste ja Joel A. Nevis viidanud sellele, et indefiniitpronoomenites on *-gi/-ki* kaotanud oma esialgse tähenduse ning muutunud tüve lahutamatuks osaks, mistõttu on liite loomulik asukoht käändelõpu ees ja *-gi/-ki* selle arusaama järgi pigem tuletusliide kui kliitik. *-gi/-ki* esinemisele käändelõpu ees viitab ka minu 2018. aastal kaitstud bakalaureusetöö, milles indefiniitpronoomenite 11 käände kohta analüüsitud 1126 lausest selgus, et ligikaudu 14% juhtudest ehk peaaegu iga kuues käändevorm moodustatakse norminguvastaselt (Pant 2018: 49).

Tuginedes eelnevale, oli magistritöö eesmärk korpusuuringu tulemusi aluseks võttes ja katselisi meetodeid kasutades teada saada, missuguseid pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevormide kujusid peavad eesti emakeelega gümnaasiumiõpilased ja üliõpilased kõige loomulikumaks ja vastuvõetavamaks, kuidas nad nende vormide valikut põhjendavad ning kas nad etteantud normingupäraseid ja -vastaseid vormikujusid

ka ise kasutavad. Töö eesmärkide saavutamiseks kogusin uuritava materjali vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katsega, millest mõlemat tegi kokku 121 gümnaasiumiõpilast ja 141 üliõpilast. Vaba moodustuse katses analüüsisin kokku 1048 vormi ja vastuvõetavuse hindamise katses 2342 vormi. Vaba moodustuse katses kasutasin hüpoteeside kontrollimiseks hii-ruut-testi, sest sellega saab võrrelda kaht kategooriliste andmetega jaotust, ja vastuvõetavuse hindamise katses Mann-Whitney testi, millega saab võrrelda kaht järjestatavate andmetega teineteisest sõltumatut kogumit.

Vaba moodustuse katses jagunesid pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivis, allatiivis, abessiivis, ja komitatiivis moodustatud vormid kokku järgneva kuue katseisikute poolt loomulikuks peetud vormimalli vahel: **TLgi**, **TgiL**, **TLgiL**, **TadgiL**, **(Tgi)_{nom}L** ja **Tadgi**. Vormid, mis ühegi nimetatud malli alla ei sobitunud (kokku 59 vormi), liigitasin rühma **muu**. Vaba moodustuse katse oli mõeldud kontrollima kaht hüpoteesi. Hüpoteesi, mille kohaselt katseisikud peavad vaba moodustuse katses pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormide moodustamisel illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vorme loomulikumaks kui norminguvastaseid, saab võtta vastu osaliselt. Püstitatud hüpotees kehtib pronoomeni *keegi* illatiivi-, allatiivi- ja komitatiivivormide ning pronoomenite *miski*, *kumbki* ja *ükski* allatiivi- ja komitatiivivormide puhul. Hüpoteesi, et enim norminguvastaseid vorme esineb kõigi pronoomenite puhul abessiivi vormide moodustamisel, saab võtta vastu täielikult. Hüpoteesi kehtivust kinnitab see, et katseisikud peavad pronoomenite *miski* ja *kumbki* abessiivivormides norminguvastaseid vorme loomulikumaks kui normingupäraseid ning pronoomenite *keegi* ja *ükski* puhul normingupäraseid vorme niisama loomulikuks kui norminguvastaseid.

Ainult analüüsitud andmestiku põhjal pidasid katseisikud pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis kokku kõige loomulikumaks normingupärase malli **TLgi** vorme (57,5%-l juhtudest). Norminguvastaste mallide vorme pidasid katseisikud kõige loomulikumaks kokku 34,2%-l juhtudest, neist enim malli **TgiL** (26,2%) vorme. Neist tulemustest saab järeldada, et vaba moodustuse katses on iga kolmas loomulikuks peetud vorm norminguvastane. Ühtlasi viitab malli **TgiL** vormide suhteliselt suur esinemus sellele, et pronoomenites *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski*

leksikaliseerub *-gi/-ki* tüve osaks (näiteks *miski* : *miski* : *miskit*) ning on osas pronoomenivormides eesti keele morfotaktika reeglite järgi käsitatav pigem tuletusliite kui kliitikuna.

Vastuvõetavuse hindamise katse oli mõeldud kontrollima sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et katseisikud hindavad *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis normingupäraseid vormikujusid vastuvõetavamaks kui norminguvastaseid vormikujusid. Nimetatud hüpoteesi saab vastuvõetavuse hindamise katse tulemusel võtta vastu ainult osaliselt. Püstitatud hüpotees kehtib pronoomeni *keegi* illatiivi-, allatiivi- ja komitatiivivormide, pronoomeni *miski* illatiivi-, allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide, pronoomeni *kumbki* allatiivi- ja komitatiivivormide ning pronoomeni *ükski* allatiivi-, abessiivi- ja komitatiivivormide puhul.

Vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse tulemuste võrdlusi kokku võttes saab sissejuhatuses püstitatud hüpoteesi, et üliõpilased peavad mõlema katse tulemusel normingupäraseid käändevorme illatiivis, allatiivis, abessiivis ja komitatiivis loomulikumaks ja vastuvõetavamaks kui gümnaasiumiõpilased, vastu võtta ainult osaliselt. Püstitatud hüpotees kehtib vaba moodustuse katses illatiivi- ja allatiivivormide ning vastuvõetavuse hindamise katses ainult illatiivivormide puhul.

Vaba moodustuse katse ja vastuvõetavuse hindamise katse vormivalikute põhjendused on võimalik jagada seitsmesse rühma: „Keeletaju“, „*gi/-ki*-reegel“, „Käändetunnus või -küsimus“, „Alternatiivvorm“, „Asendusvorm“, „Kõnekeel vs. kirjakeel“ ja „Muu“. Vaba moodustuse katses kasutati normingupärase vormide põhjendamiseks enim rühma „*gi/-ki*-reegel“ (40,3%-l juhtudest) ning norminguvastaste vormide põhjendamiseks enim rühma „Käändetunnus või -küsimus“ (44,4%-l juhtudest) kuuluvaid argumente. Vastuvõetavuse hindamise katses toetuti nii normingupärase (26,7%-l juhtudest) kui ka norminguvastaste (36,7%-l juhtudest) vormide kasutamisel või mittekasutamisel enim rühma „Asendusvorm“ põhjendustele.

Kokku 68,3% katseisikutest väitis, et nad kasutavad hinnatud normingupäraseid vorme ja 31,7%, et nad ei kasuta neid normingupäraseid vorme. 39,4% katseisikutest väitis, et nad kasutavad hinnatud norminguvastaseid vorme ja 60,6%, et nad ei kasuta neid

norminguvastaseid vorme. Lisaks vastasid kõik katseisikud vastuvõetavuse hindamise katses käändevormi kasutuse või mittekasutamise kohta kohustuslikule valikvastustega *miks*-küsimusele. Selle tulemusel väitis 70,3% katseisikutest, et nad kasutavad normingupäraseid vorme, sest need on loomulikud, ja 33,1% katseisikutest, et nad kasutavad norminguvastaseid vorme, sest need on loomulikud. Neist osakaaludest saab järeldada, et loomulikkus on vormivalikul tähtis argument.

Kahe katse tulemusi kokku võttes nähtub, et statistiliste testide põhjal pidasid katseisikuid uuritud pronoomenite normingupäraseid vorme kõige loomulikumaks ja vastuvõetavamaks ainult allatiivis ja komitatiivis. Samuti moodustasid katseisikud ainult analüüsitud andmestikust lähtudes loomulikkuse alusel iga kolmanda vormi norminguvastaselt. Sellistest katsetulemustest saab järeldada, et *-gi/-ki* loomulik asukoht ei ole pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* kõigis uuritud käänetes käändelõpu järel. Illatiivis nähtub normingust häälbiv kasutus pronoomenite *miski*, *kumbki* ja *ükski* vormides ning abessiivis kõigi nelja pronoomeni vormides. Seejuures peavad katseisikud pronoomeni *kumbki* illatiivis ja abessiivis ning pronoomeni *miski* abessiivis *-gi/-ki* asukohta kõige loomulikumaks käändelõpu ees. Sellest nähtub, et morfeemipiiride ümbertõlgendamise protsess on kõige kaugemale jõudnud pronoomenitest *kumbki* ja käänetest abessiivi puhul. Õigekeelsusnormingute ja loomuliku keeletaju vastuolu, mis osas käänetes ilmnes, võib olla ka põhjus, miks on probleem nende pronoomenite käänamisel püsinud juba üle saja aasta.

Siinses töös tehtud järeldusi ei saa siiski üle kanda kõigile pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* ja *ükski* käändevormidele ning kõigi keelekasutajate vormivalikutele, mistõttu oleks indefiniitpronoomenites esineva *-gi/-ki* tajumise kohta põhjapanevamate järelduste tegemiseks vaja uurida ka teisi käändevorme ja teiste sihtrühmade keelekasutust.

Kirjandus

Alvre, Paul 1980. *gi*-liitelisist pronoomeneist. – Keel ja Kirjandus 9, 539–543.

Brinton, Laurel J., Elizabeth Closs Traugott 2005. Lexicalization and Language Change. Cambridge: Cambridge University Press.

Carlson, Laura A., Patrick L. Hill 2007. Methods in cognitive linguistics. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Crystal, David 2008. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. Sixth Edition. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Gilquin, Gaëtanelle, Stefan Th. Gries 2009. Corpora and experimental methods: a state-of-the-art review. – Corpus Linguistics and Linguistic Theory 5, 1, 1–26.

EKG I = Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare 1995. Eesti keele grammatika I. Morfoloogia. Sõnamoodustus. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia Eesti Keele Instituut

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus; <https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?id=106&p=3&p1=1>. Vaadatud 03.05.2020.

EKÕS = Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat 1918. Koost. J. Tammemägi. EKS Keeletoimkonna toimetused nr 5. Tallinn: KÜ Rahvaülikooli Kirjastus.

Erelt, Tiiu 2000. Mis on eestlasele eesti morfoloogias raske? – Keelenõuanne soovitab 2. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus. <https://keeleabi.eki.ee/artiklid2/morfoloogia.html>. Vaadatud 07.02.2020.

EtTenTen; <https://www.keeleeveeb.ee/dict/corpus/ettenten/>. Vaadatud 15.03.2019.

EÕS I = Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat, I köide. 1925. A–M. „Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamatu“ teine täiendatud ja parandatud trükk. Koost. J. V. Veski. Eesti Kirjanduse Seltsi Keeletoimkonna toimetused nr. 5. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts.

Jürine, Anni, Jane Klavan, Ann Veismann 2013. Katseline semantika: planeerimine ja teostus. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat, Vol 9, 85–100.

Karlsson, Fred 1999. Finnish: an Essential Grammar. London: Routledge.

Kasik, Reet 2015. Sõnamoodustus. Eesti keele varamu I. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Klavan, Jane, Ann Veismann, Anni Jürine 2013. Katselised meetodid tähenduse uurimisel. – Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri 4-1, 17–34.

Levshina, Natalia 2015. How to do Linguistics with R: Data Exploration and Statistical Analysis. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Metslang, Helle 2002. *-ki/-gi, ka* ja nende soome kaimud. – Lähivertailuja 12, 57–81.

Nevis, Joel A. 1984. A Non-endoclititic in Estonian. – Working Papers in Linguistics, Volume 29, 139–147.

Nevis, Joel A. 1986. Prosodic leaners in Estonian. – Journal of Baltic Studies, Vol 17, 35–41.

Pant, Annika 2018. Asesõnade *keegi, miski, kumbki* käändevormide varieerumine eesti kirjakeeles. Bakalaureusetöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti keele osakonnas.

Parring, Anne-Mai, Mare Vähi, Ene Käärrik 1997. Statistilise andmetöötluse algõpetus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Rull, Aado 1917. Kaaslõpp „-gi“ ja ta kidurad kaimud. – Eesti Kirjandus 2, 82–88.

Saareste, Andrus 1923. Kellegile, mingit, kuskil. – Eesti Keel 4, 116–117

Saareste, Andrus 1933. Meie keele korraldamise põhimõtteist ja nende kohaldamisest. – Eesti Kirjandus 9, 446–454.

Saareste, Andrus 1936. Eesti õigekeelsuse päevaküsimustest. – Eesti Kirjandus 12, 548–556.

Schütze, Carson T., Jon Sprouse 2013. Research methods in linguistics. New York: Cambridge University Press.

Spencer, Andrew, Ana R. Luís 2012. Clitics. An Introduction. New York: Cambridge University Press.

SÕS = Suur õigekeelsus-sõnaraamat. II osa. 1951. Koost. A. Kask, E. Raiet, J. V. Veski. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

Zwicky, Arnold M. 1977. On clitics. Bloomington: Indiana University Linguistics Club.

The Handbook ... = The Handbook of Language Variation and Change 2004. Eds. J. K. Chambers, Peter Trudgill, Natalie Schilling-Estes. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Tooding, Liina-Mai 2015. Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Viht, Annika, Külli Habicht 2019. Eesti keele sõnamuutmine. Eesti keele varamu IV. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Viitso, Tiit-Rein 1976. Eesti muutkondade süsteemist. – Keel ja Kirjandus 3, 148–162.

VÕS 1933 = Väike õigekeelsus-sõnaraamat. 1933. Koost. Elmar Muuk. Tartu: Eesti Kirjanduse Selts.

VÕS 1953 = Väike õigekeelsuse sõnaraamat. 1953. ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

ÕS 1960 = Õigekeelsuse sõnaraamat. 1960. Toim. E. Nurm, E. Raiet, M. Kindlam. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus.

ÕS 1976 = Õigekeelsussõnaraamat. 1976. Toim. R. Kull, E. Raiet. Koost. T. Ereht, R. Kull, V. Põlma, K. Torop. Tallinn: Valgus.

ÕS 1984 = Õigekeelsussõnaraamat. 1984. Neljas trükk. Toim. R. Kull ja E. Raiet. Tallinn: Valgus.

ÕS 1999 = Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999. Toim. Tiiu Erelt. Koost. Tiina Leemets, Sirge Mäearu, Maire Raadik, Tiiu Erelt. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

ÕS 2006 = Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Toim. Tiiu Erelt. Koost. Tiiu Erelt, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

ÕS 2013 = Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013. Toim. Maire Raadik. Koost. Tiiu Erelt, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

ÕS 2018 = Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018. Toim. Maire Raadik. Koost. Tiiu Erelt, Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Lisa 1. Pronoomenite *keegi*, *miski*, *kumbki* käändevormide esinemus korpuses

Tabel 1. Pronoomeni *keegi* käändevormide esinemus kokku (Pant 2018: 35)

	TLgi	TgiL	TLgiL	TgiLgi	KOKKU:
Illatiiv	151 (82,5%)	32 (17,5%)	0	0	183 (0,4%)
Inessiiv	189 (92,2%)	16 (7,8%)	0	0	205 (0,5%)
Elatiiv	1214 (91,7%)	108 (8,2%)	1 (0,1%)	1 (0,1%)	1324 (3,1%)
Allatiiv	15 449 (83,7%)	2983 (16,2%)	23 (0,1%)	1 (0%)	18 456 (42,6%)
Adessiiv	12 447 (77,3%)	3464 (21,5%)	189 (1,2%)	1 (0%)	16 101 (37,2%)
Ablatiiv	1679 (88,6%)	214 (11,3%)	1 (0,1%)	1 (0,1%)	1895 (4,4%)
Translatiiv	349 (96,1%)	12 (3,3%)	1 (0,3%)	1 (0,3%)	363 (0,8%)
Terminatiiv	6 (50%)	6 (50%)	0	0	12 (0%)
Essiiv	14 (34,2%)	26 (63,4%)	0	1 (2,4%)	41 (0,1%)
Abessiiv	1 (20%)	4 (80%)	0	0	5 (0%)
Komitatiiv	3966 (84%)	755 (16%)	0	0	4721 (10,9%)
KOKKU:	35 465 (81,9%)	7620 (17,6%)	215 (0,5%)	6 (0%)	
KÕIK KOKKU				43 306	

Tabel 2. Pronoomeni *miski* käändevormide esinemus kokku (Pant 2018: 40)

	TLgi	TgiL	TLgiL	TgiLgi	KOKKU:
Illatiiv	595 (89,6%)	69 (10,4%)	0	0	664 (3,1%)
Inessiiv	2694 (95,8%)	93 (3,3%)	23 (0,8%)	1 (0%)	2811 (13,1%)
Elatiiv	7320 (95,4%)	332 (4,3%)	20 (0,3%)	5 (0,1%)	7677 (35,8%)
Allatiiv	2022 (91,7%)	180 (8,2%)	4 (0,2%)	0	2 206 (10,3%)
Adessiiv	301 (90,4%)	29 (8,7%)	3 (0,9%)	0	333 (1,6%)
Ablatiiv	37 (88,1%)	4 (9,5%)	0	1 (2,4%)	42 (0,2%)
Translatiiv	2727 (97,2%)	74 (2,6%)	2 (0,1%)	4 (0,1%)	2807 (13,1%)
Terminatiiv	22 (57,9%)	16 (42,1%)	0	0	38 (0,2%)
Essiiv	29 (64,4%)	16 (35,6%)	0	0	45 (0,2%)
Abessiiv	27 (54%)	23 (46%)	0	0	50 (0,2%)
Komitatiiv	4135 (87,1%)	611 (12,9%)	0	2 (0%)	4748 (22,2%)
KOKKU:	19 909 (92,9%)	1447 (6,8%)	52 (0,2%)	13 (0,1%)	
		KÕIK KOKKU		21 421	

Tabel 3. Sõna *kumbki* käändevormide esinemus kokku (Pant 2018: 45)

	TLgi	TgiL	TLgiL	TgiLgi	KOKKU:
Illatiiv	81 (88%)	11 (12%)	0	0	92 (2,1%)
Inessiiv	833 (97,5%)	18 (2,1%)	3 (0,4%)	0	854 (19,7%)
Elatiiv	388 (97,2%)	11 (2,8%)	0	0	399 (9,2%)
Allatiiv	779 (95%)	39 (4,8%)	2 (0,2%)	0	820 (18,9%)
Adessiiv	1757 (93,8%)	68 (3,6%)	48 (2,6%)	0	1 873 (43,2%)
Ablatiiv	164 (94,3%)	10 (5,8%)	0	0	174 (4%)
Translatiiv	10 (100%)	0	0	0	10 (0,2%)
Terminatiiv	0	2 (100%)	0	0	2 (0%)
Essiiv	1 (100%)	0	0	0	1 (0%)
Abessiiv	3 (100%)	0	0	0	3 (0,1%)
Komitatiiv	90 (86,5%)	14 (13,5%)	0	0	104 (2,4%)
KOKKU:	4 106 (94,8%)	173 (4%)	53 (1,2%)	0	
		KÕIK KOKKU		4 332	

Lisa 2. Vaba moodustuse katse näidis

Minu nimi on Annika Pant. Olen Tartu Ülikooli eesti ja soome-ugri keeleteaduse 2. aasta magistrant. Oma eesti kirjakeelt käsitleva magistritöö tarbeks olen koostanud kaks katset, milles osalemine on anonüümne.

Enne ülesannete lahendamist täida plokk taustaandmete kohta. Kokku võtab vastamine aega umbes 20 minutit.

TAUSTAANDMED:

Sugu:

Vanus:

Emakeel:

Elukoht (maakond):

Ülesanne 1. Lisa lausesse etteantud sõna sobiv käändevorm. Kasuta vormi, mis on Sinu arvates kõige loomulikum. Kui soovid oma vormivalikut põhjendada või kommenteerida, on iga lause all selleks koht.

1. Vistrik (osastav)

Rahvasuus nimetati silmanurka tekkivat odraivaks.

Põhjendus:.....

2. Ükski (kaasaütlev)

Olen elu jooksul mitmeid linnumaju teinud, aga pole neist rahule jäänud.

Põhjendus:.....

3. Õlu (saav)

Mõne arvates võib ainult tumedat õlut nimetada.

Põhjendus:.....

4. Keegi (sisseütlev)

Kõik me oleme kunagi armunud olnud.

Põhjendus:.....

5. Kontsert (alalütle)

Eelmisel aastal toimunud koguti rekordarv annetusi.

Põhjendus:.....

6. Kumbki (alaleütle)

Mõni annab põsele kaks musi, mõni ainult ühe.

Põhjendus:.....

7. Video (olev)

Ülikoolis on võimalik loengut salvestada.

Põhjendus:.....

8. Mõni (rajav)

Koolitarkus jõuab alles aastaid hiljem.

Põhjendus:.....

9. Miski (ilmaütle)

Alustasin oma elu uuesti, praktiliselt ilma

Põhjendus:.....

10. Mõru (seesütle)

Ema oli eile terve päev üsna meeleolus.

Põhjendus:.....

Lisa 3. Vastuvõetavuse hindamise katse näidis

Ülesanne 2. Hinda poolpaksus kirjas sõnade vastuvõetavust viiepallisüsteemis. Hindamisel tõmba sobivale hindele ring ümber. Hinnete tähendus: 1 – ei ole üldse vastuvõetav, 2 – pigem ei ole vastuvõetav, 3 – ei tea, 4 – pigem on vastuvõetav, 5 – on täiesti vastuvõetav. Hindamisel lähtu sellest, mis tundub Sulle kõige loomulikum.

Vasta iga lause järel küsimustele ja vali võimalikest põhjendustest üks. Kui Sulle sobivat põhjendust valikus ei ole, kirjuta ise vabas vormis põhjendus selleks ettenähtud kohta.

1. Poiss näis **millessegi** väga süvenenud olevat.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

2. Mul tekib tihti vanu **videosid** vaadates nostalgia.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

3. Koorifestival toimub sel aastal nelja avaliku **kontsertina**.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

4. Spetsiaalsed plaastrid aitavad **vistrikul** kiiremini kaduda.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

5. **Videos** näidati õpetaja tööpäeva lühemana kui see tegelikult on.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

6. Panin **kummagisse** tassi kaks teelusika täit kohvipuru ja kallasin vee peale.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

7. Puhkus pole **kellegile** kunagi halvasti mõjunud.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

8. **Õlus** on märkimisväärselt palju B-rühma vitamiine.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

9. Esialgu on bändil plaanis neli täispikka **kontserti** eri linnades.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

10. Salatilehtede maitse varieerub tihti magusast **mõrudani**.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

11. Nädalast nädalasse ilma **kelletagi** olemine võib küll hinge jälje jätta.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

12. Ummistunud poorid viivad **vistrikuteni**.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

13. Tahaksin vigadest pääseda, kuid ilma **ühegita** on suhteliselt raske tööd valmis saada.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

14. Plastpudelil ja polüestrist rõivastel on rohkem ühist kui bensiinil **kummagagi** neist.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

15. Otsustasin, et rohkem ma **kellelegile** teeneid ei tee.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

16. Mul on kurgid päikese käes seistes mitu korda **mõruks** muutunud.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

17. Toomas läks **mõneks** päevaks maale lõõgastuma ja värsket õhku hingama.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

18. Tundub, et ma ei meeldi koolis **ühelegi** õpsile.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

19. **Mõnedel inimestel** on grippi nakatudes suurem oht tüsistuste tekkeks.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

20. Linnastest, veest, humalast ja pärmist koosnevat jooki tuntakse **õllena**.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

21. Lootkem, et me **millegiga** vahele ei jää ja asi suurema kella külge ei lähe.

(ei ole üldse vastuvõetav) 1 2 3 4 5 (on täiesti vastuvõetav)

Kas kasutad seda vormi? Jah / ei

Miks? On loomulik / ei ole loomulik

Muu põhjendus:

The variation of case forms usage of pronouns *keegi, miski, kumbki, ükski* in modern Estonian. Summary

The placement of pronouns *keegi, miski, kumbki* and *ükski* in the case forms has been an issue for over 100 years. Based on the investigated sources of correct usage it occurred by the standard the placement of *gi-/ki*-affix for these pronouns is always at the end of a word. The only research of actual language usage on this topic (Pant 2018) confirms that the *gi-/ki*-affix is placed before the case ending (*kellegile*), before and after the case ending (*kellegilegi*) or language users add one more case ending after *gi-/ki*-affix (*kellelegile*).

The research problem of the master's thesis is to understand whether language users perceive *gi-/ki*-affix rather as a derivational affix or clitic in the natural use of language. Following the rules of Estonian morphotactics, the derivational affixes are placed after the stem of a word and before the case endings and the clitics are placed at the end of a word. The language researchers Andrus Saareste and Joel A. Nevis, cited in the thesis, have argued that the *gi-/ki*-affix in indefinite pronouns has lost its initial meaning and it has become an inseparable part of the word stem. Thus, the natural place of the affix is before the case ending and it should be used as a derivational affix, not as a clitic.

The goal of the master's thesis is to use an experimental method in order to find out the case forms of pronouns *keegi, miski, kumbki* and *ükski* that Estonian speaking college students and undergraduate students perceive most natural and acceptable. Furthermore, how the form selection is explained by them and whether they would use specified forms by themselves.

Considering the purpose of the study and the results of the bachelor's thesis, the following research questions were established: 1) which case forms of pronouns *keegi, miski, kumbki* and *ükski* in illative, allative, abessive and comitative the subjects consider most natural? 2) how high the subject rate the specified standard and non-standard case forms in a 5-point Likert scale? 3) how do the subjects explain their form selection preference in the production task and the acceptability rating task? 4) what kind of specified case

forms are preferred by subjects? 5) how do the college and undergraduate students standard and non-standard form assessments differ in illative, allative, abessive, comitative in comparison of the two tasks, if at all? 6) why the problem of declension of *gi-/ki*-affixes has remained relevant for over 100 years?

According to the author's language experience and collected examples of non-standard forms, including the results of the bachelor's thesis, the four following hypothesis were established: 1) in the production task the subjects find the standard forms of pronouns *keegi*, *miski*, *kumbki* and *ükski* in illative, allative, abessive and comitative more natural than non-standard forms; 2) in the acceptability rate task the subjects rate the standard forms of pronouns *keegi*, *miski*, *kumbki* and *ükski* in illative, allative, abessive and comitative higher than non-standard forms; 3) the most non-standard forms occur in abessive in all pronouns; 4) In both tasks, the undergraduate students perceive standard forms in illative, allative, abessive and comitative more natural and acceptable than the college students.

To achieve the goals of the thesis a production task and acceptability rating task were conducted, with attendance of 121 college students and 141 undergraduate students. In the production task, 1048 forms were analysed and in the acceptability rating task, 2342 forms were analysed. To prove the hypotheses chi-squared test was used for the production task and Mann-Whitney test was used for the acceptability rating task.

The results of the production test indicate that the first hypothesis can be accepted only partially. The hypothesis is valid only for the pronoun *keegi* in illative, allative and comitative and for the pronouns *miski*, *kumbki* and *ükski* in allative and comitative. The third hypothesis can be accepted fully. The hypothesis confirms that the subjects find the non-standard forms for the pronouns *miski* and *kumbki* in abessive more natural than standard forms and for the pronouns *keegi* and *ükski* the standard forms as natural as the non-standard forms.

The results of the acceptability rating test indicate that the second hypothesis can be accepted only partially. The hypothesis is valid for the pronoun *keegi* in illative, allative and comitative, for the pronoun *miski* in illative, allative, abessive and comitative, for the

pronoun *kumbki* in allative and comitative and for the pronoun *ükski* in allative, abessive and comitative.

The fourth hypothesis can be accepted partially by the comparison of the results of the production task and the acceptability rating task among the college and undergraduate students. The hypothesis is valid in the production task in illative and allative forms and in the acceptability rating task only in illative forms.

The explanations of the production task and the acceptability rating task can be divided into seven groups: „Language perception“, „*gi-/ki*-affix rule“, „Case ending or question“, „Alternative form“, „Replacement form“, „Spoken language vs written language“ and „Other“. In total 68.3 percent of the subjects claim that they use the standard forms and 31.7 percent claim that they do not use standard forms. On the other hand, 39.4 percent of the subjects claim that they use non-standard forms and 60.6 percent claim that they do not use non-standard forms. In addition, all the subjects had to answer the question whether they find the form natural or not in the acceptability rating task. 70.3 percent of the subjects claim that they use standard forms, because these are natural. However, 33.1 percent of the subject use the non-standard forms, because they find these natural. From these results can be conducted that the naturalness is an important argument for the form selection.

Summarising the two tasks, based on the statistical tests the subjects found the standard forms the most natural and acceptable for all the four pronouns only in allative and comitative. In addition, according to the analysed data, the subjects constructed every third form as non-standard. From these results can be concluded that the natural place of *gi-/ki*-affix for all the pronouns and for all four forms is not after the case ending. The non-standard usage is visible for the pronouns *miski*, *kumbki* and *ükski* in illative and for all the four pronouns in abessive. The contradiction of orthographic norms and natural language perception that is apparent in the master's thesis might be the reason why there is still a problem with the declension of these pronouns for over 100 years.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Annika Pant,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Pronoomenite *keegi, miski, kumbki, ükski* käändevormide kasutus tänapäeva eesti keeles“, mille juhendajad on Helle Metslang ja Külli Habicht, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Annika Pant

03.06.2020